

Lukanyň hoş habary

Giriş

Bu kitap Luka atly lukman tarapyndan ýazyldy. Ol Isa iman eden ilkinji adamlaryň biridi. Luka Isanyň durmuşynyň, görkezen gudratlarynyň, wagyzlarynyň şaýady bolan adamlaryň gürrüňlerini yhlas bilen ýygnap, iki kitap: Lukanyň hoş habary we Resullaryň işleri atly kitaplary ýazdy.

Luka Hoş Habar kitabyny Isa Mesihniň Halasgärdigi baradaky habary hemmelere mälim etmek maksady bilen ýazýar. Bu Halasgär gadymyýetdäki pygamberler arkaly Hudaý tarapyndan wada berlipdi. Luka bu Hoş Habaryň diňe bir urug ýa-da halk üçin däl-de, tutuş adamzat üçindigini gaýta-gaýta nygtaýar. Ol garyplar we aýallar ýaly köp kemsidi-

dilmelere we zuluma duçar bolýanlar barada Isa Mesihniň hossarlyk bilen alada edendigini beýan edýär. Luka Isa Mesihniň Özi barada aýdanlaryny mysal getirip, şuny ýazýar: «*Rebbiň ruhy üstümdedir. Garyplara Hoş Habary bildirmegim üçin, Ol Meni seçip-saýlady... zulum astyndakylary azatlyga çykarmaga, Rebbiň merhemet ýylyny jar etmäge Meni iberdi.*» (Luk 4:18.)

Luka Hudaýyň söýgüsi, Mukaddes Ruh, doga-dilegiň güýji barada köp ýazýar. Ol öz kitabynyda Isanyň köp tymsallaryny aýdyp berýär. Bu tymsallar adaty durmuşa esaslanyp, Hudaýyň Şalygy barada, bu Şalygyň raýaty bolmak üçin näme etmelidigini okyja sada dilde düşündirýär.

Mazmuny

Giriş	1:1-4
Ýahya pygamberiň we Isa Mesihniň dogulmagy, olaryň çagalagy ..	1:5–2:52
Isa Mesihniň synalmagy we çümdürilmegi	3:1–4:13
Isa Mesihniň Jelilede görkezen gudratlary we wagyzlary	4:14–9:50
Isa Iýerusalime ugraýar	9:51–19:27
Iýerusalime dabaraly giriş we soň bolan wakalar	19:28–23:56
Rebbiň direlişi, şägitlerine görünmegi we göge alynmagy	24:1-53

1-nji bap

Sözbaşy

¹Hormatly Teofil! Ençeme adamlar aramyzda bolup geçen wakalaryň taryhyny ýazmaga girişdiler. ²Şol wakalary bize ilki başdan gözleri bilen gören şaýatlar we Hudaýyň Hoş Habarynyň hyzmatçylary ýetirdi. ³Şonuň üçin, eý, gadyrly Teofil, meniň özüm hem bolup geçen wakalaryň anygyna ýetip, saňa hemmesini jikme-jik ýazmagy ýüregime düwdüm. ⁴Indi sen özüňe öwredilen zatlaryň hakykatdygyna göz ýetirersiň.

Çümdüriji Ýahýanyň doguljagy öňünden aýdylyar

⁵Ýahudyýa patyşasy Hirodyň döwüründe Zekarýa atly bir ruhany bardy. Ol Abyýanyň ruhanylar toparyndandy, onuň aýaly Elizabet hem Harunyň neslindendi. ⁶Bu ar-aýalyň ikisi-de Hudaýyň öňünde dogruçyl adamlar bolup, olar Rebbiň ähli buýruklarydyr parzlaryny birkemsiz berjaý ederdiler. ⁷Emma Elizabetiň önelgesizdigine görä, olaryň perzendi ýokdy. Olaryň ikisi-de eýýäm garrylyk ýaşyna ýetipdi.

⁸Bir gün Zekarýa öz toparynyň nobatçylyk gezeginde, Hudaýyň huzurynda ruhanylyk hyzmatyny berjaý edýärdi. ⁹Şonda ruhanylyk adaty boýunça, ýakymly ysly tütetgi tütetmek üçin, Rebbiň ybadathanasyna girmek onuň bijesine düşdi. ¹⁰Tütetgi tütetmeli pursady geldi, ähli jemagat daşarda Hudaýa doga okap durdy.

¹¹Şol wagt tütetgi sypasynyň sagynda duran Rebbiň bir perişdesi Zekarýa göründi. ¹²Zekarýa ony görüp, özüni ýitirdi,

ony gorky gaplady. ¹³Emma perişde oňa şeýle diýdi: «Eý, Zekarýa, gorkma, sebäbi seniň Hudaýdan eden dilegiň kabul boldy. Aýalyň Elizabet saňa bir ogul dogrup berer, sen onuň adyna Ýahýa dakarsyň. ¹⁴Bu saňa uly şatlyk getirer, onuň doglanyna köp adamlar şatlanar. ¹⁵Çünki ol Rebbiň nazarynda beýik bolar. Ol hiç haçan agzyna şerap we içgi almaz. Ol heniz enesiniň göwresindekä, Mukaddes Ruhdan dolar. ¹⁶Ol ysraýyl halkyndan köp adamy özleriniň Hudaýy Rebbe tarap öwrer. ¹⁷Ol atalary ogullary bilen ýaraşdyrmak, boýun egmezekleri dogrularyň düşünjesine gönükdirmek üçin, Ylýasyň ruhundan we gudratyndan dolar, Reb Isa Mesihni^a öňünden ýörär. Ol Rebbiň göwnünden turjak halky taýýarlar». ¹⁸Zekarýa perişde: «Men muny nähili bileýin? Men bir garry adam, aýalym-da garrylyk ýaşyna ýeten» diýdi. ¹⁹Perişde oňa: «Men – Hudaýyň huzurynda durýan Jebraýyl. Men seniň bilen gepleşip, saňa bu Hoş Habary gowşurmak üçin iberildim. ²⁰Sen meniň bellenen wagtda amala aşjak sözlerime ynanmadyň. Şonuň üçin hem seniň diliň tutulyp, şu zatlaryň amala aşjak gününe çenli gepläp bilmersiň» diýip jogap berdi.

²¹Şol wagt Zekarýa garaşyp duran halk onuň ybadathanada eglenenine geň galdy. ²²Zekarýa daşary çykanda, olar bilen gepleşip bilmedi. Şonda olar ybadathanada onuň bir görnüş görendigine göz ýetirdiler, sebäbi Zekarýa olara üm bilen ýşarat edýärdi, emma gepleşip bilmeýärdi.

²³Hyzmat etmeli wagty tamamlanan soň, Zekarýa öýüne gaýtdy. ²⁴Aradan köp wagt geçmänkä, onuň aýaly Elizabet göwreli boldy. Ol baş aýlap hiç ýere

^a **1:17 Mesih** – ýewreýler bu sözi Hudaý tarapyndan wada berlen Patyşa babatynda ulanýardylar. Sözlüğe seret.

çykmady, öýünde boldy. ²⁵Ol: «Muny meniň üçin eden Rebdir. Indi Ol maňa nazar salyp, il arasyndaky utanjymdan dyndardy» diýýärdi.

Isanyň doguljagy öňünden aýdylýar

²⁶Elizabetiň göwreliliginiň altynjy aýynda Hudaý Jebraýyl perişdäni Jelliläniň Nasyra şäherine, ²⁷Dawudyň neslinden Ýusup atly adamyň adaglysy bolan bir boý gyzyň ýanyna iberdi. Ol gyzyň ady Merýemdi. ²⁸Perişde onuň ýanyna gelip: «Salam, eý, ýalkananyz! Reb seniň bilendir! ^a» diýdi. ²⁹Merýem bu sözlere ör-gökden gelip, bu salamyň näme aňladýandygyny biljek bolup pikire batdy. ³⁰Perişde oňa ýüzlenip: «Gorkma, Merýem, sen Hudaýyň nazarynda merhemet tapdyň. ³¹Sen göwreli bolup, bir Ogul dograrsyň. Onuň ady-na Isa dakarsyň. ³²Ol beýik bolar, Oňa Beýik Hudaýyň Ogly ^b diýler. Taňry Hudaý Oňa atasy Dawudyň tagtyny berer. ³³Ol Ýakubyň nesliniň üstünden ebedilik şalyk sürer, patyşalygynyň soňy bolmaz» diýdi. ³⁴Merýem perişdä: «Bu nähili bolar? Men heniz durmuşa çykamok ahyry» diýdi. ³⁵Perişde oňa: «Mukaddes Ruh seniň üstüne iner, Beýik Hudaýyň gudraty seniň üstüne kölege salar. Şonuň üçin hem doguljak çaga Mukaddes saýylar, Oňa Hudaýyň Ogly diýler. ³⁶Anha, seniň garyndaşyň Elizabetiň hem garrydygyna garamazdan, göwresinde çaga bar. Önelgesiz diýilýän bu aýal eýýäm alty aý bäri göwrelidir. ³⁷Çünki Hudaýyň ýanynda mümkin däl zat ýokdur» diýip jogap berdi. ³⁸Merýem: «Men Rebbiň gynagydyryn. Goý,

maňa seniň aýdysyň ýaly bolsun» diýdi. Onsoň perişde onuň ýanyndan gitdi.

Merýem Elizabetiň ýanyna gidýär

³⁹Şol günlerde Merýem ýol şaýyny tutup, gyssanmaç Ýahudyýanyň daglyk ülkesindäki bir şähere gitdi. ⁴⁰Ol ýerde Zekarýanyň öýüne baryp, Elizabete salam berdi. ⁴¹Merýemiň salamyny eşiden badyna, göwresindäki çaga gymyldap, Elizabet Mukaddes Ruhdan doldy. ⁴²Ol batly gygyryp: «Sen aýallar arasynda ýalkanansyň, göwraňdäki çaga hem ýalkanandyr! ⁴³Rebbimiň enesi meniň ýanyma geler ýaly, men nädip beýle ýalkandymkam? ⁴⁴Salamyň gulagyma gelip ýeten badyna, göwraňdäki çaga begençden ýaňa gymyldady. ⁴⁵Rebbiň aýdanlarynyň amala aşjakdygyna iman eden aýal bagtlydyr!» diýdi.

Merýemiň aýdymy

⁴⁶Merýem şeýle diýdi:

«Janym Rebbi beýgeldýär,
⁴⁷ruhum Halasgärim Hudaýa şatlanýar.

⁴⁸Ol men pespäl gynagyna nazaryň saldy.

Mundan beýläk ähli nesiller maňa bagtly diýerler.

⁴⁹Gudratygüçli meniň üçin beýik işler etdi.

Onuň ady mukaddesdir.

⁵⁰Ol nesillerboýy Özünden gorkýanlara merhemet eder.

⁵¹Ol güýji bilen beýik işleri amala aşyrdy,
öwünjeňleri olaryň ähli içki pikirleri bilen dargatdy.

^a **1:28** Kābir golýazmalarda *Sen aýallar arasynda bagtlysyň!* diýen jümle hem bar.

^b **1:32** *Hudaýyň Ogly* – Köne Ähtde bu at patyşalar üçin ulanylýardy. Täze Ähtde bolsa bu at Hudaý tarapyndan saýlanyp-seçilen diýmegi aňladýar. Sözlüğe seret.

- ⁵² Hökümdarlary tagtyndan düşürüp,
 pespäl adamlary beýgeltledi.
⁵³ Açlary nâz-nygmatdan doýrup,
 baýlary bolsa boş gaýtardy.
⁵⁴⁻⁵⁵ Atalarymyza söz berşi ýaly,
 Ybraýym bilen onuň nesline
 rehimdarlyk etmegi hiç unutmaman,
 guly Ysraýyla ýardam etdi».
⁵⁶ Merýem Elizabetiň öýünde üç aýa
 golaý bolup, soň öýüne gaýtady.

Çümdüriji Ýahýa dogulýar

⁵⁷ Elizabetiň aýy-güni dolup, bir ogul dogurdy. ⁵⁸ Goňşularydyr dogan-garyndaşlary Rebbiň oňa beýik merhemet edendigini eşidip, onuň bilen şatlandylar. ⁵⁹ Sekizinji gün çagany sünnet etmäge geldiler. Oňa kakasy Zekarýanyň adyny dakjak boldular. ⁶⁰ Emma ejesi muňa garşy bolup: «Ýok, onuň ady Ýahýa bolmalydyr» diýdi. ⁶¹ Olar oňa: «Seniň garyndaşlaryňyň arasynda Ýahýa atlysy ýok ahyry» diýdiler. ⁶² Onsoň olar çaganyň kakasyna üm bilen düşündirip, onuň adyna näme dakmakçydygyny soradylar. ⁶³ Zekarýa hem ýazar ýaly bir tagtajak tapyp, oňa «Ady Ýahýa» diýip ýazdy. Hemmeler haýran galdy. ⁶⁴ Şol wagt Zekarýanyň dili açylyp, Hudaýa öwgi aýdyp, geplemäge başlady. ⁶⁵ Goňşularyň hemmesini gorky gaplady. Ýahudyýa daglygynyň ähli ýerinde bu bolan wakalaryň barysy hakda gürrüň edildi. ⁶⁶ Muny eşidenleriň bary bu zatlar hakda oý-pikire batyp: «Bu çaga kim bolarka?» diýişýärdi. Çünki Rebbiň güýji onuň bilendi.

Zekarýanyň pygamberligi

⁶⁷ Çaganyň kakasy Zekarýa Mukaddes Ruhdan dolup, şeýle pygamberlik etdi:
⁶⁸ «Ysraýylyň Hudaýy Rebbe
 öwgüler bolsun!

- Çünki Ol Öz halkyna nazaryny salyp, halas etdi.
⁶⁹⁻⁷¹ Öňki zamanda
 mukaddes pygamberler arkaly
 söz berşi ýaly,
 duşmanlarymyzdan bizi halas
 etmäge,
 ýigrenýänleriň ählisinden
 dyndarmaga,
 Ol biziň üçin Öz guly Dawudyň
 neslinden
 bir güýçli Halasgär çykardy.
⁷² Ol muny atalarymyza
 rehimdarlyk etmek üçin,
 Öz mukaddes ähtini ýatda
 saklamak üçin etdi.
⁷³ Atamyz Ybraýyma ant içip, şeýle
 söz berdi:
⁷⁴⁻⁷⁵ Duşmanlarymyzyň elinden bizi
 halas etmäge,
 ömrümüz boýy huzurynda
 gorkusyz,
 mukaddeslik hem dogrulyk bilen
 gulluk etmäge mümkinçilik berdi.
⁷⁶ Eý, balam, sen hem Beýik
 Hudaýyň pygamberi diýen
 ady alarsyň!
 Rebbe ýol taýýarlamak üçin,
 Onuň önünden ýörärsiň.
⁷⁷ Günäleriniň bagyşlanmagy arkaly
 olaryň halas boljakdygyny
 Onuň halkyna mälim edersiň.
⁷⁸ Hudaýymyz mähir-şepagatdan
 doludyr:
 Ol üstümize Gün şöhesini
 dökdüder.
⁷⁹ Tümlükde we ölüm kölegesinde
 oturanlara nur saçylar,
 aýaklarymyz parahatlyk ýoluna
 gönükdiriler».
⁸⁰ Şunlukda, çaga ösýärdi we ruhy taýdan güýçlenýärdi. Ol ysraýyl halkyna görünmeli günlerine çenli çölde ýaşady.

2-nji bap

Isa dogulýar

(Matta 1:18-25)

¹Şol günlerde Rim imperatory Awgust tutuş imperiyada ilat ýazuwyny geçirmek barada perman çykardy. ²Bu ilkinji ilat ýazuwy bolup, ol Kiriniusyň Siriýa hökümdarlyk eden döwründe geçirildi. ³Ilat ýazuwyndan geçmek üçin, her kim öz şäherine gitdi.

⁴Şeýlelikde, Ýusup hem Jeliledäki Nasyra şäherinden çykyp, Dawudyň Ýahudyýadaky Beýtullaham şäherine gitdi, sebäbi ol Dawudyň urugyndan bolup, onuň nesline degişli. ⁵Ýusup ýazylmak üçin ol ýere göwreli adaglysy Merýemi hem alyp gitdi. ⁶⁻⁷Olar Beýtullahamdakalar, Merýemiň aýy-güni dolup, nowbahar ogluny dogurdy. Merýem Ony gundaga dolady-da, bir ahyrda ýatyrdy, sebäbi olar myhmanhanadan ýer tapmandylar.

Çopanlar we perişdeler

⁸Şol gije Beýtullahamyň golaýynda käbir çopanlar sürülerini goraýardylar. ⁹Birdenkä olaryň önünde Rebbiň bir perişdesi peýda boldy we Rebbiň ýalkymy daş-töweregi ýagtyltdy. Çopanlar gaty gorkdular. ¹⁰Perişde olara: «Gorkmaň! Men size ähli halky begendirjek şatlykly Hoş Habary yglan edýärim: ¹¹Şu gün Dawudyň şäherinde siziň üçin Halasgär doguldy. Ol Rebbimiz Mesihdir. ¹²Ine, bu size bir alamat bolar: siz gundaga dolaný, ahyrda ýatan bir Çagany taparsyňyz» diýdi. ¹³Birdenkä perişde bilen birlikde

gögiň san-sajaksyz goşuny göründi. Olar Hudaýy öwüp şöhratlandyrdylar:

¹⁴«Gökler gögünde Hudaýa şöhrat bolsun!

Hudaýdan merhemet tapan ýerdäki ynsanlara parahatlyk bolsun! ^a» diýýärdiler.

¹⁵Perişdeler çopanlaryň ýanyndan aýrylyp, göge göterilenlerinde, çopanlar biri-birlerine: «Ýörüň, Beýtullahama gideliň. Rebbiň bize aýan eden bu wakasyny göreliň» diýişdiler.

¹⁶Şeýlelikde, olar gyssanmaç gidip, Merýemi, Ýusuby we ahyrda ýatan çagany tapdylar. ¹⁷Olar Isany görenlerinde, bu çaga hakda eşidenlerini olara gürrüň berdiler. ¹⁸Çopanlaryň gürrüňlerini eşidenleriň bary haýran galdy. ¹⁹Merýem bolsa bu zatlaryň bary hakda çuňňur pikire batyp, olary ýüreginde saklaýardy. ²⁰Çopanlar hemme görüp-eşidenleriniň özlerine aýdylýşy ýaly bolandygy üçin, Hudaýy şöhratlandyrdylar, öwgüler aýdyp, yzlaryna dolandylar.

Şimgon we Hanna Isa hakda pygamberlik edýärler

²¹Sekizinji gün çagany sünnetleme-li bolanda, Onuň adyna Isa dakdylar. Bu Onuň enesiniň göwresinde galmazdan ön, perişdäniň Oňa beren adydy. ²²Musanyň kanuny boýunça geçirilýän tämizleniş döp-dessurlaryň berjaý edilmeli döwri ýetip gelende, Ýusup bilen Merýem Iýerusalime gitdiler. Olar Isany Rebbe bagyş etmek üçin, Ony hem ýanlaryna aldylar. ²³Kanunda: «Ilkinji doglan her bir erkek göbekli Rebbe ba-

^a **2:14 Hudaýdan... parahatlyk bolsun!** – bu jümle käbir golýazmalarda *Ýer ýüzünde parahatlyk, ynsanlar arasynda hoşniýetlilik bolsun!* diýip duş gelyär.

gyş edilmeli» diýip ýazylandyr. ²⁴Olar Kanunda ýazylyşy ýaly, iki gumryny ýa-da kepderini hem gurbanlyk hökümünde hödür etmelidiler.

²⁵Şol wagt Iýerusalimde Şimgon atly bir dogruçyl we takwa adam ýaşaýardy. Ol ysraýyl halkynyň azat edilmegine garaşyardy, Mukaddes Ruh onuň üstündedi. ²⁶Oňa Rebbiň Mesihini görmezden öň ölmejekdigi Mukaddes Ruh tarapyndan aýan bolupdy. ²⁷Simun Mukaddes Ruhun ugrukdyrmagy bilen ybadathananyň howlusyna geldi. Isanyň ene-atasy Töwratda ýazylan adaty berjaý etmek üçin, Çagany içeri salanlarynda, ²⁸Simun Ony gujagyna alyp, Hudaýa alkyş okap, şeýle diýdi: ²⁹«Ýa Reb, Öz beren sözüňe görä, indi guluň arkaýyn amanadyny tabşyryp biler. ³⁰⁻³¹Ine, Seniň ähli halklaryň önünde taýýarlan Halasgäriňi gözüm bilen gördüm. ³²Keseki milletlere aýanlyk berjek, halkyň ysraýyly şöhratlandyryjak nury gördüm».

³³Çaga barada aýdylyan sözlere onuň ene-atasy haýran galdy. ³⁴Şimgon olara ak pata berip, enesi Merýeme: «Bu çaga Hudaý tarapyndan berlen alamat bolup, ynsanlar oňa garşy çykarlar. Ol sebäpli Ysraýylda köp adamlar heläk bolar, köp adamlar bolsa ýalkanar. ³⁵Şonda ençeme ýürekleriň syrly pikirleri aýan bolar. Seniň kalbyňa hem hasrat ýiti gylç kimin sanjylar» diýdi.

³⁶⁻³⁷Ol ýerde segsen dört ýyldan bäri dul ýaşayan Hanna atly garry pygamber aýal hem bardy. Ol aşer tiresinden Panuýeliň gyzydy. Ol durmuşa çykandan soňra äri bilen ýedi ýyl ýaşasyp, dul galypdy. Bu aýal hemişe ybadathananyň howlusynda bolup, agyz bekläp, doga okap, gije-gündiz Hudaýa ybadat ed-

ýärdi. ³⁸Hanna hem edil şol pursat gelip, Rebbe öwgi aýdyp, Iýerusalimiň halas bolmagyna garaşyanlaryň baryna bu Çaga hakda gürrüň berdi. ³⁹Ýusup bilen Merýem Musanyň kanuny boýunça ähli zady berjaý edenlerinden soňra, Jelilä, özleriniň Nasyra şäherine dolandylar. ⁴⁰Çaga ulalyp, güýçde we akylarlykda ösýärdi. Hudaýyň merhemeti Onuň üstündedi.

Isa din mugallymlary bilen

⁴¹Isanyň ene-atasy her ýyl Pesah baýramynda Iýerusalime gidýärdiler. ⁴²Isa on iki ýaşyna ýetende, olar baýramçylyk adaty boýunça ýene Iýerusalime gitdiler. ⁴³Baýramçylyk gutarandan soň, olar öýlerine dolandylar. Ýetginjek Isa bolsa Iýerusalimde galdy, emma Onuň ene-atasynyň mundan habary ýokdy. ⁴⁴Olar Ony ýolagçylaryň arasyndadyr öýdüp, bir günlük ýoly geçdiler. Onsoň Ony dogan-garyndaşlarynyň, dost-ýarlarynyň arasyndan gözläp başladylar. ⁴⁵Ony gözläp tapmansoňlar, yzlaryna Iýerusalime dolandylar. ⁴⁶Üç günden soň, Ony ybadathananyň howlusyndan tapdylar. Ol din mugallymlarynyň arasynda oturyp, olary diňläp, soraglar berýärdi. ⁴⁷Isany diňleýänleriň bary Onuň paýhasyna, berýän jogaplaryna haýran galýardylar. ⁴⁸Ene-atasy Ony görenlerinde geň galdylar. Ejesi Oňa: «Oglum! Näme üçin beytdiň? Kakaň ikimiz gaty gaýgy edip, Seni gözledik» diýdi. ⁴⁹Isa olara: «Meni näme üçin gözlediniň? Siz Meniň Atamyň öýünde bolmalydygymy bilmeýärdiňizmi?» diýdi. ⁵⁰Emma olar Onuň näme diýjek bolýandygyna düşünmediler. ⁵¹Onsoň Isa ene-atasy bilen Nasyra gaýtdy, ola-

ryň sözüne gulak asdy. Emma Onuň ejesi bu gürrüňleriň ählisini ýüreginde saklaýardy. ⁵²Isa akyldarlykda, boýda ösüp, Hudaýyň hem adamlaryň mährini gazanýardy.

3-nji bap

Ýahýa çümdürijiniň wagyz

(*Matta 3:1-12; Mark 1:1-8;*

Ýohanna 1:19-28)

¹Rim imperatory Tibereýiň hökümdarlygynyň on başynjy ýylynda, Pontiý Pilat Ýahudyýanyň häkimi döwründe Hirod – Jeliläni, onuň dogany Filip – Itureýa bilen Trahonitis welaýatyny, Lisaniýas-da Abilini dolandyýardy. ²Hanan bilen Kaýafa hem baş ruhanydy. Şonda Zekarýanyň ogly Ýahýa Hudaýyň sözi aýan boldy. Ol çölde ýaşaýardy. ³Ýahýa Iordan derýasynyň töweregindäki ähli ýerlere aýlanyp, adamlara günäleriniň bagyşlanmagy üçin toba edip, suwa çümdürilmeklerini wagyz edýärdi. ⁴Işaýa pygamber bu barada öz kitabynda şeýle ýazypdy:

«Çölde bir ses gygyrýar:

„Rebbe ýol taýynlaň!

Onuň ýodalaryny düzläň!

⁵ Ähli dereler doldurylar,
ähli dag-depeler peseldiler,
egrem-bugram ýollar dogrulanar,
büdü-r-südü-r ýodalar tekizlener.

⁶ Şonda ähli ynsanlar Hudaýyň
halas edişini görerler“».

⁷Bir uly mähelle suwa çümdürilmek üçin, Ýahýanyň ýanyna geldi. Ýahýa olara şeýle ýüzlendi: «Eý, alahöwrenler nesli! Geljek gazapdan gaçyp gutulyp bileris öydäňizmi? ⁸Mundan beýläk eden tobaňyza mynasyp miwe beriň.

Öz-özüňize: „Biziň atamyz Ybraýym-dyr“ diýip aýtmagy hyýalyňyza hem getirmäň. Men size şuny aýdaýyn: Hudaý Ybraýym üçin şu daşlardan hem perzent ýaradyp bilýändir. ⁹Ine, palta eýýäm agaçlaryň düýbünde ýatyr: oňat miwe bermeyän her bir agaç çapylyp, oda taşlanar».

¹⁰Halk ondan: «Eýsem, biz näme etmeli?» diýip sorady. ¹¹Ol: «Iki köýnekle birini köýneksize bersin. Ýymiti bolan hem şonuň ýaly etsin» diýip jogap berdi. ¹²Salgytçylar-da çümdürilmek üçin onuň ýanyna gelip: «Mugallym, biz näme etmeli?» diýip soradylar. ¹³Ýahýa olara: «Özüňize buýrulandan artyk almaň» diýdi. ¹⁴Onsoň esgerler-de: «Biz näme etmeli?» diýip soradylar. Olara: «Hiç kimden zorluk bilen pul almaň, nähak ýere töhmet atmaň, öz hakyňyza kaýyl boluň» diýdi.

¹⁵Halk Mesihe umýt bilen garaşýardy we hemmeler Ýahýa hakda ýüreklerinde: «Ýahýa şol Mesih bolaýmasyn?» diýip oýlanýardy. ¹⁶Ýahýa olara: «Men sizi suwa çümdürýärim, emma men-den has güýçli Biri geler, men hatda Onuň çarygynyň bagyny çözmäge-de mynasyp dälidirin. Ol sizi Mukaddes Ruha hem-de oda çümdürer. ¹⁷Onuň harman sowurýan çarşagy elindedir. Ol harman ýerini süpürüp, bugdaý ammaryna üşürer, samany bolsa sönmez otda ýakar» diýdi. ¹⁸Ol başga-da köp öwüt-ündew edip, halka Hoş Habary wagyz edýärdi.

¹⁹Emma baş häkim Hirod öz doganynyň aýaly Hirodiýa öýleneni üçin we başga-da köp erbet işleri edeni üçin, Ýahýanyň käýinjine sezewar boldy. ²⁰Ol Ýahýany zyndana salmak bilen öňki

eden ähli pislikleriniň üstüne ýene bir pislik goşdy.

Isa suwa çümdürilýär

(*Matta 3:13-17; Mark 1:9-11*)

²¹Ähli halk suwa çümdürilip çykaryl-
landan soň, Isa-da çümdürilip çykaryl-
dy. Ol Hudaýa doga edýärkä, gökler açylyp,
²²Mukaddes Ruh kepderi görnüşde Onuň
üstüne indi. Gökden: «Sen Meniň söwer
Oglumyň. Men Senden köp razydyryn»
diýen owaz geldi.

Isanyň nesil daragty

(*Matta 1:1-17*)

²³Isa Öz hyzmatyna başlan wagty
otuz ýaşlaryndady. Ol Ýusubyň ogly
hasaplanýardy. Ýusup Eliýiň ogly, ²⁴Eliý
Mattadyň, Mattat Lewiniň, Lewi Melki-
niň, Melki Ýannaýyň, Ýannaý Ýusubyň,
²⁵Ýusup Mattatýanyň, Mattatýa Amosyň,
Amos Nahumyň, Nahum Esliniň, Esli
Nagaýyň, ²⁶Nagaý Mahadyň, Mahat
Mattatýanyň, Mattatýa Şimiýiň, Şi-
miý Ýosehiň, Ýoseh Ýodanyň, ²⁷Ýoda
Ýohananyň, Ýohanan Resanyň, Resa
Zerubabylyň, Zerubabyl Şeýaltyýeliň,
Şeýaltyýel Neriniň, ²⁸Neri Melkiniň,
Melki Addynyň, Addy Kosamyň, Ko-
sam Elmadamyň, Elmadam Eriň, ²⁹Er
Ýeşuwanyň, Ýeşuwa Eligezeriň, Elige-
zer Ýorymyň, Ýorym Mattatýyň, Mattat
Lewiniň, ³⁰Lewi Şimgonyň, Şimgon
Ýahudanyň, Ýahuda Ýusubyň, Ýusup
Ýonamyň, Ýonam Elýakymyň, ³¹Elýa-
kym Meleýanyň, Meleýa Mennanyň,
Menna Mattatanyň, Mattata Natanyň,
Natan Dawudyň, ³²Dawut Ýyşaýyň,
Ýyşaý Obediň, Obet Bowazyň, Bowaz

Salanyň ^a, Sala Nahşonyň, ³³Nahşon
Eminadabyň, Eminadap Admynyň, Ad-
myn Arnynyň, Arny Hesronyň, Hesron
Peresiň, Peres Ýahudanyň, ³⁴Ýahudy-
ýa Ýakubyň, Ýakup Yshagyň, Yshak
Ýbraýymyň, Ýbraýym Teranyň, Tera
Nahoryň, ³⁵Nahor Serugyň, Seruk Re-
guwyň, Reguw Pelegiň, Pelek Eberiň,
Eber Şelanyň, ³⁶Şela Keýnanyň, Keýnan
Arpakşadyň, Arpakşat Samyň, Sam
Nuhuň, Nuh Lemegiň, ³⁷Lemek Me-
tuşelanyň, Metuşela Hanogyň, Hanok
Ýerediň, Ýeret Mahalaleliň, Mahalalel
Keýnanyň, ³⁸Keýnan Enoşyň, Enoş Şi-
siň, Şis Adamyň ogludy, Adam bolsa
Hudaýyň ogludy.

4-nji bap

Isa synalýar

(*Matta 4:1-17; Mark 1:12-15*)

¹Isa Mukaddes Ruhdan dolup, Iordan
derýasyndan yzyna dolandy. Mukaddes
Ruh Ony çöle alyp gitdi. ²Isa ol ýerde
kyrk günläp iblis tarapyndan synaga
salyndy. Şol günleriň dowamynda Ol
hiç zat iýmedi, kyrk günden soň bolsa
ajykdy.

³Iblis Oña: «Eger Sen Hudaýyň Ogly
bolsaň, bu daşyň çörege öwürilmegini
buýur» diýdi. ⁴Isa: «„Ynsan diňe çörek
bilen ýaşamaýar“ diýip ýazylygydyr»
diýip jogap berdi.

⁵Soňra iblis Isany bir belent ýere çy-
karyp, Oña dünýäniň ähli şalyklaryny
görkezdi. ⁶Iblis Isa: «Men bularyň ähli-
siniň hökümdarlygyny we şan-şöhratyny
Saňa bereýin. Bular maňa berildi, men
hem ony islänime berip bilýärim. ⁷Sonuň

^a **3:32 Sala** – bu at Köne Ähtde *Salmon* diýip duş gelýär.

4:4 Kan 8:3.

üçin Sen maña sežde etseň, bularyň bary Seniňki bolar» diýdi. ⁸Isa oňa: «„Hudaýyňyz Rebbe sežde ediň, diňe Oňa gulluk ediň“ diýip hem ýazylygydyr a» diýip jogap berdi.

⁹Soňra iblis Isany Iýerusalime getirdi. Ony ybadathananyň çür depesine çykaryp: «Eger Sen Hudaýyň Ogly bolsaň, Özüňi şu ýerden aşak okla. ¹⁰⁻¹¹ Çünki şeýle ýazylygydyr:

„Seni berk goramak üçin,
Ol perişdelerine Sen babatda
emr eder.
Aýagyň daşa büdremez ýaly,
olar Seni ellerinde göterer“»
diýdi.

¹²Isa oňa: «„Hudaýyňyz Rebbi synamaň“ diýip hem ýazylygydyr» diýip jogap berdi.

¹³Iblis Isany synaglaryň hemmesinden geçirip gutarandan soň, amatly pursat gelyänçä, Onuň ýanyndan gitdi. ¹⁴Isa Mukaddes Ruhuň güýji bilen Jelilä dolanyp geldi. Ol hakdaky gürrüňler etrabyň çar tarapyna ýaýrady. ¹⁵Ol ýahudylaryň sinagogalarynda halka öwretmäge başlady, hemmeler Oňa öwgi aýdýardylar.

Nasyrada Isany ret edýärler (*Matta 13:53-58; Mark 6:1-6*)

¹⁶Bir gün Isa Öz dogduk mekany bolan Nasyra gitdi. Ol Sabat günü adatdaky ýaly sinagoga baryp, Mukaddes Ýazgylardan okamak üçin ýerinden turdy. ¹⁷Oňa Işaya pygamberiň kitabyňy berdiler. Ol hem kitaby açyp, şu sözleriň ýazylan ýerini tapdy:

¹⁸⁻¹⁹ «Rebbiň ruhy üstümdedir.

Garyplara Hoş Habary
bildirmegim üçin,
Ol Meni seçip-saýlady;
tussaglara azatlygy,
körlere gözünüňi açyljakdygyny
yglan etmäge ^b Ol Meni iberdi.
Zulum astyndakylary azatlyga
çykarmaga,
Rebbiň merhemet ýylyny jar
etmäge Meni iberdi».

²⁰Onsoň kitaby ýapyp, ony zyna – hyzmatkäre berdi-de oturdu. Sinagogadakyalaryň barynyň gözi Oňa dikildi. ²¹Isa olara: «Siziň eşiiden bu mukaddes ýazgyňyz şu gün berjaý boldy» diýip, gürrüňe başlady. ²²Hemmeler Isany öwüp, Onuň agzyndan çykan ajaýyp sözlere haýran galyp: «Bu Ýusubyň Ogly dälmi?» diýip soradylar. ²³Isa olara: «Siziň Maña: „Eý, lukman, ilki özüňe şypa ber!“ diýen nakyly aýtjakdygynyzy bilip durun. Siz: „Kapernaumda eden işleriňi eşitdik. Olary şu ýerde, Öz ýurduňda-da berjaý et-dä“ diýersiňiz» diýdi. ²⁴Ol ýene şeýle diýdi: «Size dogrusyny aýdýaryn, hiç bir pygamber öz ýurdunda kabul edilmeyär. ²⁵Size hakykaty aýdýaryn: Ylýasyň döwründe üç ýyl alty aýlap asmandan ýekeje damja-da ýaguş damman, ähli ýurda elhenç açlyk düşende, Ysraýylda köp dul aýallar bardy. ²⁶Emma Ylýas olaryň hiç biriniň ýanyna iberilmän, diňe Sidondaky Sarepat şäherinde bolan bir keseki dul aýalyň ýanyna iberildi. ²⁷Şeýle hem, Elýaşa pygamberiň döwründe Ysraýylda deri keselli köp adamlar bardy.

^a 4:8 Kābir golýazmalarda *Ýok bol, şeytan!* diýen jümle hem bar.

^b 4:18 Kābir golýazmalarda *döwlen ýürekleri bejermäge* diýen jümle hem bar.

Emma Elýaşa diňe siriyaly keseki Nagamanyň ýanyna iberildi we ondan başga hiç kim tämiz bolmady». ²⁸Bu sözlere eşidenlerinde, sinagogadakilaryň bary gahar-gazaba mündi. ²⁹Olar aýaga galyp, Isany şäherden kowdular. Nasyra şäheri depede ýerleşýärdi. Olar Ony şol depäniň çür başyna çykaryp, aşak taşlajak boldular. ³⁰Emma Isa olaryň arasyndan geçip, ol ýerden çykyp gaýtdy.

Isa arwah-jyny kowýar

³¹Onsoň Isa Jeliläniň Kapernaum şäherine gelip, Sabat günü halka öwretmäge başlady. ³²Halk Onuň taglymatyna haýran galdy, sebäbi Ol ygtyýarlylyk bilen gepleýärdi. ³³Sinagogada arwah-jyn eýelän bir adam bardy. Ol batly ses bilen gygyryp: ³⁴«Eý, nasyraly Isa! Biziň bilen näme işiň bar? Bizi ýok etmäge geldiňmi? Men Seniň kimdigiňi bilýärim, Sen Hudaýyň Mukaddesisiň» diýip gygyrdy. ³⁵Isa arwah-jyna käýäp: «Sem bol! Bu adamdan çyk!» diýip buýruk berdi. Şonda arwah-jyn ol adamy hemmeleriniň önünde ýere ýykdy-da, hiç zyýan ýetirmän, ondan çykdy. ³⁶Hemmeler haýran galyp, biri-birlerine: «Bu nähili söz? Ol ygtyýar hem gudrat bilen arwah-jynlara buýruk berýär. Olar hem çykýarlar» diýişdiler. ³⁷Isa hakyndaky habar bu etrabyň çar tarapyna ýaýrady.

Isa köp hassalara şypa berýär

³⁸Isa sinagogadan çykyp, Simunyň öýüne bardy. Simunyň gaýynenesini gyzdyryp ýatyrady. Muňa Isadan kömek soradylar. ³⁹Isa onuň başujunda durup, gyzzyrma käýedi welin, onuň gyzzyr-

masy aýryldy. Ol aýal dessine ýerinden turdy-da, olara hyzmat etmäge başlady. ⁴⁰Gün batanda, adamlar her dürli kesellileri Isanyň ýanyna getirdiler. Isa hem olaryň her biriniň üstüne elini goýup şypa berdi. ⁴¹Köpüsinden arwah-jynlar: «Sen Hudaýyň Oglusyň! ^a» diýip gygyryşyp çykýardy. Emma Isa olara käýäp, geplemeklerine ýol bermeýärdi, sebäbi olar Onuň Mesihdigini bilýärdiler.

⁴²Ertesi gün daň atanda, Isa öýden çykyp, bir çola ýere gitdi. Halk hem Onuň gözlegine çykdy. Olar Isany tapnalarynda, Ony öz ýanlarynda alyp galmaga dyrjaşdylar. ⁴³Isa olara: «Men Hudaýyň Şalygynyň Hoş Habaryny beýleki şäherlerde-de wagyz etmeli, hut şonuň üçin hem iberildim» diýdi. ⁴⁴Şeýdip, Ol Ýahudyýanyň ^b sinagogalarynda wagyz etmegini dowam etdirdi.

5-nji bap

Isanyň ilkinji şägirtleri

(*Matta 4:18-22; Mark 1:16-20*)

¹Bir gün Isa Ginnesaret kölüniň ^c kenarynda wagyz edýärkä, halk Hudaýyň sözünü diňlemek üçin, Onuň daşyna üýşdi. ²Şonda Isa kölüň ýakasynda duran iki gaýygy gördi. Balykçylar gaýyklardan düşüp, torlaryny ýuwup durdular. ³Isa gaýyklaryň birine münüp, gaýygyň eýesi Simundan kenardan biraz uzaklaşmagy haýyş etdi. Onsoň Ol gaýykda oturan ýerinden halka öwretmäge durdy. ⁴Isa sözüni tamamlandan soň, Simuna: «Kölüň çuň ýerine gidiň-de, balyk tutmak üçin torlaryňyzy suwa taşlaň» diýdi. ⁵Simun Oňa: «Halypa! Bütün gije jan etsek-de,

^a 4:41 Käbir golyazmalarda *Sen Mesihsiň!* diýen sözler hem bar.

^b 4:44 *Ýahudyýanyň* – käbir golyazmalarda *Jeliläniň*.

^c 5:1 *Ginnesaret köli* – bu Jelile kölüniň beýleki ady.

hiç zat tutup bilmedik, ýöne Seniň sözün hatyrasyna torlary ýene taşlaýyn» diýdi. ⁶Muny aýdylyşy ýaly edenlerinde, olar şeýle bir köp balyk tutdular welin, torlary-da ýyrtylyp başlady. ⁷Şoňa görä olar beýleki gaýykdaky ýoldaşlarynyň gelip kömekleşmekleri üçin, ellerini bulap yşarat etdiler. Olar gelip, iki gaýygy-da balykdan doldurdular. Gaýyklar tas suwa batypdy. ⁸Simun Petrus muny görende, Isanyň aýagyna ýykylyp: «Eý, Agam! Meniň ýanymdan aýryl, men bir günäli adam!» diýdi. ⁹Tutan balyklarynyň köpdüğine onuň özi we ýanyndakylaryň hemmesi haýran galdy. ¹⁰Simunyň ýoldaşlary Ýakup bilen Ýohanna atly Zebedeýiň ogullary hem muňa haýran galdylar. Isa Simuna: «Gorkma, sen mundan beýläk balyk deregine ynsanlary tutarsyň» diýdi. ¹¹Şeýlelikde, olar gaýyklaryny kenara çykaryp, bar zady taşlap, Onuň yzyna düşdüler.

Isa deri kesellini sagaldýar
(*Matta 8:1-4; Mark 1:40-45*)

¹²Isa şäherleriň birindekä, elhenç deri keseline ýolugan bir adam Onuň ýanyna geldi. Ol Isany görende, dyzyna çöküp, Oňa: «Eý, Agam! Eger isleseň, meni bu keselden tämizläp bilersiň» diýip ýalbardy. ¹³Isa hem elini uzatdy-da, oňa degrip: «Isleýäriň, tämiz bol!» diýdi. Deri keseli ol adamdan şobada aýryldy. ¹⁴Soňra Isa oňa: «Muny hiç kime aýtmagyn. Ýöne git-de, ruhana görün we deri keselinden saplanandygyňy hemmelere subut eder ýaly, Musanyň buýran sadakasyny ber» diýip buýurdy. ¹⁵Emma Isa hakyndaky habarlar barha ýaýraýardy. Isany diňlemek we kesellerine şypa tapmak üçin, Onuň ýanyna uly mähelle ýygnanýardy. ¹⁶Isa bolsa köplenç ýeke Özi çola ýerlere gidip, Hudaýa doga okaýardy.

Isa bir ysmazy sagaldýar
(*Matta 9:1-8; Mark 2:1-12*)

¹⁷Bir gün Isa halka öwredip otyrka, Jeliläniň ähli obalaryndan, Ýahudyýadyr Ýerusalimden gelen fariseýler bilen Töwrat mugallymlary-da şol ýerdediler. Isa Rebbiň gudraty arkaly hassalara şypa berýärdi. ¹⁸Şol wagt birnäçe adam bir ysmazy düşegi bilen göterip getirdi. Olar ony jaýyň içine salyp, Isanyň önünde ýatyrjak boldular. ¹⁹Emma üýşen mähelleden ýaňa ony içeri salmaga ýol tapmansoňlar, jaýyň üstüne çykyp, üçegi söküp açdylar. Onsoň ysmazy düşegi bilen üçekden sallap, Isanyň önüne düşürdiler. ²⁰Isa olaryň imanyny görüp, ysmaza: «Dost, seniň günäleriň ötüldi» diýdi. ²¹Töwrat mugallymlary bilen fariseýler: «Hudaýa dil ýetirýän bu adam kim? Günäleri ýeke-täk Hudaýdan başga kim ötüp biler?» diýip, içini gepletmäge başladylar. ²²Emma Isa olaryň näme pikir edýändiklerini bilip, olara: «Näme üçin hyýalyňyzda beýle pikirler edýärsiňiz? ²³Haýsyny aýtmak aňsat: „Günäleriň ötüldi“ diýmekmi ýa-da: „Tur-da, ýöre“ diýmek? ²⁴Emma siz Ýnsan Oglunyň ýer yüzünde günäleri ötmäge-de ygtyýarynyň bardygyny bilip goýuň» diýdi. Onsoň Ol ysmaza: «Saňa diýýäriň, tur, düşegini al-da, öýüňe gaýt» diýdi. ²⁵Ol hem hemmäniň gözünüň alnynda dessine yerinden turdy we düşegini ýygnady, Hudaýy şöhratlandyryp, öýüne gitdi. ²⁶Ähli adamlar haýran galyp, Hudaýy şöhratlandyrdylar. Olary gorky gaplap aldy, olar: «Bu gün şeýle bir geň zatlar gördük» diýişdiler.

Isa Lewini çagyryr
(*Matta 9:9-13; Mark 2:13-17*)

²⁷Şundan soň Isa daşary çykanda, salgýt ýygnap oturan Lewini görüp,

oña: «Meniň yzyna düş!» diýdi. ²⁸Ol hem ýerinden turdy-da, ähli zady taşlap, Onuň yzyna düşdi. ²⁹Lewi öz öýünde Isa üçin bir uly meýlis gurady. Saçağyň başynda olar bilen birtopar salgytçylar we başga-da köp adamlar nahar iýip otyrdylar. ³⁰Fariseýler bilen Töwrat mugallymlary Onuň şägirtlerine: «Näme üçin salgytçylardyr günäkärler bilen bile iýip-içýärsiňiz?» diýip hüňürdeşdiler. ³¹Isa olara: «Lukman saglara däl-de, hassalara gerekdir. ³²Men dogrulary däl-de, günäkärleri toba çagyrmaga geldim» diýip jogap berdi.

Agyz bekleme barada sorag

(*Matta 9:14-17; Mark 2:18-22*)

³³Olar Isa: «Ýahýanyň şägirtleri ýygy-ýygydan agyz bekläp, doga-dileg edýärler, fariseýleriň şägirtleri hem şeýle, emma Seniň şägirtleriň iýip-içip ýörler» diýdiler. ³⁴Isa: «Toýda giýew dostlarynyň ýanyndaka, siz onuň myhmanlaryna agyz beklelip bilersiňizmi? ³⁵Emma giýewiň olardan alynjak günleri geler, şonda olar agyz beklärler» diýip jogap berdi.

³⁶Isa olara şu timsaly aýdyp berdi: «Hiç kim täze eşikden ýyrtyp, köne eşige ýama salmaz. Beýtse, täze eşik hem ýyrtylar, täze eşikden alnan ýamada köne eşige gelişmez. ³⁷Hiç kim täze şeraby köne meşiklere guýmaz. Ýogsa täze şerap meşikleri böwsüp, şerap ýere döküler, meşikler-de zaýalanar. ³⁸Täze şerap täze meşiklere guýulmalydyr. ^a³⁹Hiç kim köne şeraby içenden soň täzäni küýsemez. „Könesi oňat“ diýer».

6-njy bap

Sabat günü barada gürrüň

(*Matta 12:1-14; Mark 2:23-3:6*)

¹Bir Sabat günü ^bIsa bugdaýlygyň arasyndan geçip barýardy. Onuň şägirtleri bugdaý başlaryny ýolup, aýalarynda owup iýýärdiler. ²Fariseýleriň käbiri olardan: «Näme üçin Sabat günü gadagan işi edýärsiňiz?» diýip sorady. ³Isa olara: «Dawut bilen ýanyndakylar aç galanlarynda, siz Dawudyň näme edendigini asla okamadyňyzmy? ⁴Ol Hudaýyň öýüne girip, Hödür çöreklerini alyp iýdi, ýanyndakylara hem berdi. Bu olar üçin gadagandy, diňe ruhanlaryna rugsat berlendi» diýdi. ⁵Isa olara ýene-de: «Ýnsan Ogly hatda Sabat gününüň-de hökümdarydyr» diýdi.

⁶Başga bir Sabat günü Isa sinagoga baryp, halka öwretmäge durdy. Ol ýerde sag eli şel açan bir adam bardy. ⁷Töwrat mugallymlary bilen fariseýler Isany aýyplamakçy boldular. Sabat günü hassa şypa berermikä diýip, Ony aňtadylar. ⁸Isa olaryň pikirlerini bilip, eli şel açan adama: «Ýeriňden tur-da, orta çyk!» diýdi. Ol hem ýerinden turup, ortada durdy. ⁹Onsoň Isa olardan: «Size bir sowalym bar: „Kanun boýunça Sabat günü ýagşylyk etmek dogrumy ýa-da ýamanlyk? Biriniň janyny halas etmek dogrumy ýa-da heläk etmek?“» diýip sorady. ¹⁰Isa töwregindäkileriň hemmesine göz gezdirip çykdy-da, ýaňky adama: «Eliňi uzat!» diýdi. Ol hem elini uzatdy welin, eli doly sagaldy. ¹¹Olar

^a **5:38** Käbir golýazmalarda *Şeýdip, ikisi hem abat saklanýandyr* diýen jümle hem bar.

^b **6:1 Bir Sabat günü** – käbir golýazmalarda *Pesah baýramy geçenden soň ikinji Sabat günü*.

bolsa gahar-gazaba münüp, Isany näme etmelidigi barada öz aralarynda maslahatlaşmaga başladylar.

Isa on iki şägirdini saýlaýar
(*Matta 10:1-4; Mark 3:13-19*)

¹²Şol günlerde Isa doga okamak üçin daga çykdy we bütin gijäni Hudaýa doga okap geçirdi. ¹³Gün doganda, şägirtlerini ýanyna çagyrdy. Olardan on iki sanysyny saýlap, olary resullyga belledi. Olar şulardyr: ¹⁴⁻¹⁶Simun (Isa oňa Petrus lakamyny berdi), onuň dogany Andrys, Ýakup, Ýohanna, Filip, Bartolomeý, Matta, Tomas, Alfeýiň ogly Ýakup, watançy Simun, Ýakubyň ogly Ýahudyýa we Isa haýynlyk eden Ýudas Iskariýot.

¹⁷Isa Özüniň on iki şägirdi bilen dagdan aşak düşüp, bir tekiz ýerde durdy. Ol ýerde Onuň başga-da eňeme şägirtleri üýşüp, tutuş Ýahudyýadan, Iýerusalimden, Sur bilen Sidonyň kenarýakalaryndan san-sajaksyz adamlar gelipdi. ¹⁸Olar Isany diňlemäge we kesellerine şypa tapmaga gelipdiler. Arwah-jynlardan ejir çekýänler-de şypa tapýardylar. ¹⁹Ähli adamlar Isa el degirjek bolup dyrjaşýardy, sebäbi Ondan çykýan güýç olaryň hemmesine şypa berýärdi.

Bagtlylar we bagtsyzlar
(*Matta 5:1-12*)

²⁰Onsoň Isa şägirtlerine nazaryny dikip, şeýle diýdi:

«Eý, garyplar, siz bagtlysyňyz,
çünki Hudaýyň Şalygy
siziňkidir!

²¹Eý, şu wagt açlyk çekýänler, siz
bagtlysyňyz,
çünki doýarsyňyz.
Şindi aglaýanlar, siz bagtlysyňyz,
çünki şatlykdan gülersiňiz.

²²Ynsan Ogly sebäpli adamlar sizi ýigrenip, aralaryndan kowan wagty, size sögüp, adyňzy garalan wagty bagtlysyňyz! ²³Şol gün şatlanyň, begençden bökjekläň, sebäbi göklerde aljak sylağyňyz uludyr. Olaryň ata-babalary-da pygamberlere şeýle daradylar.

²⁴Emma waý halyňyza, eý, baýlar!
Çünki siz eýýäm teselliňizi
alansyňyz.

²⁵Waý halyňyza, eý, şu wagt doklar!
Çünki siz açlyk çekersiňiz.
Waý halyňyza, eý, şu wagt
gülýänler!

Çünki siz ýas tutup aglarsyňyz.

²⁶Ähli adamlar sizi taryplan
mahaly waý halyňyza!
Çünki ata-babalary-da galp
pygamberlere şeýle etdiler.

Duşmanlaryňzy söýüň
(*Matta 5:38-48; 7:12a*)

²⁷Emma, eý, Meni diňleýänler, size şeýle diýýäriň: duşmanlaryňzy söýüň, özüňizi ýigrenýänlere ýagşylyk ediň. ²⁸Özüňize gargaýanlar üçin ýagşylyk diläň, özüňizi ynjadýanlar üçin Hudaýa doga okaň. ²⁹Bir ýaňagyňa urana beýleki ýaňagyňy-da tut. Donuňy alandan köýnegiňi hem gaýgyрма. ³⁰Saňa dileg salana ber, özüňden bir zat alandan yzyna sorama. ³¹Adamlaryň özüňize näme etmegini isleýän bolsaňyz, siz-de olara şeýle ediň. ³²Siz özüňizi söýýänleri söýýän bolsaňyz, munuň bilen näme hormat gazanýarsyňyz? Günäkärlär-de özüniň söýýänleri söýýärler ahryryn. ³³Siz özüňize ýagşylyk edýänlere ýagşylyk edýän bolsaňyz, munuň bilen näme hormat gazanýarsyňyz? Günäkärlär-de şeýle edýändirler. ³⁴Yzyna almak tamsy bilen karz berýän bolsaňyz, munuň bilen näme hormata mynasypsyňyz?

Günäkärler-de doly yzyna almak niýeti bilen günäkärlere karz berýändirler. ³⁵Duşmanlaryňzy söýüň, ýagşylyk ediň, yzyna almasyz karz beriň. Şonda siziň sylagyňyz uly bolup, Beýik Hudaýyň ogullary bolarsyňyz, sebäbi Ol gadyr bilmezlere-de, pislere-de mähirlidir. ³⁶Gökdäki Ataňzyň rehimli bolşy ýaly, siz-de rehimli boluň.

Başgalary ýazgarmaň (*Matta 7:1-5*)

³⁷Başgalary ýazgarmaň, şonda siz hem ýazgarylmarsyňyz. Hiç kimi günäkärlemäň, şonda size-de günä ýöňkelmez. Bagyşlaň, siz-de bagyşlanarsyňyz. ³⁸Beriň, size-de berler. Hyryn-dykyn doldurylyp, pürepür edilip, gujagyňyzy dolup-daşýan ölçeg bilen doldurylyp berler. Haýsy ölçeg bilen ölçeseňiz, siz-de şol ölçeg bilen ölçeler».

³⁹Isa olara bir tymсал hem aýdyp berdi: «Kör köri idip bilermi? Ikisi hem çukura gaçmazmy?! ⁴⁰Şägirt öz halypasyn-dan üstün däl, emma kämilleşensoň, her kes öz halypasy ýaly bolar. ⁴¹Näme üçin sen doganyňyň gözündäki çöpi görýärsiň-de, öz gözündäki agajy saýgarmaýarsyň? ⁴²Nädip sen öz gözündäki agajy görmän, doganyňa: „Dogan! Gel, gözündäki çöpi çykarayn“ diýjek? Eý, ikiýüzlü, ilki öz gözündäki agajy çykar, şonda doganyňyň gözündäki çöpi çykar-mak üçin oňat saýgararsyň».

Agaç we onuň miwesi (*Matta 7:16-20, 24-27; 12:33-35*)

⁴³«Oňat agajyň erbet miwe bermeýşi ýaly, erbet ağaç-da oňat miwe bermez. ⁴⁴Agaç öz miwesinden tanalýandyr.

Sebäbi ýandakdan injir, çalydan-da üzüm ýygylyan däl. ⁴⁵Ýagşy adam ýüreginiň ýagşylyk hazynasyndan ýagşylyk çykarýandyr, ýaman adam ýüreginiň ýamanlyk hazynasyndan ýamanlyk çykarýandyr. Ynsanyň dili ýüreginden joşanyny sözleýändir. ⁴⁶Näme üçin Maňa: „Ýa Reb! Ýa Reb!“ diýip-de, aýdanlarymy etmeýärsiňiz? ⁴⁷Meniň ýanyma gelýän, sözlerimi eşidip, olary berjaý edýän adamyň kime meňzeýändigini size beýan edeyin: ⁴⁸ol öý salmak üçin ýeri çuň gazyp, onuň binýadyny gaýanyň üstünde tutan adama meňzeýär. Sil gelende, derýa joşup, bu öýe urulsa-da, ony sarsdyryp bilmez, sebäbi ol berk salnypdy ^a. ⁴⁹Emma Meniň sözlerimi eşidip-de, berjaý etmedik kişi topragyň üstünde binýatsyz öý salan adam ýalydyr. Derýa joşup, ol öýe uran badyna, öý ýykylar. Onuň dargaşy-da gorkunç bolar».

7-nji bap

Ýüzbaşynyň imany (*Matta 8:5-13*)

¹Isa Özünü diňleýän halka bu sözleriň ählisini aýdyp bolandan soň, Kapernaum şäherine gitdi. ²Bu ýerde bir ýüzbaşynyň ezizläp hormatlaýan hyzmatkäri keseläp, ölüm ýassygynda ýatyrdy. ³Ýüzbaşy Isa hakynda eşidende, öz hyzmatkärine şypa bermegini sorap, Onuň ýanyna birnäçe ýahudy ýaşullaryny iberdi. ⁴⁻⁵Olar Isanyň ýanyna gelip, Oňa ýürekden ýalbaryp: «Bu adam Seniň kömek etmegiňe mynasyp, sebäbi ol biziň halkymyzy söýýär, hatda bize sinagoga hem gurup berdi» diýdiler. ⁶Şeýlelikde, Isa olar bilen gitdi.

^a **6:48 Sebäbi ol berk salnypdy** – bu jümle käbir golýazmalarda *sebäbi onuň binýady gaýanyň üstünde tutulypdy* diýip düş gelýär.

Olar ýüzbaşynyň öýüne ýakynlaşanlarynda, ýüzbaşy dostlaryndan Oña şeýle habar iberdi: «Agam, azara galma, sebäbi Seniň öýüme gelmegiňe men mynasyp däl. 7Şonuň üçin hem men özümi Seniň ýanyňa barmaga mynasyp saýmadym. Diňe birje söz aýtsaň bes, meniň hyzmatkärim sagalar. 8Men hem buýruk astyndaky adamdyryn, ygtyýarymda esgerlerim bar. Birisine „Git“ diýsem gidýär, başgasyna „Gel“ diýsem gelýär. Hyzmatkärime „Şuny et!“ diýsem edýär».

9Isa bu sözleri eşidip, ýüzbaşy haýran galdy. Ol yzyna düşüp gelýän mähellä tarap öwürlip: «Size şuny aýdaýyn: Men hatda Ysraýylda-da şeýle beýik imany görmedim» diýdi. 10Onsoň iberilen adamlar yzyna öwürlip baranlarynda, hyzmatkär sagalan eken.

Isa dul aýalyň ogluny direldýär

11Mundan biraz soňra Isa Naýin diýen şähere gitti. Şägirtleri bilen uly mähelle hem Onuň yzyna düşüp gitdi.

12Isa şäher derwezesine golaýlan wagty bir dul aýalyň ýalňyz ogluny jaýlamaga alyp barýan ekenler. Şäherden gelen uly mähelle hem bu aýalyň ýanyndady. 13Reb Isa bu aýaly görüp, oňa ýüregi awady. Ol aýala: «Aglama!» diýdi.

14Onsoň Isa baryp, tabyda elini degirdi, ony göterip barýanlar saklandylar. Isa: «Eý, ýaş ýigit, saňa diýýärim, tur!» diýdi. 15Şonda merhum turup, geplemäge başlady. Isa ony ejesine gaýtaryp berdi. 16Hemmeleri gorky basdy. Olar: «Aramyzda beýik bir pygamber peýda boldy!», «Hudaý Öz halkyna nazar saldy» diýip, Hudaýy şöhratlandyrdylar. 17Isa baradaky bu habar tutuş Ýahudyýa we daş-töwerekdäki etraplara ýaýrady.

Isa bilen Ýahýa çümdüriji (*Matta 11:2-19*)

18-19Ýahýanyň şägirtleri bu wakalaryň baryny oňa gürrüň berdiler. Ýahýa olardan ikisini ýanyna çagyryp: «Gelmeli Şol Senmi ýa-da biz başga birine garaşmalymy?» diýip, Reb Isadan soramak üçin olary iberdi. 20Olar Isanyň ýanyna gelip: «Bizi Ýahýa çümdüriji iberdi. Ol Senden: „Şol gelmeli Mesih Senmi ýa-da biz başga birine garaşmalymy?“ diýip sorayar» diýdiler.

21Şol wagtlar Isa köp keselleri, hasalary, erbet ruh eýelänleri bejeripdi, eňeme körleriň gözlerini açypdy. 22Şunlukda, Isa habarçylara: «Baryňda, görüp-eşidenleriňizi Ýahýa habar beriň. Körler görýär, agsaklar ylgaýar, deri keselliler tämizlenýär, kerler eşidýär, ölüler direlýär, garyplara Hoş Habar wagyz edilýär. 23Menden ýüz döndermedik adam bagtlydyr!» diýip jogap berdi.

24Ýahýanyň ilçileri gidenden soň, Isa mähellä Ýahýa barada gürrüň bermäge başlady: «Çöle näme görmäge gitdiňiz? Şemala yranýan ýylgynymy? 25Ýeri, näme görmäge gitdiňiz? Nepis eşikler geýen adamymy? Emma gymmatbahaly lybaslara beslenip, şady-horramlykda ýaşayanlar şa köşklerindedir. 26Ýeri, siz näme görmäge gitdiňiz? Bir pygamberimi? Hawa, Men size şuny aýdýaryn, ol gören kişiňiz hatda pygamberden hem artykdyr. 27„Öňünden ýol taýýarlar ýaly, ine, Men Öz wekili iberýärim“ diýip ýazylan sözler hem hut şoňa degişlidir. 28Size şuny aýdýaryn, aýaldan doglanlaryň arasynda Ýahýadan beýigi ýokdur, emma

Hudaýyň Şalygynda iň kiçisi hem ondan beýikdir». ²⁹Ähli halk, hatda salgyt ýygnaýjylar hem Ýahýanyň sözlerini eşidip, Ýahýa tarapyndan suwa çümdürilmek bilen Hudaýyň ýolunyň dogrudygyny tassykladylar. ³⁰Emma fariseýlerdir Töwrat mugallymlary Ýahýa tarapyndan suwa çümdürilmekden boýun gaçyrmak bilen Hudaýyň özüleri üçin niýetlän maksadyndan ýüz öwürdiler. ³¹Isa sözünü dowam etdirdi: «Men bu nesli kime meňzedeyin? Olar kime meňzeyär? ³²Olar bazarda oturyp, biri-birilerine: „Size tüýdük çaldyk, tans etmediňiz; agy aýtdyk, aglamadyňyz“ diýip gygyrýan çagalara meňzeyärler. ³³Ine, Ýahýa çümdüriji geldi, ol iýenogam, ičenogam. Siz bolsa oňa „jynly“ diýýärsiňiz. ³⁴Ynsan Ogly geldi, Ol iýýärem, içýärem, siz Oňa: „Ine, bu horana, arakhora serediň! Ol salgytçylar we günäkärler bilen dost boldy!“ diýýärsiňiz. ³⁵Emma danalygyň hakdygy onuň zürýatларыnyň ählisi tarapyndan tassyklanar».

Günäli aýal Isa ýag çalyar

³⁶Bir gün fariseýlerden biri Isany nahara çagyrdy. Ol hem fariseýiň öýüne baryp, saçak başynda oturdy. ³⁷Şol şäherde günäkär bir aýal bardy. Ol aýal Isanyň fariseýiň öýünde naharlanýandygyny bilip, çüşe gapda hoşboý ysly ýag getirdi. ³⁸Aýal Isanyň önünde dyzyna çöküp aglap, gözýaşlary bilen Onuň aýakларыny ýuwmaga başlady. Soňra aýakларыny saçy bilen süpürüp öpdü we hoşboý ysly ýag çaldy. ³⁹Isany çagyran fariseý muny görüp: «Eger bu adam pygamber bolýan bolsa, Özünü elleýän aýalyň kimdigini, nähilidigini bilerdi. Bu aýal günäkär ahyryn» diýip, içini gepletdi. ⁴⁰Munuň

üçin Isa oňa: «Simun, Meniň saňa aýtmaly zadym bar» diýdi. Ol hem: «Aýdyber, Mugallym» diýdi. ⁴¹«Bir adam iki adama karz pul beripdir: birine – bäs ýüz kümüş teňňe, beýlekisine – elli kümüş teňňe. ⁴²Bergisini bermäge hiç pullarynyň ýokdugy üçin, ol bularyň ikisiniň hem bergisini geçipdir. Munuň üçin olaryň haýsýsý ony has köp söýer?» ⁴³Simun: «Meniň pikirimçe, bergisi köp geçilen adam» diýip jogap berdi. Isa: «Dogry pikir etdiň» diýdi.

⁴⁴Onsoň Isa aýala tarap öwrülip, Simuna şeýle diýdi: «Bu aýaly görýäňmi? Men seniň öýüne geldim, sen bolsa aýakларыmy ýuwmaga suw-da bermediň, emma bu aýal aýakларыmy gözýaşy bilen ýuwup, saçy bilen süpürdi. ⁴⁵Sen Meni öpmедиň, emma bu aýal Men öýe girenimden bäri aýakларыmy öpüp otyr. ⁴⁶Sen başyňa ýag çalmadyň, emma bu aýal aýakларыma hoşboý ysly ýag çaldy. ⁴⁷Şonuň üçin hem Men saňa aýdýaryn: bu aýalyň köp günäleri bagyşlanandyr. Çünki onuň söýgüsi köpdür. Günäleri az bagyşlananlaryň bolsa söýgüsi azdyr». ⁴⁸Onsoň Isa ol aýala: «Seniň günäleriň geçildi» diýdi. ⁴⁹Isa bilen bir saçakda oturanlar öz aralarynda: «Günäleri-de bagyşlaýan bu kimkä?» diýişmäge başladylar. ⁵⁰Isa bolsa aýala: «Seni imanyň halas etdi, arkaýyn gidiber» diýdi.

8-nji bab

Ekin tymsaly

(Mattä 13:1-23; Mark 4:1-20)

¹Bu wakadan soňra Isa şäherleri we obalary aýlanyp, Hudaýyň Şalygy baradaky Hoş Habary wagyz etmäge başlady. On iki şägirdi hem

Onuň ýanyndady. ²⁻³Şeýle hem, erbet ruhlardan we kesellerden halas bolan birnäçe aýallar, içinden ýedi arwah-jyn çykan magdalaly Merýem hem-de Hirodyň öýüni dolandyryan Huzanyň aýaly Ýowanna, Suzanna, başga-da birtopar aýallar Isanyň ýanyndady. Bu aýallar öz emläkleri bilen olara kömek edýärdiler.

⁴Uly bir mähelle üýşüp, ähli şäherlerden adamlar Isanyň ýanyna geldi. Şonda Isa olara şu tymsaly gürrüň berdi: ⁵«Bir daýhan ekin ekmäge çykýar. Ekip ýörkä, tohumlaryň birnäçesi ýoluň üstüne düşüp, aýak astynda depelenýär we guşlar gelip, ony çokýarlar. ⁶Birnäçe tohum daşly ýere düşýär. Olar gögeren badyna suwsuzlykdan gurap gidýärler. ⁷Birnäçesi tikenekligiň arasynda düşýär. Tohum bilen gögeren tikenler olary basýar. ⁸Birnäçesi-de gowy topraga düşýär. Olar gögerip çykyp, her biri ýüz esse hasyl berýär». Bulary gürrüň berenden soň, Isa: «Eşitmäge gulagy bar adam eşitsin!» diýip gygyrdy. ⁹Şägirtleri Ondan: «Bu timsalyň manysy näme?» diýip soradylar. ¹⁰Ol şeýle diýdi: «Hudaýyň Şalygynyň syrlaryna düşünme ukyby size berildi, emma başgalar seredip görmesinler, eşidip düşünmesinler diýip, olara timsallar arkaly aýdylýar. ¹¹Tymsalyň manysy şeýle: tohum Hudaýyň sözüdir. ¹²Ýoluň üstüne düşen däneler sözi eşidýän adamlardyr. Emma şeýtan gelip, iman getirmesinler, halas bolmasynlar diýip, olaryň kalbyndan sözi sogrup alýar. ¹³Daşly ýere düşenler bolsa sözi eşidenlerinde, şatlyk bilen kabul edýän adamlardyr. Ýöne olarda kök ýokdur. Olar az wagtlaýyn iman edip, synag wagty imandan dänýärler. ¹⁴Tikenekligiň arasynda düşenler bolsa sözi

eşidýänlerdir, emma durmuşyň aladalary, baýlyklary, keýpi-sapasy olary barha bogýar, olar hasyl bermeyärler. ¹⁵Gowy topraga düşenler bolsa, sözi eşidip, ony ýagşy hem päk ýürekde saklaýanlardyr. Olar çydamlylyk bilen miwe berýändirler.

Çyra timsaly

(*Mark 4:21-25*)

¹⁶Hiç kim çyrany ýakyp, onuň üstüni gap bilen örtýän däldir ýa-da ony çarpaýanyň aşagynda goýýan däldir. Gaýtam, içeri girenler ysýgy görer ýaly, ony çyradanyň üstünde goýýandyr. ¹⁷Elbetde, üsti açylmajak gizlin zat, bilinmejek, mese-mälim bolmajak ýaşyryn zat ýokdur. ¹⁸Şonuň üçin hem nähili diňleýändiginize üns beriň. Kimde bar bolsa, oňa ýene berler, ýöne kimde ýok bolsa, özüniňki hasap edýän zady hem elinden alnar».

Isanyň ejesi we inileri

(*Matta 12:46-50; Mark 3:31-35*)

¹⁹Isanyň ejesi bilen inileri Ony görmäge geldiler, emma üýşen mähelleden ýaňa Onuň ýanyna girip bilmediler. ²⁰Oňa: «Ejeň bilen doganlaryň Seni görmek üçin daşarda garaşyp durlar» diýip habar berdiler. ²¹Emma Isa: «Menniň ejem, doganlarym – Hudaýyň sözüni diňläp, ony berjaý edýänlerdir» diýip jogap berdi.

Isa tupany ýatyrýar

(*Matta 8:23-27; Mark 4:35-41*)

²²Bir gün Isa şägirtleri bilen bir gaýyga münüp, olara: «Geliň, kölüň beýleki tarapyna geçeliň» diýdi. Şeýdip, olar ýola düşdüler. ²³Olar gaýykda ýüzüp barýarkalar, Isa uka gitdi. Kölde birden güýçli tupan turdy. Gaýyk suwdan

dolup başlady, olar howply ýagdaýa düşdüler. ²⁴Şägirtler baryp, Isany oýaryp: «Halypa! Halypa, biz heläk bolup barýarys!» diýdiler. Isa turup, ýele hem möwç alýan tolkunlara käýedi. Tupan ýatyp, doly imisalalyk aralaşdy. ²⁵Isa şägirtlerine: «Siziň imanyňyz hany?» diýip sorady. Olar bolsa gorkuşyp hem geň galyp, biri-birlerinden: «Bu Adam kimkä? Ol ýele hem suwa buýruk berýär, olar-da Oňa gulak asýar!» diýişdiler.

Isa arwah-jyn eýelän adamy sagaldýar

(*Matta 8:28-34; Mark 5:1-20*)

²⁶Olar Jeliläniň garşysynda ýerleşýän gerasalylaryň ^a ýurduna geldiler. ²⁷Isa kenarda gaýykdan düşende, Oňa arwah-jyn eýelän bir adam gabat geldi. Ol adam köpden bäri hiç hili egin-eşik geýmeýärdi, öýünde ýaşaman, mazarlaryň arasynda ýaşaýardy. ²⁸Ol Isany görende, gygryp goýberdi. Onuň öňünde ýere ýüzin ýykylyp, batly ses bilen: «Eý, Isa, Beýik Hudaýyň Ogly! Meniň bilen näme işiň bar? Ýalbarýan, meni gynama» diýdi. ²⁹Çünki Isa arwah-jyna ol adaman çykmagy buýrupdy. Arwah-jyn ony ýygy-ýygydan tutýardy. Munuň üçin ol adamy zynjyrlap, gandallap saklardylar, emma ol zynjyrlaryny gryp taşlardy, arwah-jyn ony çöllere äkiderdi. ³⁰Isa ondan: «Adyň näme?» diýip sorady. Ol hem: «Adym Goşun ^b» diýip jogap berdi, sebäbi oňa san-sajaksyz arwah-jyn giripdi. ³¹Arwah-jynlar özlerine dowzaha gitmegi buýurmasyn diýip, Isa ýalbardylar. ³²Şol ýerdäki dagyň eteginde ullakan bir doňuz sürüsi otlap ýördi. Arwah-jynlar doňuzlaryň içine girmäge

rugsat etmegini sorap, Isa ýalbardylar. Ol hem rugsat etdi. ³³Olar ýaňky adamdan çykyp, doňuzlara girdiler. Şondan soň süri uçutdan aşak zyňyp, köle paýyrydaşyp gark boldy. ³⁴Bolan zady görenlerinde, çopanlar gaçyp, şäherdir obalara muny habar berdiler. ³⁵Halk bolan wakany görmek üçin geldi. Olar Isanyň ýanyna gelenlerinde, içinden arwah-jyn çykan adamyň geýnip, Isanyň aýagujunda oturandygyny, akylynyň hem ýerindedigini görüp gorkdular. ³⁶Bu wakany görenler bolsa, olara arwah-jyn eýelän adamyň nähili sagalandygy barada gürrüň berdiler. ³⁷Onsoň ähli gerasalylar we şol sebitiň ilaty Isadan öz ýanlaryndan gitmegini haýyş etdiler, sebäbi olary uly gorky gaplap alypdy. Isa hem gaýyga münüp, yzyna gaýtdy. ³⁸Arwah-jyndan halas bolan adam Isa gitmezden öň Ondan Özi bilen gitmäge rugsat sorap ýalbardy. ³⁹Isa bolsa: «Bar, öýüne gaýt, Hudaýyň saňa nämeler edendigini gürrüň ber» diýip, ony ugratdy. Ol hem gidip, Isanyň özüne edenlerini tutuş şähre jar etdi.

Direlen gyz, sagalan aýal

(*Matta 9:18-26; Mark 5:21-43*)

⁴⁰Isa yzyna dolanyp gelende, halk Ony gyzgyn garşylady, sebäbi hemmeler Oňa garaşýardy. ⁴¹Şol wagt sinagoga ýolbaşçylaryndan Ýaýrus atly bir adam gelip, Isanyň aýagyna ýykyldy we Ondan öýüne barmagyny haýyş etdi. ⁴²Munuň sebäbi onuň on iki ýaşlaryndaky ýekeje gyzy ölüm ýassygynda ýatyrdy. Isa ol ýere gidip barýarka, mähelle Ony her ýandan gysyp-gowrup barýardy. ⁴³Mähelläniň içinde on iki ýyldan bäri gan akma keselli bir aýal hem bardy. Ol hiç

^a **8:26 Gerasalylar** – käbir golýazmalarda *gadaralylar*. Seret: Mat 8:28.

^b **8:30 Goşun** – grekçe *Legion*. Bu söz alty müň esgerli goşuny aňladýar.

zatdan haýyr tapmandy^a. ⁴⁴Ol Isanyň arka tarapyndan baryp, Onuň donunyň syýyna elini degirdi welin, şobada gan akması kesildi. ⁴⁵Isa: «Maňa kim elini degirdi?» diýip sorady. Hiç kim boýun almany. Şonda Petrus^b: «Halypa! Halk daşyňy alyp, Seni gysyp-gowrup barýar, Sen bolsa: „Maňa kim elini degirdi?“ diýýärsiň» diýdi. ⁴⁶Emma Isa: «Maňa biri elini degirdi, sebäbi Men Özümden bir güýjüň çykanyny duýdum» diýdi. ⁴⁷Aýal eden işiniň mundan aňry gizlin galma-jakdygyny bilensoň, titräp gelip, Isanyň aýagyna ýykyldy. Ähli halkyň önünde özüniň näme üçin Isa elini degrendigini, şobada hem şypa tapandygyny gürrüň berdi. ⁴⁸Isa oňa: «Eý, naçar, imanyň sana şypa berdi. Arkaýyn gidiber» diýdi. ⁴⁹Isa bu sözleri aýdyp durka, sinagoga baştutanynyň öýünden gelen bir adam Ýaýrusa: «Gyzyň öldi. Mugallymy artykmaç biynjalyk etme» diýdi. ⁵⁰Emma Isa muny eşidip, oňa: «Gorkma, diňe iman et, gyzyň gutular» diýdi. ⁵¹Isa onuň öýüne gelende, Petrus, Ýohanna, Ýakup we gyzyň ene-atasyndan başga hiç kime Özi bilen içeri girmäge rugsat etmedi. ⁵²Hemmeler aglaşyp, ýas tutup otyrdylar. Emma Isa: «Aglamaň, ol ölenok, uklap ýatyr» diýdi. ⁵³Adamlar gyzyň ölendigini bilýändigleri üçin Onuň üstünden güldüler. ⁵⁴Emma Isa hemmäni daşary kowup, gyzyň elinden tutdy-da, gygyryp: «Gyzym, tur!» diýdi. ⁵⁵Gyza jan girip, ol şobada ýerinden turdy. Onsoň Isa gyza nahar bermeklerini buýurdy. ⁵⁶Gyzyň ene-atasy haýran galdy. Isa bolsa olara bolup geçen hadysany hiç kime aýtmazlygy tabşurdy.

9-njy bap

Isa şägirtlerini halkyň arasyna iberýär

(*Matta 10:5-15; Mark 6:7-29*)

¹Isa on iki şägirdini ýanyna çagyryp, olara ähli arwah-jynlary kowmaga, her dürli keselleri bejermäge güýç we ygtyýar berdi. ²Onsoň olary Hudaýyň Şalygyny wagyz etmäge we hassalara şypa bermäge iberdi. ³Isa olara: «Ýol üçin hiç zat almaň: ýanyňyzda ne hasa, ne torba, ne çörek, ne pul, ne artykmaç eşik – hiç zat bolmasyn. ⁴Haýsy öýe girseňiz, tä ol şäherden çykyp gaýdýançaňyz, şol öýde boluň. ⁵Eger adamlar sizi kabul etmeseler, olaryň şäherinden çykyp gaýdanyňyzda, olara garşy şaýatlyk hökmünde aýagyňyzyň tozuny kakyň» diýdi. ⁶Şeýdip, olar ýola düşdüler, her bir baran ýerinde Hoş Habary wagyz edip, hassalary sagaldyp, obama-oba aýlandylar.

⁷Şol wagt Hirod han bolan wakalaryň baryny eşidip, gaty aljyrady. Sebäbi käbir adamlar: «Ýahýa direlipdir!» diýýärdiler. ⁸Käbirleri: «Ylýas peýda bolupdyr!», başga birileri hem: «Gadymy pygamberleriň biri direlipdir!» diýişýärdiler. ⁹Hirod bolsa: «Men Ýahýanyň başyny çapdyrdym, onda bu adam kimkä? Ol hakda üýtgeşik habarlar eşidýän» diýdi. Ol Isany görmäge jan etdi.

Isa bäs müň adamy doýurýar

(*Matta 14:13-21; Mark 6:30-44;*

Ýohanna 6:1-14)

¹⁰Resullar yzyna gelensoň, öz eden işlerini Isa habar berdiler. Ol hem olary

^a **8:43** *Ol hiç zatdan haýyr tapmandy* – käbir golýazmalarda *Ol bary-ýoguny lukmanlara sarp edip, hiç zatdan haýyr tapmandy*.

^b **8:45** Käbir golýazmalarda *Petrus bilen ýanyndakylar*.

ýanyňa alyp, Betsaýda diýen şähere gitdi^a. ¹¹Emma mähelle muny bilip, Onuň zzyndan bardy. Ol hem olary oňat garşylap, Hudaýyň Şalygy hakda gürrüň berdi we şypa mätäç adamlary sagaltdy. ¹²Gün ýaşyp barýarka, Onkiler Isanyň ýanyňa gelip: «Bu mähelläni goýber, töwerekdäki obalara gidip, ýatara ýer we azyk tapsynlar, sebäbi biz bir çola ýerde ahyry» diýdiler. ¹³Emma Isa: «Olara iýmäge zady siz beriň» diýdi. Olar hem: «Biz munça mähelle üçin iýmit satyn almaga gidelimi? Biziň baş çörek bilen iki balykdan başga zadymyz ýok ahyry» diýdiler. ¹⁴Ol ýerde baş müňe golaý erkekler bardy. Emma Isa şägirtlerine: «Olary elli-elliden topar-topar edip oturdyň» diýip tabşyrdy. ¹⁵Olar hem şeýle edip, hemmeleri oturdylar. ¹⁶Isa bolsa baş çörek bilen iki balygy alyp, gözlerini göge dikip şükür etdi. Soňra bulary halka paýlar ýaly bölüşdirip şägirtlerine berdi. ¹⁷Hemmeler iýip doýdular, artyp galan çörek böleklerini ýygnap, on iki sebedi doldurdylar.

Petrus Isanyň Mesihdigini ykrar edýär
(*Matta 16:13-28; Mark 8:27-9:1*)

¹⁸Bir gün Isa ýekelikde Hudaýa doga okaýardy, şägirtleri hem Onuň ýanyndady. Isa olardan: «Halk Maňa kim diýýär?» diýip sorady. ¹⁹Olar: «Käbirleri Ýahýa çümdüriji, käbirleri Ýlyas, başga birileri bolsa gadymy pygamberlerden biri direlipdir diýýär» diýip jogap berdiler. ²⁰Isa olardan: «Siz Maňa kim diýýärsiňiz?» diýip sorady. Petrus: «Sen Hudaýyň Mesihisiň» diýip jogap berdi. ²¹Isa bolsa muny hiç kime aýtmazlygy olara berk tabşyrdy.

Isa ölüp direljegini öňünden aýdýar
(*Matta 16:20-28; Mark 8:30-9:1*)

²²Onsoň Isa sözüni dowam edip: «Ynsan Ogly köp görgi görmeli, ýaşular, ýolbaşçy ruhanylar we Töwrat mugallymlary tarapyndan ret edilmeli, öldürilmeli we üçülenji gün direlmelidir» diýdi. ²³Isa olaryň hemmesine şeýle diýdi: «Kim Meniň yzyna eýermek isleýän bolsa, özüni inkär etsin-de, her gün haçyny alyp, yzyna düşsün. ²⁴Kim janyňy halas etmek islese, ony ýitirer, ýöne kim janyňy Meniň ugrumda ýitirse, ony halas eder. ²⁵Ynsan tutuş dünýäni gazanybam, janyndan mahrum bolsa, oňa näme peýdasy bar? ²⁶Kim Menden we Meniň sözlerimden utansa, Ynsan Ogly-da Özüniň, Atasynyň we mukaddes perişdeleriň şöhraty bilen gelen mahaly ondan utanar. ²⁷Emma size dogrusyny aýdýaryn: bu ýerde duranlaryň käbiri ölmezden öň Hudaýyň Şalygynyň gelýänini görerler».

Isanyň keşbi üýtgeýär
(*Matta 17:1-8; Mark 9:2-8*)

²⁸Bu sözlere aýdanyndan sekiz gün geçensoň, Isa Petrusy, Ýohannany we Ýakuby ýanyňa alyp, Hudaýa doga okamak üçin daga çykdy. ²⁹Doga okap otyrka, Onuň ýüz keşbi üýtgäp, eginbaşy lowurdap ap-ak boldy. ³⁰Ine, iki adam Onuň bilen gürrüňleşip durdy. Bu Musa bilen Ýlyasdy. ³¹Olar şöhrat içinde peýda bolup, Isanyň dünýäden alynmaly pursady barada gürrüň edýärdiler. Bu pursat Iýerusalimde amala aşmalydy. ³²Petrus bilen onuň ýanyndakylary uky basmarlaýardy, emma olar

^a **9:10 Betsaýda diýen şähere gitdi** – bu jümle käbir golyazmalarda *Betsaýda diýen şäheriň golaýynda bir çola ýere çekildi* diýip duş gelýär.

ukudan açylyp, Isanyň şöhratyny hem Onuň ýanynda duran iki adamy gördüler.

³³Musa bilen Ýlýas Isanyň ýanyndan aýrylyp barýarkalar, Petrus näme diýýänini özi-de bilmän, Oňa: «Halypa! Bize bu ýerde bolmak ýakymly, üç çadyr dikeli: biri – Saňa, biri – Musa, biri – Ýlýasa» diýdi. ³⁴Petrus bulary aýdyp durka, bir bulut gelip, olaryň üstüni örtüdi. Özlerini bulut gurşap alanda, olar gaty gorkdular. ³⁵Bulutdan: «Bu Meniň Oglumdyr, Saýlap-seçenimdir!^a Oňa gulak asyň» diýen bir owaz geldi. ³⁶Bu ses kesilen wagty, Isa ýeke galdy. Şägirtler bolsa dymyp, gören zatlary barada şol günlerde hiç kime gürrüň bermediler.

Isa arwah-jyn eýelän oglany sagaldýar

(*Matta 17:14-18; Mark 9:14-27*)

³⁷Şol gününň ertesi dagdan aşak düşen wagty, bir uly mähelle Isany garşylady. ³⁸Mähelläniň içinden bir adam gygyryp, şeýle diýdi: «Mugallym! Ýalbarýan, meniň ogluma nazaryňy sal, ol meniň ýalňyz çagam. ³⁹Ine, ony bir arwah-jyn eýeleýär, ol birden çygyryp başlaýar. Ol ruh onuň agzyndan ak köpük gelyänçä silterleýär, ýer bilen ýegsan edip, ondan zordan aýrylýar. ⁴⁰Şägirtleriňe ony çykaryp ber diýip ýalbardym, emma olar başarmadylar». ⁴¹Isa: «Eý, ýoldan çykan, imansyz nesil! Men haçana çenli siziň bilen bolup, size çydaýyn? Ogluňy bärrik getir» diýdi. ⁴²Çaga Isanyň ýanyna gelyärkä, arwah-jyn ony ýere urup, köp silterledi. Emma Isa arwah-jyna käýäp, çagany sagaldyp, atasyna gowşurdy. ⁴³Hemmeler Hudaýyň beýikdigine haýran galdy.

Isa ölüp direljegini ýene aýdýar

(*Matta 17:22,23; Mark 9:30-32*)

Hemmeler Isanyň eden işlerine geň galdy. Isa Öz şägirtlerine: ⁴⁴«Bu sözler gulagyňyzda galsyn: Ynsan Ogly ynsanlaryň eline tabşyrylar» diýdi. ⁴⁵Emma olar bu söze düşünmediler. Bu sözüň manysy olar üçin gizlin bolup galdy, olar bu barada Isadan soramaga-da gorkdular.

Iň beýik kim?

(*Matta 18:1-5; Mark 9:33-37*)

⁴⁶Şägirtleriň arasynda olardan kimiň iň beýikdigi barada jedel ýüze çykdy. ⁴⁷Isa olaryň ýüregindäki pikiri aňyp, bir çagany aldy-da, ýanynda duruzdy. ⁴⁸Onsoň olara: «Kim şunuň ýaly bir çagany Meniň adymdan kabul etse, Meni kabul etdigidir. Meni kabul eden bolsa, Meni Ibereni kabul edýändir. Araňyzda kim hemmeden pes bolsa, iň beýik şoldur» diýdi. ⁴⁹Yohanna Isa ýüzlenip: «Halypa! Biz Seniň adyň bilen arwah-jynlary çykarýan bir adamy gördük, ýöne onuň biziň bilen bile dældigi üçin, ony togtatmak isledik» diýdi. ⁵⁰Isa oňa: «Ony togtatmaň! Kim size garşy bolmasa, ol siziň tarapyňyzdadyr» diýdi.

Samariýalylar Isa garsy bolýarlar

⁵¹Göge alynmaly mahaly golaýlanda, Isa Iýerusalime gitmegi ýüregine düwüp, ýola düşdi. ⁵²Ol Özünden öň birnäçe ilçini ýollady. Olar hem Onuň gelerine taýýarlyk görmek üçin, samariýalylaryň bir obasyna girdiler. ⁵³Emma samariýalylar Isany kabul etmediler, sebäbi Onuň ugry Iýerusalime tarapy. ⁵⁴Isanyň şägirtleri Ýakup bilen Yohanna muny görüp, Ondan: «Eý, Agam! Olary

^a 9:35 *Saýlap-seçenimdir* – käbir golýazmalarda *söýgülimdir*.

ýok etmek üçin gökden ot ýagdyrmagymyzy isleýärsiňmi? » diýip soradylar. ⁵⁵⁻⁵⁶Emma Isa öwrülip, olara käýedi ^b. Onsoň olar başga oba gitdiler.

Isanyň yzyna eýermek

(*Matta 8:19-22*)

⁵⁷Ýolda barýarkalar, bir adam Isa: «Nirä gitseň ^c, men hem Seniň yzyňa düşjek» diýdi. ⁵⁸Isa oňa: «Tilkileriň süreni, guşlaryň höwürtsi bardyr, ýöne Ynsan Oglunyň başyny goýara-da ýeri ýokdur» diýdi. ⁵⁹Başga birine: «Meniň yzyna düş» diýdi. Emma ol: «Agam, rugsat et, öňürti gidip, kakamy jaýlaýyn» diýdi. ⁶⁰Emma Isa oňa: «Goý, ölüleriň ölüleriň özlere jaýlabersinler, ýöne sen git-de, Hudaýyň Şalygyny wagyz et» diýdi. ⁶¹Ýene birisi: «Agam! Seniň yzyňa düşýin, ýöne rugsat ber, öňürti maşgalam bilen hoşlaşaýyn» diýdi. ⁶²Isa oňa: «Eline azaly alansoň yzyna seredýän adam Hudaýyň Şalygyna mynasyp däldir» diýdi.

10-njy bap

Isa ýetmiş iki şägirdi iberýär

¹Şundan soň Reb Isa başga ýetmiş iki ^d adamy belläp, olary Özüniň gitmekçi bolýan ähli şäherlerine, ýerlerine iki-ikiden öňünden ýollady. ²Olara şeýle diýdi: «Hasyly bol, ýöne işgär az. Şonuň üçin hem hasylyny ýygмага işgär iberer ýaly, hasyl eýesi Rebbe ýalbarýň. ³Gidiň!

Ine, Men sizi möjekleriň arasyna guzular kimin ýollaýaryn. ⁴Ýanyňyza gapjyk-da, torba-da, çaryk-da almaň. Ýolda hiç kim bilen salamlaşmaň. ⁵Haýsy öýe barsaňyz, öňürti: „Öýüňiz abadan bolsun!“ diýiň. ⁶Ol öýde parahatlygy söýýän adam bar bolsa, siziň dilän parahatlygyňyz onuň üstüne iner, ýok bolsa-da, ýene özüňize dolanar. ⁷Ol öýde galyp, olaryň berenlerini iýip-içiň, sebäbi işçi öz hakyna mynasypdyr. Öýden-öýe göçüp ýörmäň. ⁸Bir şähere baranyňyzda, kabul edilseňiz, öňüňizde näme goýulsa, şony iýiň. ⁹Ol ýerdäki hassalara şypa beriň we olara: „Hudaýyň Şalygy size golaýlady!“ diýiň. ¹⁰Emma başga bir şähere baranyňyzda, kabul edilmeseňiz, onuň köçelerine çykyň-da, olara: ¹¹„Şäheriňizde aýagymyza ýapyşan tozany-da size garşy kakýarys. Emma şuny bilň: Hudaýyň Şalygy golaýlandyr!“ diýiň. ¹²Size aýdýaryn: kyýamat günü ol şäheriň ýagdaýy Sodom şäheriniň ýagdaýyndan has beter bolar. ¹³Dat gününe, eý, Horazin! Dat gününe, eý, Betsaýda! Sizde görkezilen gudratlar Sur bilen Sidonda görkezilen bolsady, onda olar bireýýäm jul geýnip, kül üstünde oturyp toba ederdiler. ¹⁴Emma kyýamat günü siziň ýagdaýyňyz Sur bilen Sidonyň ýagdaýyndan has beter bolar! ¹⁵Eý, Kapernaum! Sen arşa göterilerin öýdärsiňmi? Ýok, sen dowzaha taşlanarsyň. ¹⁶Sizi diňläň Meni diňläň, sizi ret eden Meni ret eder. Meni ret eden bolsa Meni Ibereni ret eder».

^a 9:54 *Gökden ot ýagdyrmagymyzy isleýärsiňmi?* – käbir golýazmalarda *Ylýasyň edişi ýaly gökden ot ýagdyrmagymyzy isleýärsiňmi?*

^b 9:55-56 *Olara käýedi* – käbir golýazmalarda *olara käýäp*, «*Siz haýsy ruha degişlidigiňizi bilmeyärsiňiz. Çünki Ynsan Ogly adamlary ýok etmäge däl-de, olary halas etmäge gelendir*» diýdi diýen sözler hem bar.

^c 9:57 *Nirä gitseň* – käbir golýazmalarda *Ýa Reb! Nirä gitseň*.

^d 10:1 *Ýetmiş iki* – käbir golýazmalarda *ýetmiş*.

¹⁷Onsoň şol ýetmiş iki şägirt uly şatlyk bilen dolanyp gelip: «Eý, Agam! Seniň adyň agzanymyzda, arwah-jynlar hem bize boýun bolýarlar» diýdiler. ¹⁸Isa olara: «Men şeýtanyň gökden ýyldyrym ýaly bolup aşak inenini gördüm. ¹⁹Men size ýylanlary, içýanlary we duşmanyň ähli güýjüni depelemäge ygtyýar berdim, hiç zat size zeper ýetirmez. ²⁰Şeýle hem siz erbet ruhларыň özüňize boýun bolmagyna däl-de, atlaryňyzyň gökde ýazylmagyna begeniň» diýdi. ²¹Şol wagt Isa Mukaddes Ruh arkaly şatlanyp: «Eý, Atam, ýeriň we gögüň Hökümdary! Seniň bu zatlary akyldarlardan, düşünelilerden ýaşyryp, çagalara aýan edenini üçin Saňa şükür edýärim! Hawa, Atam, bu Seniň islegiňdi.

²²Atam ähli zady Maňa tabşyrdy. Ogly Atadan başga hiç kim tanaýan däldir. Atany-da Oguldan we Ogluň Ony aýan etmek isleýän adamlaryndan başga hiç kim tanaýan däldir» diýdi. ²³Soňra Isa şägirtlerine ýüzlenip, olara aýratyn nygtaý: «Siziň görýän zatlaryňyzy görýän gözler nähili bagtly! ²⁴Size şuny aýdýaryn: köp pygamberler we patyşalar siziň görýänleriňizi görmek islediler, emma görmediler, siziň eşidýänleriňizi eşitmek islediler, emma eşitmediler» diýdi.

Oňat samariýaly

²⁵Bir dindar Isany synamak üçin, ýerinden turup: «Mugallym! Baky ýaşayşy miras almak üçin men näme etmeli?» diýip sorady. ²⁶Isa onuň özüne sorag bilen ýüzlenip: «Töwratda näme ýazylygy? Sen muňa nähili düşünýärsiň?» diýdi. ²⁷Ol adam: «Hudaýyňyz Rebbi tutuş ýüregiňiz, ähli güýjüňiz we düşüňjäňiz bilen jan-tenden söýüň. Şeýle

hem: «Ýakynyňy özüňi söýüşüň ýaly söý» diýdi. ²⁸Isa oňa: «Dogry jogap berdiň, sen hem şeýle et, şonda ýaşarsyň» diýdi.

²⁹Emma ol özüni aklajak bolup, Isadan: «Meniň ýakynym kim bolýar?» diýip sorady. ³⁰Isa oňa şeýle jogap berdi: «Bir adam Iýerusalimden Ýeriho barýarka, garakçylaryň eline düşýär. Olar onuň eşiklerini sypyryp alýarlar-da, özünem ýenjip, çalajan halda taşlap gidýärler.

³¹Tötänlikde bir ruhany şol ýoldan barýarka, ol adamy görüp, ýoluň ol tarapy bilen geçip gidýär. ³²Onsoň bir lewi-de şol ýere ýeten wagty ony görüp, ýoluň beýleki tarapy bilen geçip gidýär. ³³Şol ýoldan geçip barýan bir samariýaly bolsa, bu adamy görüp, oňa ýüregi awaýar.

³⁴Onuň ýanyna baryp, zeýtun ýagy bilen şerap guýup, ýaralaryny saraýar. Onsoň ol adamy öz eşegine mündürüp, bir myhmanhana getirip, oňa garaşyk edýär.

³⁵Şol gününň ertesi myhmanhananyň eýesine iki kümüş teňňe çykaryp berip: „Muňa gowuja seret, artykmaç çykdaýy etseň, zyyma gelyärkäm bererin“ diýýär.

³⁶Seniň pikiriňçe, bu üç adamyň haýsýsý garakçylaryň eline düşen adamyň ýakyny bolýar?» ³⁷Dindar: «Oňa rehîm eden adam» diýip jogap berdi. Isa hem oňa: «Bar, sen-de şonuň ýaly et» diýdi.

Isa Marta bilen Merýemiň öýünde

³⁸Isa bilen şägirtleri ýollaryny dowam edip, bir oba ýetdiler. Isa oba girende, Marta atly bir aýal Ony myhman aldy.

³⁹Bu aýalyň Merýem atly bir gyz dogany bardy. Ol Reb Isanyň alkymyna baryp oturyp, Onuň sözlerini diňleýärdi.

⁴⁰Marta bolsa işleriniň köpdüginde ýaňa başagaýdy. Ol Isanyň ýanyna gelip: «Agam! Uýamyň meniň ýeke

özüme hyzmat etdirip oturmagy Seniň perwaýyňa-da dälmi? Oňa aýt, maňa kömekleşsin» diýdi. ⁴¹Reb Isa oňa: «Wah, Marta, Marta! Sen köp zatlar barada aladalanyp başagaý bolýarsyň. ⁴²Diňe bir zat gereklidir. Merýem iň oňadyny saýlady we bu onuň elinden hiç alynmaz» diýip jogap berdi.

11-nji bap

Isa halka doga-dileg öwredýär

(*Matta 6:9-13; 7:7-11*)

¹Bir gün Isa Hudaýa doga okap otyrdy. Ol muny gutaran wagty, şagirtleriniň biri Oňa: «Agam, Ýahýanyň öz şagirtlerine öwredişi ýaly, Sen hem bize Hudaýa doga etmegi öwretsene» diýdi. ²Isa olara Hudaýa doga okanyňyzda şeýle diýiň:

«Eý, Atamyz ^a, adyň mukaddes bolsun!

Patyşalygyň gelsin! ^b

³Gündelik çöregimizi bize günde ber.

⁴Bize garşy günä edenleri bagyşlaýşymyz ýaly,
Sen hem biziň günälerimizi bagyşla.

Bizi synaga salma ^c» diýdi.

⁵Onsoň Isa olara şeýle diýdi: «Aýdaly, siziň biriňiziň dostuňyz bar. Sen ýarygije şol dostuňyň ýanyna baryp: „Dost! Maňa üç çörek karz bersene. ⁶Uzak ýoldan ýakyn dostum geldi. Onuň önünde goýara zadym ýok“ diýip ýalbarýaňyz.

⁷Şonda dostuň içerden: „Meni birahat etme! Gapy birçak gulplandy, çagalarym, hemmämiz uklap ýatyrys. Men turup, saňa hiç zat berip biljek däl“ diýip jogap berýär. ⁸Size şuny aýdaýyn, ol adam saňa çöregi dostlugyň hatyrasyna bermese-de, ony gününe goýman, erjellik bilen soraberseň, islendik soran zadyňy berer. ⁹Men size diýýärim: diläň, size berler; agtaryň, taparsyňyz; gapyny kakyň, size açylar. ¹⁰Hawa, dilän alar, agtaran tapar, gapy kakana açylar. ¹¹Sizden haýsy ata ogly balyk dilände ^d, balyga derek oňa ýylan berer? ¹²Ýa bolmasa ýumurtga dilände, oňa içýan berer? ¹³Şeýlelikde, siz erbet bolubam öz çagalaryňyza oňat peşgeşler bermegi bilýän bolsaňyz, onda gökdäki Ataňyz Özünden dileýänlere Mukaddes Ruhy has-da köp bermezmi?»

Isa we jynlaryň hökümdary

(*Matta 12:22-30,43-45; Mark 3:20-27*)

¹⁴Günleriň birinde Isa bir lal adamdan arwah-jyny kowdy. Arwah-jyn çykan badyna, lal adam geplemäge başlady, halk muňa haýran galdy. ¹⁵Emma olaryň käbiri: «Ol arwah-jynlary jynlaryň hökümdary Beýelzebul ^e arkaly kowup çykarýar» diýdiler. ¹⁶Beýlekiler hem Ony synamakçy bolup, gökden bir gudratly alamat görkezmegini talap etdiler. ¹⁷Emma Isa olaryň pikirlerini bilip, şeýle diýdi: «Içinde bölünişik bolan patyşalyk dargar, öz içinden bölünen öý ýykylar. ¹⁸Şeýtan öz içinden bölünse, heý-de,

^a 11:2 *Atamyz* – käbir golýazmalarda *Göklerdäki Atamyz*.

^b 11:2 Käbir golýazmalarda *Gökde bolşy ýaly, ýerde-de Seniň islegiň amala aşsyn* diýen jümle hem bar.

^c 11:4 Käbir golýazmalarda *bizi şeýtandan halas et* diýen jümle hem bar.

^d 11:11 *Balyk dilände* – käbir golýazmalarda *çörek dilände, oňa daş berer? Ýa-da balyk dilände*.

^e 11:15 *Beýelzebul* – şeýtanyň beýleki ady. Sözlüğe seret.

patyšalygy durarmy? Muny siziň Maňa arwah-jynlary Beýelzebul arkaly kowýar diýýäniňiz üçin aýdýaryn. ¹⁹Men arwah-jynlary Beýelzebul arkaly kowýan bolsam, onda siziň adamlaryňyz olary kim arkaly kowýarlar? Şeýle diýýäniňiz üçin sizi öz adamlaryňyz höküm eder. ²⁰Men arwah-jynlary Hudaýyň güýji bilen kowýan bolsam, onda Hudaýyň Şalygy size gelendir. ²¹Eger bir güýçli adam depesinden dyrnagyna çenli ýaraglanyp, öz öýüni gorayan bolsa, onuň mal-mülki howpsuzdyr. ²²Emma özünden güýçli adam hüjüm edip, ony ýeňse, onda onuň buýsanýan hemme ýaraglaryny elinden alyp, talan oljasyny paýlar. ²³Meniň bilen bolmadyk Maňa garşydyr, Meniň bilen sürini toplamadyk ony dargadýandyr.

²⁴Arwah-jyn adamdan çykandan soň, gurak ýerlere aýlanyp, dynçlyk gözleýär, emma tapmaýar. Şonda ol: „Çykan öýüme dolanaýyn“ diýýär. ²⁵Dolanyp gelende, öýüň süpürilgi, hemme zadyň ýerbe-ýerdigini görýär. ²⁶Onsoň gidip, özünden hem erbet ýedi ruhy ýanyna alýar-da, şol ýere baryp, mesgen tutýar. Şeýlelikde, ol adamyň soňky ýagdaýy öňküsinden-de erbet bolýar». ²⁷Isa bu zatlary aýdyp durka, mähelläniň arasyndan bir aýal sesini gataldyp: «Seni dogran, Seni emdiren ene nähili bagtly!» diýdi. ²⁸Isa bolsa: «Hawa, Hudaýyň sözüni eşidip, ony berjaý edýänler has hem bagtlydyr!» diýip jogap berdi.

Ýunusyň alamaty

(*Matta 12:38-42*)

²⁹Mähelle has köp üýşende, Isa şeýle diýdi: «Bu nesil erbet nesildir. Olar alamat talap edýär, emma olara Ýunus

pygamberiňkiden başga alamat berilmez. ³⁰Ýunus Ninewe halkyna nähili alamat bolan bolsa, Ynsan Ogly-da bu nesle edil şonuň ýaly alamat bolar. ³¹Günorta melikesi kyýamat günü bu nesle garşy çykyp, ony höküm eder, sebäbi ol Süleýmanyň pähimini diňlemek üçin, ýeriň aňry ujundan geldi. Ine, bu ýerde Süleýmandan-da üstün Biri bar. ³²Ninewe halky kyýamat günü bu nesle garşy çykyp, ony höküm eder, sebäbi olar Ýunusyň wagzy bilen toba geldiler. Ine, bu ýerde Ýunusdan hem üstün Biri bar.

Bedeniň ysşygy

(*Matta 5:15; 6:22,23*)

³³Hiç kim çyrany ýakyp, gizlin ýerde ýa-da gabyň aşagynda goýýan däldir, tersine, içeri girenler ysşygy görer ýaly, ony çyradanyň üstünde goýýandyr. ³⁴Bedeniň çyrasy gözdür. Gözüň sagdyn bolsa, tutuş bedeniň hem ýagty bolar, gözüň şikesli bolsa, tutuş bedeniň hem garaňky bolar. ³⁵Şonuň üçin hem ägä bol, sendäki ysşyk garaňky bolaymasyn. ³⁶Seniň tutuş bedeniň ýagty bolup, hiç bir garaňky ýeri ýok bolsa, çyra seni öz şöhesli bilen ýagtyldýan ýaly, bedeniň bütinleý ýagty bolar».

Way halyňyza!

(*Matta 23:1-36; Mark 12:38-40*)

³⁷Isa bu zatlary aýdyp durka, bir fariseý Ony öýüne nahara çagyrdy. Isa baryp, saçak başynda oturdy. ³⁸Fariseý Onuň nahardan öň elini ýuwmandygyny görüp, geň galdy. ³⁹Emma Reb Isa oňa şeýle diýdi: «Ine, siz fariseýler käsedir gap-çanagyň daşyny arassalaýarsyňyz, emma içiňiz açgözlükden hem pislikden doludyr. ⁴⁰Akmaklar! Daşyny ýaradan

ičini-de ýaratmadymy? ⁴¹Mätäçlere ýürekden sadaka beriň, şonda hemmesi siziň üçin arassa bolar. ⁴²Waý halyňyza, eý, fariseýler! Siz narpyzdan, her hili ysly otdan ondan bir bölegi berýärsiňiz, emma adalat bilen Hudaýyň söýgüsini äsgermeýärsiňiz. Bularyň birini berjaý edip, beýlekilerini taşlamaly dälisiňiz. ⁴³Waý halyňyza, eý, fariseýler! Siz sinagogalarda baş kürsüleri, bazarlarda özüňize salam berilmegini halaýarsyňyz. ⁴⁴Waý halyňyza! Siz hiç belligi bolmadyk mazarlara meňzeýärsiňiz: adamlar bilmezden şeýle mazarlaryň üstünde gezýändirler».

⁴⁵Töwrat mugallymlaryň biri Oňa: «Eý, Mugallym! Sen bu zatlary aýtmak bilen, biziň hem göwnümize degýärsiň» diýdi. ⁴⁶Isa hem şeýle diýdi: «Siziň hem waý halyňyza, eý, Töwrat mugallymlary! Agyr ýükleri adamlara ýükleýärsiňiz, özüňiz bolsa ol ýüklere barmagyňyzy hem degirmeýärsiňiz. ⁴⁷Waý halyňyza! Siz pygamberleriň guburlaryny dikýärsiňiz, emma olary öldürenler öz atalaryňyzdyr. ⁴⁸Şeýtmek bilen, siz atalaryňyzyň edenlerini tassyklaýarsyňyz. Hawa, pygamberleri atalaryňyz öldürdi, siz hem olaryň guburlaryny dikýärsiňiz. ⁴⁹Şu sebäpden hem, Hudaýyň akyldarlygy şeýle diýipdir: „Men olara pygamberler, resullar ibererin, olaryň käbirini öldürerler, käbirini hem yzarlarlar“. ⁵⁰Sonuň üçin hem dünýä ýaradylaly bäri hemme pygamberleriň dökülen gany üçin bu nesil jogapkärdir. ⁵¹Habylyň ganyndan başlap, ybadathana bilen gurbanlyk sypasynyň arasynda öldürilen Zekaryanyň ganyna çenli bu nesil jogapkärdir. Hawa, Men size şuny aýdýaryn: ähli gabahatlyklar üçin şu nesil jogap berer. ⁵²Waý halyňyza, eý, Töwrat mugallymlary! Siz bilimiň açaryny alyp gitdiňiz. Özüňiz bu

gapydan girmediniňiz, girmek isleýänlere hem böwet bolduňyz».

⁵³Isa ol ýerden gaýdan wagty fariseýler bilen Töwrat mugallymlary Onuň garşysyna çykyp, üstüne ençeme meseleler baradaky soraglary ýagdyrmaga başladylar. ⁵⁴Şeýdip, Isany sözünde tutjak bolup, amatly pursady peýleýärdiler.

12-nji bap

Isa ikiýüzlülük barada duýdurýar
(*Matta 10:26-31; 12:32*)

¹Şol wagt münlerçe adam üýşüp, biri-birlerine gysylyşyp durdular. Isa ilki bilen Öz şägirtlerine gürrüň bermäge başlady: «Özüňizi fariseýleriň hamyrmaýasyndan, ýagny ikiýüzlülükden goraň. ²Ýapyk bolup, üsti açylmajak, gizlin bolup, bilinmejek zat ýokdur. ³Garaňkylykda näme aýtsaňyz, ýagtylykda eşidiler, içki otaglarda çakan çawuşyňyz üçeklerde yglan ediler. ⁴Eý, dostlarym, Men size şuny aýdaýn: bedeni öldürýän, emma ondan soňra hiç zat edip bilmeýänlerden gorkmaň. ⁵Men size kimden gorkmalydygyňyzy aýdaýn: öldürenen soň dowzaha zyňmaga güýji ýetýän Hudaýdan gorkuň. Hawa, size aýdýaryn, Ondan gorkuň. ⁶Baş serçe iki teňňä satylmaýarmy näme? Muňa garamazdan, Hudaý olaryň hiç birini ýatdan çykarmaýar. ⁷Siziň başyňyzdaky saçyňyz hem doly sanalgdyr. Gorkmaň, siz serçelerden has gymmatlysyňyz. ⁸Size şuny diýýärim: kim Meni ynsanlaryň öňünde ykrar etse, Ynsan Ogly hem ony Hudaýyň perişdeleriniň öňünde ykrar eder. ⁹Kim Meni adamlaryň öňünde ret etse, onuň özi-de Hudaýyň perişdeleriniň öňünde ret ediler. ¹⁰Kim Ynsan Ogluna garşy söz aýtsa, bagyşlanar, emma Mukaddes Ruha dil ýetiren bagyşlanmaz.

¹¹Sizi sinagogalara, ýolbaşçylaryň, hökümdarlaryň huzuryna getirenle-
rinde, özüňizi nähili gorajakdygyňyzy
we näme diýjekdigiňizi gaýgy etmäň.
¹²Mukaddes Ruh size näme diýmelidi-
giňizi şol pursadyň özünde öwreder».

Akmak baý tymsaly

¹³Mähelläniň arasyndan biri Isa: «Mu-
gallym! Doganyma aýt, goý, ol mirasy
meniň bilen paýlaşsyn» diýdi. ¹⁴Isa oňa:
«Eý, ynsan, kim Meni siziň üstüňizden
kazy ýa-da häkim edip belledi?» diýdi.
¹⁵Onsoň olara: «Ägä boluň! Özüňizi
her hili betnebislikden goraň, sebäbi
ynsanyň ýaşayşy onuň mal-mülküniň
bollugyna bagly däldir» diýdi. ¹⁶Soňra
Isa olara bir tymsal aýdyp berdi: «Bir
baý adamyň ýeri bol hasyl berýär. ¹⁷Ol
adam: „Näme etsemkäm? Hasylymy
goýmaga-da ýerim ýok“ diýip, içini
gepledýär. ¹⁸Onsoň ol: „Hä, men, ine,
şeyle ederin: ammarlarymy söküp, ulu-
rak ammarlar salaryn-da, ähli gallamy,
bar zadymy şol ýere ýygnaryn. ¹⁹Özüme
bolsa, eý, janym, köp ýyl üçin ýygna-
lan ençeme zadyň bar, dynjyňy al, iý,
iç, keýp çek diýerin“ diýýär. ²⁰Emma
Hudaý oňa: „Eý, akmak! Edil şu gijäniň
özünde janyň alnar. Onsoň özüň üçin
taýýarlan zatlaryň kime galar?“ diýýär.
²¹Özi üçin hazyna toplaýan, emma Hu-
daýyň nazarynda baý bolmadyk her bir
adamyň soňy şeyle bolar».

Gaýgy etmäň

(Matta 6:25-34)

²²Onsoň Isa şägirtlerine şeyle diýdi:
«Şoňa görä size diýýärim: näme iýip-içe-
rin diýip janyňyzy, näme geýerin diýip
bedeniňizi gaýgy etmäň. ²³Jan ýimitden,
beden egin-eşikden has gymmatlydyr.
²⁴Gargalara serediň, olar ne ekýärler,

ne-de orýarlar. Olaryň ne ammarlary,
ne-de urulary bar. Muňa garamazdan,
Hudaý olary ýimitlendirýär. Siz guşlar-
dan näçe esse gymmatlysyňyz! ²⁵Siziň
haýsy biriňiz gaýgy edip, ömrüňizi bir
sagat uzaldyp bilýärsiňiz? ²⁶Bu kiçijik
zady edip bilmeyän bolsaňyz, onda näme
üçin galan zatlaryň gaýgysyny edýärsi-
ňiz? ²⁷Liliýalaryň ösüşine syn ediň: olar
ne zähmet çekýärler, ne-de ýüp egir-
ýärler. Emma Men size diýýärim, hatda
Süleýman hem özüniň bütin şan-şöhra-
tynda bularyň hiç biri ýaly geýinmändi.
²⁸Emma bu gün bar bolup, ertir ojaga
taşlanýan meýdan otuny Hudaý şeyle
geýindirýän bolsa, sizi ondan has artyk
geýindirmezmi, eý, imany azlar?! ²⁹Şo-
nuň üçin hem näme iýip-içjekdigiňizi,
näme geýjekdigiňizi agtarmaň, bular
barada alada etmäň. ³⁰Bu zatlaryň ba-
ryny bu dünýäniň adamlary agtarýandyr.
Ataňyz bularyň ählisiniň size gerekdigini
bilýär. ³¹Siz bolsa Hudaýyň Şalygyny
agтарыň, şonda bu zatlar hem size onuň
üstüne goşulyp berler.

³²Gorkma, eý, kiçijik süri! Çünki Ata-
ňyz Şalygy size bermegi makul bildi.
³³Emlägiňizi satyň, garyplara sada-
ka beriň. Özüňize könelmeyän gapjyk,
gökde tükenmeyän hazyna taýýarlaň.
Ol ýere ogry golaýlaşýan däldir, güýe
iýýän däldir. ³⁴Hazynaňyz nirede bolsa,
ýüregiňiz hem şol ýerde bolar.

Oýa hem taýýarlykly boluň

(Matta 24:45-51)

³⁵Billeriňiz guşalgy, çyralaryňyz ýa-
kylgy bolsun. ³⁶Toýdan gelip, hojaýyny
gapyny kakanda, dessine oňa gapyny
açmaga garaşýan adamlar ýaly boluň.
³⁷Hojaýyny dolanyp gelende, onuň oýa
görjek hyzmatkärleri neneşi bagtly! Si-
ze dogrusyny aýdýaryn, hojaýyn bilini

guşap, hyzmatkärlerini saçak başynda oturdar. Ýanyna gelip, olara özi hyzmat eder. ³⁸Hojaýyny isle ýarygije, isle daňdan gelsin, onuň gelende, oýa görjek hyzmatkärleri neneňsi bagtlydyr! ³⁹Emma şuny bilip goýuň: öý eýesi ogrynyň haýsy sagatda geljegini bilsedi, öýüni talatmazdy ^a. ⁴⁰Siz hem taýýar boluň, sebäbi Ynsan Ogly siziň oslamaýan sagadyňyzda geler».

⁴¹Şonda Petrus: «Agam, bu timsaly diňe bize aýdýarsyňmy ýa-da hemmeler?» diýip sorady.

⁴²Reb Isa şeýle jogap berdi: «Hojaýynyň sadyk hem akylly iş dolandyryjysy kim? Beýleki hyzmatkärlerine wagtly-wagtynda nahar bermek üçin, olaryň üstünden goýan adamy dälmi? ⁴³Hojaýyny dolanyp gelende, işiniň başynda gören hyzmatkäri nähili bagtly! ⁴⁴Size dogrusyny aýdýaryn, hojaýyny ähli mal-mülküni şoňa ynanar. ⁴⁵Emma şol hyzmatkär öz içinden: „Hojaýynym giç geler“ diýip, gullary we kenizleri urmaga, iýip-içip, serhoş bolmaga başlasa, ⁴⁶hojaýyny hem onuň oslamaýan gününde, oýlamaýan sagadynda gelse, ony parça-parça edip, onuň başyna biwepalaryň gününü salar.

⁴⁷Hojaýynynyň islegini bilse-de, taýýar bolmaýan, onuň islegini ýerine ýetirmeýän hyzmatkär köp ýenjiler. ⁴⁸Emma bilmezlikden taýaga mynasyp iş eden adam az ýenjiler. Kime köp berlen bolsa, ondan has köp talap ediler. Kime köp zat ynanylan bolsa, ondan köp zat hem isleniler».

Parahatlyk däl-de, bölünişik
(*Matta 10:34-36*)

⁴⁹Isa sözüni dowam etdi: «Men ýer yüzüne ot ýagdyrmaga geldim. Hernä

şol ot indi tutaşyp bir ýansady! ⁵⁰Men çuňňur gaýgy-hasrata batýaryn. Bu amala aşýança, Men darygyýaryn! ⁵¹Meni ýer yüzüne parahatlyk getirmäge gelendir öýdýärsiňizmi? Ýok, bölünişik getirmäge geldim diýýärim. ⁵²Mundan beýläk bir öýde ýaşayan baş adam bölünişip, üçüsi ikisine garşy, ikisi hem üçüsine garşy bolar. ⁵³Ata ogluna, ogul atasyna garşy, ene gyzyna, gyz enesine garşy, gaýynene gelnine, gelin gaýynenesine garşy bolar».

Alamatlara düşünmek
(*Matta 16:2,3; 5:25,26*)

⁵⁴Isa mähellä ýüzlenip, şeýle diýdi: «Siz günbatardan bir buludyň peýda bolanyny gören badyňyza: „Ýaguş ýagar“ diýýärsiňiz, şeýle hem bolýar. ⁵⁵Günorta ýeli öwsende bolsa: „Howa yssy boljak“ diýýärsiňiz, şeýle hem bolýar. ⁵⁶Eý, ikiýüzlüler! Ýeriň hem asmanyň görnüşinden many çykaryp bilýäňiz-de, näme üçin bu häzirki döwürden many çykaryp bileňzok?

⁵⁷Näme üçin özüňize dogry zady saýlap alyp bilmeýärsiňiz? ⁵⁸Biri seni aýyplap, kazyýete alyp gitse, onuň bilen ýoldakaň barlyş. Ýogsam ol seni kaza, kazy hem zyndan sakçysyna tabşyryp, zyndana düşmegiň ahmal. ⁵⁹Saňa şuny aýdýaryn, jerimäni doly töleýänçäň, ol ýerden çykmarsyň».

13-nji bap

Toba ediň

¹Şol wagt birnäçe adam gelip, Pilatyň jililelilere edenleri barada Isa habar berdiler. Pilat olaryň käbirini öldürüp, olaryň ganlaryny kesip duran gurbanlyklaryna goşupdy. ²Isa şeýle

^a 12:39 *Öýüni talatmazdy* – käbir golýazmalarda *oýa bolardy, öýüni talatmazdy*.

jogap berdi: «Şeýle ejir çeken bu jelilelileri beýleki ähli jelilelilerden has köp günäli hasaplaýarsyňyzmy? ³Elbetde, ýok! Emma toba etmeseňiz, siziň hemmãiz şolar ýaly heläk bolarsyňyz. ⁴Ýa Siloýam minarasy üstlerine ýykylyp ölen on sekiz adam ýadyňyzda dälmi? Eýsem şolar Iýerusalimdäkilerden has köp ýazyklydyr öýdýãizmi? ⁵Elbetde, ýok! Emma toba etmeseňiz, siziň hemmãiz şolar ýaly heläk bolarsyňyz».

⁶Onsoň Isa olara şu tymsaly gürrüň berdi: «Bir adamyň bagynda bitip oturan bir injir agajy bar eken. Ol gelip, ondan miwe agtarýar, ýöne hiç zat tapmaýar. ⁷Ol bagbana: „Men üç ýyldan bäri gelip, bu injir agajyndan miwe gözleýän, emma birini-de tapamok. Ony kesip taşla! Ol nämä biderek ýer tutup otyr?“ diýýär. ⁸Emma bagban oňa: „Agam, oňa bu ýyl hem degme, men onuň töwregini gazyp, dökün bereýin. ⁹Geljek ýyl miwe berse-hä ne ýagşy, bermese-de, ony kesip taşlarsyň“ diýýär».

Isa bili bükük aýaly sagaldýar

¹⁰Bir Sabat günü Isa sinagogalaryň birinde halka öwredýärdi. ¹¹Ol ýerde on sekiz ýyl bäri içinde hassalyk ruhy bolan bili bükük bir aýal bardy. Ol iki eplenip, asla dikelip bilmeýärdi. ¹²Isa ony görende, ýanyna çagyryp: «Naçar! Sen çekýän ejirleriňden halas bolduň» diýdi. ¹³Onsoň Isa ellerini aýalyň üstünde goýdy welin, ol şobada dikelip, Hudaýy şöhratlandyrmaga başlady. ¹⁴Emma Isanyň hassa aýala Sabat günü şpa berenine gahary gelen sinagoga baştutany halka ýüzlenip: «Işlemek üçin alty gün bardyr, şpa tapmaga Sabat günü däl-de, başga günlerde geliň» diýdi. ¹⁵Reb Isa hem oňa: «Eý, ikiýüzlüler! Siziň haýsy biriňiz Sabat günü öküziňizi ýa eşegiňizi ahyryň

başyndan çözüp, suwa ýakmaga äkitmeýärsiňiz? ¹⁶Bu aýal on sekiz ýyllap şeýtan tarapyndan baglanan Ybraýymyň gyzydyr. Eýsem Sabat günü bolany üçin ol bu zynjyrdan azat edilmeli dälmi?» diýdi. ¹⁷Isa bu sözləri aýdan wagty, Oňa garşy çykanlaryň hemmesi utandy. Halk bolsa Onuň edýän ajaýyp işlerine begendi.

Gorçisa tohumy we hamyrmaýa tymsaly (*Matta 13:31-33; Mark 4:30-32*)

¹⁸Onsoň Isa: «Hudaýyň Şalygy nämä meňzeýär? Ony nämä meňzedeýin? ¹⁹Ol bir adamyň öz mellegine eken gorçisa tohumyna meňzeşdir. Ol ösüp, agaja öwrülýär, guşlaram onuň şahalarynda höwürte ýasanýarlar» diýdi.

²⁰Isa ýene-de söz açyp: «Hudaýyň Şalygyny nämä meňzedeýin? ²¹Ol hamyrmaýa meňzeýär: aýal üç kersen una birje bölek hamyrmaýa goşsa-da, tutuş hamyr çişýär» diýdi.

Dar gapy

(*Matta 7:13,14,21-23*)

²²Isa Iýerusalime tarap gidip barşyna, şäherleriň, obalaryň içinden geçip, adamlara öwredýärdi. ²³Bir adam Ondan: «Eý, Agam! Halas ediljekleriň sany az bolarmyka?» diýip sorady.

Isa olara şeýle diýdi: ²⁴«Men size diýýärim: dar gapydan girmäge çalşyň, sebäbi köpler bu gapydan girmäge jan ederler, emma başarmazlar. ²⁵Öý eyesi turup, gapyny gulplanda, siz daşarda galyp, gapyny kakarsyňyz we: „Aga, bize gapyny açay-da!“ diýip ýalbarsyňyz. Ol hem size: „Men sizi tanamok, nireden geleniňizi-de bilemok“ diýip jogap berer. ²⁶Şonda siz: „Biz seniň bilen iýip-içdik. Sen köçelerimizde bize sapak berdiň“ diýärsiňiz. ²⁷Emma ol ýene-de: „Men sizi tanamok! Niredendigiňizi-de bile-

mok! Ýök boluň ýanyndan, eý, erbetler!¹⁴ diýip jogap berer. ²⁸Ybraýymy, Yshagy, Ýakuby we ähli pygamberleri Hudaýyň Şalygynda, özüniziň bolsa daşary kowla-nyňzy gören wagtyňyz, ol ýerde aglama hem diş gyjama bolar. ²⁹Gündogardan, günbatardan, demirgazykdan, günortadan adamlar gelip, Hudaýyň Şalygynda saçak başynda oturlarlar. ³⁰Dogrudan-da, ilkinjiler boljak soňkular bar we soňkular boljak ilkinjiler bar».

Isanyň Iýerusalime haýpy gelyär (*Matta 23:37-39*)

³¹Şol wagt käbir fariseýler gelip, Isa: «Bu ýerden çykyp, başga ýere git. Hirod Seni öldürmek isleýär» diýdiler. ³²Isa olara şeýle diýdi: «Gidiň-de, ol tilkä aýdyň, ine, Men bu gün we ertir arwah-jynlary kowup, şypa bererin, üçülenji günü işimi bitirerin. ³³Emma şonda-da Men bu gün, ertir we birigün ýol ýöremeli, sebäbi pygamberiň Iýerusalimden daşarda ölmegi bolup biljek zat dälidir! ³⁴Eý, Iýerusalim! Pygamberleri öldürýän, özüne ýollanarlary daşlaýan Iýerusalim! Towugyň öz jüýjelerini ganatlarynyň aşagyna ýygnaýşy ýaly, Men hem ençeme gezek seniň çagalaryňy ýygnajak boldum, emma siz muny islemediňiz! ³⁵Ine, öýüňiz haraba öwrüler. Size şuny aýdaýyn: „Rebbiň adyndand Gelyäne alkyş bolsun!“ diý-ýänçäňiz, Meni gaýtadan görmersiňiz».

14-nji bap

Isa bir fariseýiň öýünde

¹Bir Sabat günü Isa fariseýleriň başlyklaryndan biriniň öýüne nahara geldi.

Hemmeler Oňa dykgat bilen seredýär-diler. ²Onuň garşysynda eli-aýagy çişen bir adam otyrdy. ³Isa fariseýlerden we Töwrat mugallymlaryndan: «Sabat günü bir hassa şypa bermeklik kanuna dogry gelyärmi ýa-da ýok?» diýip sorady. ⁴Olar sesini çykarmadylar. Isa hem ýaňky adama elini degrip, oňa şypa berdi we öýüne iberdi. ⁵Onsoň olardan: «Biri-ňiziň ogluňyz^a ýa-da öküziňiz guýa gaçsa, Sabat günüdigine garamazdan ony dessine çykarmazmy?» diýip so-rady. ⁶Olar bu soraglara jogap berip bilmediler.

⁷Isa çagyrylanlaryň töri saýlaýandyklaryny görüp, olara şu tymsaly aýtdy: ⁸«Biri seni toýa çagyranda, baryp töre geçme. Ol senden has hormatly birini çagyran bolaýmasyn. ⁹Toý eýesi gelip, saňa: „Ýeriňi bu adama ber“ diýäýme-sin. Onsoň sen utanyp, işigiň ýanynda oturmaly bolarsyň. ¹⁰Şonuň üçin bir ýere çagyrylanyňda, aýaguçda otur. Seni çagyran ýanyňa gelip: „Eý, dost! Töre geç“ diýsin. Şonda saçak başyndaky oturanlaryň ýanynda hormatyň bolar. ¹¹Özüni ýokary tutýan adam peseldiler, pes tutýan bolsa beýgeldiler».

¹²Onsoň Isa Özüni çagyrana: «Gün-ortanlyk ýa-da agşamlyk naharyny bereniňde, dost-ýarlaryňy, dogan-ga-ryndaşlaryňy, baý goňşularyňy çagyрма. Eger çagyrsaň, olar hem seni çagyryp, munuň öwezini dolar. ¹³Meylis gura-nyňda garyplary, maýyplary, agsaklary, körleri çagyr. ¹⁴Şonda sen ýalkanarsyň. Çünki olar saňa öwezini dolup bilmezler, munuň öwezi saňa dogry adamlaryň direlen wagty berler» diýdi.

^a 14:5 *Ogluňyz* – käbir golýazmalarda *eşegiňiz*.

Uly meýlis timsaly*(Matta 22:1-10)*

¹⁵Isa bilen saçak başynda oturanlaryň biri muny eşidende, Oňa: «Hudaýyň Şalygynda çörek iýjek adam nähili bagtly!» diýdi. ¹⁶Isa hem oňa şeýle diýdi: «Bir adam uly meýlis gurap, birtopar adamy çagyrypdyr. ¹⁷Nahar wagty bolanda, ol: „Geliň, ähli zat taýýar“ diýip, myhmanlara habar bermek üçin, öz hyzmatkärini ugradýar. ¹⁸Emma olaryň hemmesi dileşen ýaly, ötüňç soramaga başlaýarlar. Birinjisi oňa: „Men bir bölek ýer satyn aldym, şony görmäge gitmeli. Haýyş edýärim, meni bagyşla“ diýýär. ¹⁹Beýlekisi: „Men bäs jübüt öküz satyn aldym, şolary barlamaga barýaryn. Haýyş edýärim, gaty görme“ diýýär. ²⁰Ýene biri: „Men täze öylendim, şonuň üçin baryp bilmeýärim“ diýýär. ²¹Hyzmatkär gelip, bulary öz jenabyna habar berýär. Onsoň öý eýesi gaharlanyp, hyzmatkärine: „Dessine şäheriň köçelerine, ýol-ýodalaryna git-de, garyplary, maýyplary, körleri, agsaklary şu ýere getir“ diýýär. ²²Hyzmatkär: „Jenap! Seniň aýdanyň ýerine ýetirildi, ýöne entek hem ýer bar“ diýýär. ²³Onsoň jenap hyzmatkärine: „Öýüm dolar ýaly, obalara, onuň daş-töweregindäki meýdanlara aýlan-da, adamlary geler ýaly et“ diýýär. ²⁴Men size şuny aýdaýyn: şol ilkinji çagyrylanlaryň ýekejesi hem Meniň saçağymdan datmaz».

Şägirt bolmagyň tölegi*(Matta 10:37,38)*

²⁵Uly mähelle Isa bilen bile barýardy. Isa yzyna öwrülip, olara şeýle diýdi: ²⁶«Kim Meniň ýanyma gelip, atasyny, enesini, aýalyny, bala-çagasyny, doganyny, uýasyny, hatda öz janyny hem ýigrenmese, Meniň şägirdim bolup

bilmez. ²⁷Kim öz haçyny göterip, Meniň yzyna düşmese, Meniň şägirdim bolup bilmez. ²⁸Aýdaly, araňyzdan biri minara gurmak isleýär. Ol ilki oturyp, muny tamamlamaga pulunyň ýetip-ýetmejekdigini hasaplamazmy? ²⁹Sebäbi minaranyň binýadyny tutup, soň işi tamamlap bilmese, muny görenleriň hemmesi oňa güler. ³⁰Olar: „Bu adam muny gurmaga başlady, emma tamamlap bilmedi“ diýerler. ³¹Ýa bolmasa bir patyşa başga bir patyşa bilen uruş etmäge barýar diýeli. Üstüme gelyän ýigrimi müň esgere on müň esger bilen garşylyk görkezip bilermikäm diýip, ilki oturyp maslahatlaşmazmy? ³²Başarmajak bolsa, ol duşman entek uzakdaka, ilçi iberip, ýaraşyk şertlerini sorar. ³³Şeýlikde, siziň her biriňiz ähli zadyňyzdan el çekmeseňiz, Meniň şägirdim bolup bilmersiňiz.

³⁴Duz gowy zatdyr, emma ol öz tagamyny ýitirse, onda oňa nädip tagam berler? ³⁵Ol ne topraga, ne-de döküne ýarar, ony zir-zibile zyňarlar. Eşitmäge gulagy bar adam eşitsin!»

15-nji bap**Ýiten goýun timsaly***(Matta 18:12-14)*

¹Ähli salgytçylar bilen günäkärler Isanyň aýdyan zatlaryny diňlemek üçin, Onuň daşyna üýşýärdiler. ²Fariseýler bilen Töwrat mugallymlary bolsa: «Bu adam günäkärleri kabul edýär, olar bilen nahar iýýär» diýip hüňürdeşýärdiler. ³Onsoň Isa olara şu timsaly aýtdy: ⁴«Sizden biriniň yüz goýny bar diýeli. Ol bularyň birini ýitirýär. Şonda ol togsan dokuzsyny düzde goýup, tä ýiten goýnuny tapýança, ony gözlemäge gitmezmi? ⁵Tapanda bolsa, ony begenç bilen egnine

alyp gaýdar. ⁶Öýüne gelip, dostlaryny, goňşularyny çagyryp: „Meniň bilen bile şatlanylň, ýiten goýnumy tapdym!“ diýer. ⁷Size şuny aýdýaryn: şunuň ýaly toba eden ýeke günäli üçin gökde boljak şatlyk toba mätäç däl togsan dokuz dogry adam üçin boljak şatlykdan has uly bolar».

Ýiten pul timsaly

⁸«Aýdaly, bir aýalyň on sany kümüş teňnesi bar eken. Ol bularyň birini ýitirýär. Şonda ol çyrany ýakyp, öýi süpürüp, ony tapýança, üns berip gözlemezmi? ⁹Tapanda bolsa öz joralaryny, goňşularyny çagyryp: „Meniň bilen bile şatlanylň, ýiten teňňämi tapdym“ diýer. ¹⁰Men size şuny aýdýaryn: toba eden ýekeje günäli üçin, Hudaýyň perişdeleriniň arasynda edil şunuň ýaly uly şatlyk bolar».

Ýiten ogul timsaly

¹¹Isa sözüni dowam etdi: «Bir adamyň iki ogly bar eken. ¹²Kiçi ogly kakasyna: „Kaka, mal-mülkden meniň paýyma düşenini ber“ diýýär. Kakasy hem baýlygyny ogullarynyň arasynda bölüp berýär. ¹³Birnäçe günden soň kiçi ogly bar-ýoguny toplaý, bir uzak ýurda gidýär. Ol ýerde şady-horramlykda ýaşap, mal-mülkünü ýele sowurýar. ¹⁴Bar zadyny sowandan soň, ýaňky ýurda gaty açlyk düşüp, ol horluk çekmäge başlaýar. ¹⁵Şeýlelikde, ol gidip, şol ýurduň bir ýaşajysyna günlükçi durýar. Ol hem ony öz örülerine doňuz bakmaga iberýär. ¹⁶Oglanyň doňuzlaryň iýýän kösükleri bilen garnyny doýrasy gelyärdi, emma oňa hiç kim hiç zat bermeyärdi. ¹⁷Ol ahyrsoňy akyllyna aýlanyp, özüne şeýle diýýär: „Kakamyň eňçeme günlükçileri bar, olaryň hemmesiniň hem doýýança iýmäge çörekleri bar. Men bolsa bu ýerde açlykdan öljek bolup ýörün! ¹⁸Gowusy,

kakamyň ýanyna baryp, oňa: ‘Kaka, men Gökdäkä-de, saňa-da garşy günä etdim. ¹⁹Men indi seniň ogluň diýilmäge-de mynasyp däl. Meni öz günlükçileriňden biri ýaly kabul et diýeýin’“. ²⁰Ýigit kakasynyň ýanyna ugraýar.

Ogly entek uzakdaka, kakasy ony görýär. Oňa ýuregi awaýar, ylgap baryp oglunyň boýnundan gujaklap, ony ogşaýar. ²¹Ogly oňa: „Kaka, men Gökdäkä-de, saňa-da garşy günä etdim. Men indi seniň ogluň diýilmäge-de mynasyp däl“ diýýär. ²²Emma kakasy hyzmatkärlerine buýruk berip: „Dessine iň saýlama dony getiriň-de, oňa geýdiriň. Ellerine ýüzük dakyň, ayaklaryna köwüş geýdiriň. ²³Baga bakylan göläni getirip, damagyny çalyň, iýip şatlanalyň! ²⁴Sebäbi bu oglum ölüdi, indi direldi; ol ýitipdi, indi tapyldy“ diýýär. Şeýdip, olar toý etmäge başlaýarlar.

²⁵Şol wagt onuň uly ogly ekin meýdanynynda eken. Ol öýe golaýlanda, aýdym-saz bilen oýun-gülki seslerini eşidýär. ²⁶Ol hyzmatkärlerini birini ýanyna çagyryp, munuň sebäbini sorýar. ²⁷Ol hem oňa: „Iniň gaýdyp geldi. Kakaň onuň sag-aman yzyna dolanyp geleni üçin, бага bakylan göläniň damagyny çaldy“ diýýär. ²⁸Uly ogly gaharlanylýp, içeri girmek islemeyär. Şonda kakasy daşary çykyp, oňa ýalbarýar. ²⁹Emma ol kakasyna şeýle jogap berýär: „Görýäňmi, men näçe ýylдыr, seniň üçin gul ýaly işledim, hiç haçan seniň buýruklaryňa ýok diýmedim. Muňa garamazdan, öz dostlarym bilen şüweleň eder ýaly, sen maňa hiç haçan bir çebiş-de bermediň. ³⁰Emma ähli baýlygyňy loly heleýlere sowran bu ogluň gelende, sen onuň üçin бага bakylan göläniň damagyny çaldyň““. ³¹Kakasy oňa: „Oglum, sen hemişe meniň ýanymda ahyry, meniň bar zadym seniňkidir.

³²Bu gün bolsa toý edip, şatlanmak gerek, sebäbi seniň iniň ölüdi, indi direldi; ol ýitipdi, indi tapyldy“ diýip jogap berýär».

16-njy bap

Ugurtapyjy iş dolandyryjy

¹Isa şägirtlerine şulary gürrüň berdi: «Bir baý adamyň iş dolandyryjysy bar eken. Bu iş dolandyryjynyň baýyň mal-mülküni dargadýandygy barada oňa şikaýat edipdirler. ²Baý ony ýanyna çagyryp: „Sen hakda eşidýän zatlarym näme? İş dolandyryşyň babatda hasabat ber, sebäbi sen mundan beýläk meniň iş dolandyryjym bolup bilmersiň“ diýýär. ³Iş dolandyryjy öz-özüne: „Indi näme etsemkäm? Hojaýynym işimi elimden alýar. Men gazy gazmaga ejiz, dilenmäge utanýaryn. ⁴Hä..., işden kowlan wagtyň halk meni öýüne kabul eder ýaly, näme etjegimi bilýäriň“ diýip oýlanýar.

⁵Şeýlelikde, ol hojaýynyna bergili adamlaryň baryny bir-birden ýanyna çagyryýar. Birinji çagyranýndan: „Meniň hojaýynyma näçe bergiň bar?“ diýip sorayar. ⁶Ol: „Ýüz çelek ^a zeýtun ýagy“ diýip jogap berýär. İş dolandyryjy oňa: „Dil hatyňy al-da, oturyň, desine şony elli çelek diýip ýaz“ diýýär. ⁷Onsoň başga birinden: „Seniň näçe bergiň bar?“ diýip sorayar. Ol hem: „Müň halta ^b bugdaý“ diýip jogap berýär. Oňa-da: „Dil hatyňy al-da, şony sekiz ýüz diýip ýaz“ diýýär. ⁸Hojaýyny bu hilegär iş dolandyryjyny ugurtapyjylygy üçin taryplady. Bu dünýäniň adamlary öz nesliniň arasynda hereket etmekte nurdaky ynsanlardan parasatlydyr. ⁹Size şuny aýdýaryn: özüňize dost gazanmak

üçin dünýäniň baýlygyny ulanyň, bu mal-mülk gutaranda bolsa, siz ebedi galjak mesgenlere kabul edilersiňiz.

¹⁰Az zatda ynamdar bolan köp zatda hem ynamdardyr, az zatda ynamdar bolmadyk köp zatda-da ynamdar bolup bilmez. ¹¹Şeýlelikde, dünýäniň baýlygynda ynamdar bolmasaňyz, size çyn baýlygy kim ynanar? ¹²Başga biriniň emlägi babatda ynamdar bolmasaňyz, öz emlägiňizi size kim berer? ¹³Hiç bir hyzmatkär iki hojaýyna hyzmat edip bilmez. Ol ýa birini ýigrenip, beýlekisini söýer, ýa-da birine wepaly bolup, beýlekisini äsgermezlik eder. Siz hem Hudaýa, hem baýlyga hyzmat edip bilmersiňiz».

¹⁴Puly söýýän fariseýler bu sözleri eşidip, Isany masgara etmäge başladylar. ¹⁵Isa olara şeýle diýdi: «Siz özüňizi adamlaryň ýanynda aklaýarsyňyz, emma Hudaý ýüregiňizi bilýändir. Adamlaryň arasynda ýokary saýylyan zat Hudaýyň ýanynda ýigrenjidir.

¹⁶Yahýa gelýänçä, adamlar Töwrada we pygamberleriň ýazgylaryna görä ýaşamaly bolupdy. Indi bolsa Hudaýyň Şalygynyň Hoş Habary wagyz edilýär, oňa hemmeleriň giresi gelýär. ¹⁷Töwradyň ýekeje nokadynyň ýiteninden, asman bilen ýeriň ýiteni aňsatdyr.

¹⁸Aýalyny aýryp, başga aýala öýlenen adam zyna edýändir. Ärinden aýrylan aýala öýlenen kişi-de zyna edýändir».

Baý adam we Lazar gedäy

¹⁹«Bir baý adam bar eken. Ol gymyzy don we nepis eşikler geýip, her gününü şady-horramlykda geçirerdi. ²⁰Onuň gapysynyň agzynda tutuş bedenini ýara basan Lazar atly bir gedäy ýatardy. ²¹Ol

^a 16:6 *Ýüz çelek* – grekçe ýüz bat takm. 4000 litr.

^b 16:7 *Müň halta* – grekçe ýüz kor takm. 30000 kg.

baýyň saçagyndan dökülen owuntyklary ýimegiň arzuwyndady. Itler hem gelip, onuň ýaralaryny ýalardy. ²²Bir gün wagty dolup, gedaý ölýär. Perişdeler ony Ybraýymyň ýanyna äkidýärler. Soňra baý hem ölýär we jaýlanýar. ²³Dowzahda ejir çekýän baý gabagyny galdyryp, uzakdan Ybraýymy we onuň ýanyndaky Lazary görýär. ²⁴Şonda ol gygyryp: „Eý, Ybraýym ata, maňa rehim et! Lazary iber, barmagynyň ujuny suwa batyryp, meniň dilimi sowatsyn, sebäbi bu oduň içinde men ejir çekýärim“ diýýär. ²⁵Emma Ybraýym oňa: „Eý, ogul! Sen öz ýaşaýşyňda ýagşy zatlary alanyňy, Lazaryň bolsa ejir çekenini ýadyňa sal. Indi bolsa ol bu ýerde rahatlyk görýär, emma sen ejir çekýärsiň. ²⁶Bulardan başga-da, biziň bilen siziň arañyzda äpet bir uçut goýlupdyr, şonuň üçin bu ýerden siz tarapa, ol ýerden hem biz tarapa hiç kim geçip bilmez“ diýip jogap berýär. ²⁷Şonda baý adam: „Beýle bolsa, atam, saňa ýalbarýaryn, Lazary kakamyň öýüne iber. ²⁸Sebäbi meniň baş doganym bar. Bu gynalýan ýere düşmezleri ýaly, Lazar baryp şeýle ýeriň bardygyny olara duýdursyn“ diýýär. ²⁹Emma Ybraýym: „Olar da Musanyň we pygamberleriň ýazgylary bar ahryry, goý, şolara gulak assynlar“ diýýär. ³⁰Ol hem: „Ýok, eý, Ybraýym ata! Olar diňe ölülerden biri ýanlaryna baranda toba ederler“ diýýär. ³¹Ybraýym oňa: „Olar Musa we pygamberlere gulak asmaýan bolsalar, onda ölülerden biri direlse-de, ynanmazlar“ diýip jogap berýär.

17-nji bap

Bagyşlama we iman baradaky taglymat

¹Isa şägirtlerine şeýle diýdi: «Adamlary günä duçar edýän zatlaryň gelmegi

gutulgysyzdyr, emma bu zatlaryň gelmegine ýardam berýän adamyň dat gününe! ²Maňa ynanýan pes göwünlileriň biriniň günä etmegine sebäp bolanyndan, boýnundan bir degirmen daşy asylyp, deňze taşlanany onuň üçin has oňat bolar.

³Habardar boluň! Eger doganyň günä etse, oňa käýe. Eger ol toba etse, ony bagyşla. ⁴Ol saňa garşy günde ýedi gezek günä edip, ýedi gezek hem ýanyaňa gelip: „Toba edýärim!“ diýse, ony bagyşla. ⁵Resullar Reb Isa: «Biziň imanymyzy artdyr!» diýdiler. ⁶Ol şeýle diýdi: «Eger siziň bir gorçisa dänesi ýaly imanyňyz bolup, şu tut agajyna: „Bu ýerden goparyl-da, deňizde göger!“ diýseňiz, ol size gulak asar. ⁷Aýdaly, siziň ýer sürýän ýa-da çopançylyk edýän hyzmatkäriňiz bar. Ol meýdandan gelende, siziň haýsyňyz oňa: „Basym gel-de, saçak başynda otur“ diýersiňiz? ⁸Gaýtam, oňa: „Meniň agşamlygymy taýýarla, bilini guşa-da, iýip-içýänçäm, maňa hyzmat et, özüň soňra iýip-içersiň“ diýmezmi? ⁹Buýruklaryny berjaý edeni üçin, ol hyzmatkäre minnetdarlyk bildirermi? ¹⁰Siz hem özüňize buýrulan ähli zady berjaý edeniňizden soň: „Biz hem ýöne bir hyzmatkärdiris, diňe özümize tabşyrylan ýumşy ýerine ýetirdik“ diýiň».

Isa on sany deri kesellini sagaldýar

¹¹Isa Samariýa bilen Jeliläniň üstünden geçip, Iýerusalime tarap gitdi. ¹²⁻¹³Ol obalaryň birine girende, Oňa endamy deri keseline duçar bolan on adam sa-taşdy. Olar uzakda durup, gaty ses bilen: «Eý, Isa! Halypa, bize rehim et!» diýdiler. ¹⁴Isa olary görüp: «Baryň, ruhanylara görnüň» diýdi. Olar ýoldakalar keselden saplandy. ¹⁵Olaryň biri sagalanyny görüp, gaty ses bilen Hudaýy şöhratlandyryp, yzyňa öwrüldi. ¹⁶Ol Isanyň aýaklaryna

ýykylyp, Oňa minnetdarlyk bildirdi. Bu adam samariýalydy. ¹⁷Isa: «Keselden saplanan on kişi dälmi? Galan dokuz adam nirede? ¹⁸Hudaýy şöhratlandyrmak üçin bu kesekiden başga hiç kim yzyna öwrülmedimi?» diýip sorady. ¹⁹Onsoň oňa: «Tur, gidiber, imanyň seni halas etdi» diýdi.

Hudaýyň Şalygynyň gelşi barada (*Matta 24:23-28,37-41*)

²⁰Bir gün fariseýler Isadan Hudaýyň Şalygynyň haçan geljekdigini soranlarynda, Ol: «Hudaýyň Şalygy göze görnüp gelmez. ²¹Adamlar: „Ine, bu ýerde!“ ýa-da „Anha, ol ýerde!“ diýmezler, sebäbi Hudaýyň Şalygy siziň arañyzdadyr» diýip jogap berdi. ²²Onsoň Isa şägirtlerine şeýle diýdi: «Ynsan Oglunyň günlerinden birini görmegi küýsejek wagtyňyz geler, emma ol günü görmersiňiz. ²³Adamlar size: „Ine, Ynsan Ogly şu ýerde!“ ýa-da „Anha, ol ýerde!“ diýerler. Emma gitmäň, olaryň yzyna düşmäň! ²⁴Ýyldyrym gögüň bir ujundan çakyp, beýleki bir ujuny nähili ýagtyldýan bolsa, Ynsan Ogly hem Öz gününde şeýle bolar. ²⁵Emma Ol öňürti köp görgi görüp, bu nesil tarapyndan ret edilmelidir. ²⁶Nuhuň günlerinde nähili bolan bolsa, Ynsan Oglunyň günlerinde-de şeýle bolar. ²⁷Adamlar Nuhuň gämä münen gününe çenli iýip-içip, öýlenip, durmuşa çykyp, arkaýyn ýaşap ýördüler. Soňra äpet sil gelip, baryny yok etdi. ²⁸Lutuň günlerinde hem şonuň ýaly boldy: adamlar iýip-içip, alyp-satyp, ekip-dikip ýördüler. ²⁹Emma Lutuň Sodomdan çykan günü gökden ot bilen kükürt ýagyp, hemmesini yok etdi. ³⁰Ynsan Oglunyň

peýda boljak gününde hem şeýle bolar. ³¹Şol gün üçekdäki adam öýdäki zatlaryny almak üçin aşak düşmesin. Şeýle-de, ekin meýdanyndaky hem yzyna gelmesin. ³²Lutuň aýalyny ýada salyň! ³³Kim janyňy aýamaga çalyşsa, ony ýitirer, kim janyňy aýdýaryn: şol gije bir düşekde iki adam bolar, biri alnar, biri goýlar. ³⁵Bilelikde bugdaý üweýän iki aýal bolar, biri alnar, beýlekisi goýlar». ^a ³⁷Şägirtler Isa ýüzlenip: «Agam, bu hadysalar nirede bolar?» diýip soradylar. Isa hem: «Maslyk nirede bolsa, garaguşlar hem şol ýere üýşýändir» diýip jogap berdi.

18-nji bap

Tutanýerli dul aýal tymsaly

¹Onsoň Isa şägirtlerine olaryň hemişe Hudaýa doga edip, asla ruhdan düşmezligiň zerurlygy hakda bir tymsal aýdyp berdi: ²«Bir şäherde Hudaýdan gorkmaýan bir kazy bar eken. Ol kazy adamlary äsgermeýän eken. ³Şol şäherde bir dul aýal hem bar eken. Ol üzüksiz kazynyň ýanyna gatnap: „Dawagärimden meniň hakymy alyp ber“ diýip ýalbarypdyr. ⁴Kazy birnäçe wagtlap muny etmändir. Ahyrsoňy ol öz-özüne: „Men Hudaýdan gorkmasam-da, adamlary äsgermesem-de, ⁵dyngysyz gelip, meni bizar etmez ýaly, bu dul aýalyň hakyny alyp bereýin. Indi bir gelip, meniň gulak etimi guratmasyn“ diýýär». ⁶Reb Isa ýene sözünü dowam etdi: «Adalatsyz kazynyň näme aýdanyna gulak asyň. ⁷Eýsem, Hudaý Öz

^a **17:35** Käbir golýazmalarda 36-njy aýat duş gelýär: *Ekin meýdanynda iki adam bolar, biri alnar, biri goýlar.*

saýlanlarynyň, gije-gündiz Özüne ýüz tutup perýat edýänleriň hakyny alyp bermezmi? Olary köp garaşdyrmy? ⁸Size şuny aýdýaryn: olaryň hakyny tiz alyp berer. Ýöne Ynsan Ogly gelende, ýeriň ýüzünde imanly adam taparmyka?»

Fariseý we salgytçy timsaly

⁹Öz dogrulygyna bil baglap, beýlekileri kemsidýän käbir adamlara Isa şu timsaly gürrüň berdi: ¹⁰«Iki adam Hudaýa dogma etmek üçin ybadathana gidýär. Olaryň biri fariseý, beýlekisi salgytçy eken. ¹¹Fariseý durup, özi hakda içinden: „Hudaýym, men käbir adamlar ýaly talaňçy, pis, zynahor daldigime, hatda bu salgytçy ýaly-da daldigime Saňa şükür edýärin. ¹²Men hepdede iki gezek agyz bekleyärin, ähli gazanjymyň ondan birini berýärin“ diýip dogma okaýar. ¹³Salgytçy bolsa uzakda durup, gabagyny göge galdyrmaga hem ýürek etmeýär, gaýtam gursagyna urup: „Hudaýym, Men günäkäre rehim et!“ diýýär. ¹⁴Men size fariseýiň däl-de, salgytçynyň aklanyp gidendigini aýdýaryn, sebäbi kim özüni ýokary tutsa, peseldiler, kim özüni pes tutsa, beýgeldiler».

Çagalary bilen Isa

(*Matta 19:13-15; Mark 10:13-16*)

¹⁵Onsoň başlaryna elini goýsun diýip, adamlar çagalary Isanyň ýanyna getirdiler. Muny gören şagirtler çagalary getirenlere käyediler. ¹⁶Emma Isa çagalary ýanyna çagyryp: «Çagalary Meniň ýanyma goýberiş, olary saklamaň, sebäbi Hudaýyň Şalygy şular ýalylyryňkydyr. ¹⁷Size dogrusyny aýdýaryn: kim Hudaýyň Şalygyny çaga ýaly kabul etmese, ol ýere asla girip bilmez» diýdi.

Baýlyk we baky ýaşayşy

(*Matta 19:16-30; Mark 10:17-31*)

¹⁸Bir ýolbaşçy Isadan: «Eý, ýagşy Muggallym! Men baky ýaşayşy miras almak üçin näme etmeli?» diýip sorady. ¹⁹Isa oňa: «Näme üçin Maňa ýagşy diýýärsiň? Ýeke-täk Hudaýdan başga hiç kim ýagşy dälidir. ²⁰Sen tabşyryklary bilýänsiň: adam öldürme, zyna etme, ogurlyk etme, ýalan şaýatlyk etme, ata-eneňe hormat goý» diýip jogap berdi. Ol adam: «Men bularyň hemmesini ýaşlygymdan bäri berjaý edip gelýärin» diýdi. ²¹⁻²²Isa muny eşidende, oňa: «Seniň ýene bir kemiň bar. Nämäh bar bolsa satyp, garyplara paýla, şonda gökde hazynaň bolar. Onsoň gelde, Meniň yzyna düş» diýdi. ²³Ol bu sözleri eşidip, gaty tukat boldy, sebäbi çakdanaşa baýdy. ²⁴Isa onuň tukatlygyny görüp: «Baýlara Hudaýyň Şalygyna girmek nähili agyr! ²⁵Bir düýäniň iňňäniň gözünden geçmegi baý adamyň Hudaýyň Şalygyna girmeginden aňsatdyr» diýdi. ²⁶Muny eşidenler: «Onda kim halas bolup biler?» diýip soradylar. ²⁷Isa: «Ynsan üçin mümkin däl zatlar Hudaý üçin mümkindir» diýdi. ²⁸Petrus Oňa: «Ine, biz ähli zadymyzy taşlap, Seniň yzyňa düşdük!» diýdi. ²⁹⁻³⁰Isa olara: «Size dogrusyny aýdýaryn: Hudaýyň Şalygynyň hatyrasy üçin öýüni, aýalyny, doganlaryny, ene-atasyny, bala-çagasyny taşlan her kes bu döwürde yzyna ençeme esse artyk edip alar, geljek döwürde bolsa baky ýaşayşa gowşar» diýdi.

Isa ölüp direljegini ýene aýdýar

(*Matta 20:17-19; Mark 10:32-34*)

³¹Isa Onkileri bir çete çekip, olara: «Indi Iýerusalime barýarys. Pygamberleriň

Ynsan Ogly hakda ýazanlarynyň ählisi berjaý bolar! ³²Ol keseki milletleriň eline tabşyrylar. Olar Ony masgaralap kemsiderler, üstüne tükürerler, gamçylarlar we öldürerler. ³³Emma üçülenji gün Ol direler» diýdi.

³⁴Şagirtler bu zatlaryň hiç birine düşünmediler. Bu sözleriň manysy olardan gizlenilgidi. Olar Onuň näme hakda gürrüň edýänini bilmediler.

Bir körüň gözi açylyar

(Matta 20:29-34; Mark 10:46-52)

³⁵Isa Ýerihoda golaýlady, ýoluň gyrasynda bir kör adam dilegçilik edip otyrdy. ³⁶Ol ýanyndan mähelläniň geçip barýandygyny eşidip, munuň nämedigini sorady. ³⁷Oňa: «Nasyraly Isa geçip barýar» diýip habar berdiler. ³⁸Şonda ol: «Eý, Dawut Ogly Isa! Maňa rehim et!» diýip gygyrdy. ³⁹Sesiň çykmasyň diýip, öňden barýan köp adamlar oňa käýediler, emma ol: «Eý, Dawut Ogly! Maňa rehim et!» diýip, öňküden hem gaty gygyrdy. ⁴⁰Isa aýak çekip, ol adamy getirmeklerini buýurdy. Ýanynda gelende, Isa ondan: ⁴¹«Seniň üçin näme etmegimi isleýärsiň?» diýip sorady. Ol: «Agam, gözlerim açylsın!» diýdi. ⁴²Isa oňa: «Goý, gözleriň açylsın! Imanyň saňa şypa berdi» diýdi. ⁴³Şobada bu adamyň gözleri açyldy we ol hem Hudaýy şöhratlandyryp, Isanyň yzyna düşüp gidiberdi. Muny gören ähli halk Hudaýy alkyşlady.

19-njy bap

Isa bilen Zakkay

¹Isa Ýerihonyň içinden geçip barýardy. ²Ol ýerde Zakkay atly bir baý

adam bardy, ol salgytçylaryň başlygydy. ³Zakkay Isanyň kimdigini görmek isledi, emma onuň boýy gysga bolansoň, mähelleden ýaňa Ony görüp bilmedi. ⁴Şeýlelikde, Ony görjek bolup, öňe ylgap, bir injir agajynyň üstüne çykdy, sebäbi Isa şol ýoldan gelýärdi. ⁵Isa ol ýere gelende, ýokary seredip, Oňa: «Zakkay! Tiz aşak düş. Bu gün Men seniň öýünde galmaly» diýdi. ⁶Ol hem dessine aşak düşüp, Ony şatlyk bilen kabul etdi. ⁷Halk muny görüp: «Bir günäkäriň öýüne myhman boldy» diýişip, hünürdemäge başlady. ⁸Zakkay bolsa ýerinden turup, Reb Isa: «Eý, Agam! Indi men baýlygymyň ýarysyny garyplara berjek. Kimiň zadyny nähak alan bolsam, dört esse edip gaýtaryp berjekdirin» diýdi. ⁹Isa oňa: «Bu gün bu öý halas boldy, sebäbi bu adam hem Ybraýymyň hakyky neslidir. ¹⁰Ynsan Ogly ýitenleri agtarmaga we halas etmäge gelendir» diýdi.

On hyzmatkär timsaly

(Matta 25:14-30)

¹¹Bu zatlary diňläp durkalar, Isa bir timsal bilen sözünüň üstünü ýetirdi. Sebäbi Ol Iýerusalimiň golaýyndady, halk hem Hudaýyň Şalygy basym görner diýip oýlaýardy. ¹²Isa şonuň üçin şeýle diýdi: «Bir bezgada şalyk sürmäge ygtyýarlyk almak üçin, bir uzak ýurda ýola rowana bolýar. ¹³Ol hyzmatkärlerinden onusyny ýanynda çagyryp, olara: „Men gelýänçäm, şu puly işlediň“ diýip, hersine bir horjun pul ^a berýär.

¹⁴Begzadanyň halky ony ýigrenýän eken. Olar: „Bu adamyň biziň üstümizden şalyk sürmegini islemeyäris“ diýip, onuň yzyndan ilçiler iberýärler. ¹⁵Emma muňa garamazdan, ol ygtyýarlyk alyp, yzyna

^a 19:13 *Bir horjun pul* – grekçe *on mina*. Bir mina takmynan üç aýlyk gazaň puluna deňdir.

dolanýar. Soňra ol pul beren hyzmatkärlerini ýanyna çagyryp, kimiň näme gazananyny bilmek isleýär. ¹⁶Birinjisi gelip: „Hojaýyn! Seniň bir horjun puluň on horjun pul gazandy“ diýýär. ¹⁷Oňa: „Berekella, ýagşy hyzmatkär! Az zatda sadyk bolanyň üçin on şähre häkim bol“ diýýär. ¹⁸Ikinjisi gelip: „Hojaýyn! Seniň bir horjun puluň baş horjun pul gazandy“ diýýär. ¹⁹Hojaýyny oňa hem: „Sen hem baş şähre häkim bol“ diýýär. ²⁰Onsoň üçünji hyzmatkäri gelip: „Hojaýyn! Ine, seniň bir horjun puluň, men ony bir uly ýaglyga düwüp sakladym. ²¹Men senden gorkdum, sebäbi sen gaty özdiýenli adam. Sen goýmadyk ýerinden alyarsyň, ekmedik ýerinden orýarsyň“ diýýär. ²²Hojaýyny oňa: „Eý, erbet hyzmatkär, seni öz agzyňdan çykan sözler bilen höküm ederin! Asyl sen meniň özdiýenli adamdygymy, goýmadygymy alýanymy, ekmedigimi orýanymy bilýärmidiň? ²³Onda näme üçin pulumy işletmäge bermediň? Men gelenimde, ony peýdasy bilen alardym“ diýýär. ²⁴Onsoň hojaýyn ol ýerde duranlara: „Onuň elinden puly alyň-da, on horjunla beriň“ diýýär. ²⁵Olar oňa: „Hojaýyn, onuň özünde öňem on horjun pul bar ahry!“ diýýärler. ²⁶Ol: „Men size diýýärim, kimde bar bolsa, oňa berler, kimde yok bolsa, onuň elindäki hem alnar. ²⁷Üstlerinden patyşalyk etmegimi islemeýän duşmanlarymy bolsa, şu ýere getirin-de, gözümiň alynda öldürin“ diýip jogap berýär».

Isa Iýerusalime uly dabara bilen girýär
(*Matta 21:1-11; Mark 11:1-11; Yohanna 12:12-19*)

²⁸Isa bulary aýdyp bolansoň, ýoluny dowam etdirip, Iýerusalime tarap ugrady.

²⁹Ol Zeýtun dagynyň etegindäki Beýt-fajy bilen Beýtaniýa golaýlanda, iki şägirdini ýollap, olara: ³⁰«Öňüňizdäki oba baryň. Oba giren ýeriňizde daňylgy duran bir taýhar taparsyňyz, onuň üstüne şu wagta çenli hiç kim münen däl. Ony çözüň-de, bari alyp geliň. ³¹Eger biri sizden: „Näme üçin ony çözüärsiňiz?“ diýip sorasa, oňa: „Bu taýhar Rebbe gerek“ diýiň» diýdi. ³²Ýollananlar gidip, baryny Onuň aýdysy ýaly tapdylar. ³³Taýhary çözüp durkalar, onuň eýeleri: «Taýhary näme üçin çözüärsiňiz?» diýip soradylar. ³⁴Olar hem: «Bu taýhar Rebbe gerek» diýdiler. ³⁵Taýhary Isanyň ýanyna getirip, üstüne donlaryny atdylar-da, Isany oňa mündürdiler. ³⁶Ol gidip barýarka, adamlar donlaryny ýola düşýärdiler. ³⁷Isa Zeýtun dagyndan aşak inýän ýola golaýlanda, şägirtleriň hemmesi gören ähli gudratlaryna şatlanyp, batly sesleri bilen Hudaýy şöhratlandyrmaga başladylar. ³⁸Olar: «Rebbiň adyndan patyşa alkyş bolsun! Göklerde parahatlyk, iň belentlikde şan-şöhrat bolsun!» diýýärdiler. ³⁹Mähelläniň arasyndan käbir fariseýler Isa: «Mugallym! Şägirtleriňiň agzyny ýumdur!» diýdiler. ⁴⁰Emma Ol: «Size aýdýaryn: olar dymssa, daşlar gygyryşar» diýdi.

⁴¹Isa Iýerusalime golaýlanda, ony görüp aglady. ⁴²Ol şeýle diýdi: «Wah, käşgä sen bu gün özüňe nämäniň parahatlyk getirjekdigini bilsediň! Emma bu entek seniň gözleriňden gizlin. ⁴³Seniň başyňa şeýle bir günler geler: duşmanlaryň daş-töweregine garymlar gazyp, seni gabarlar, her ýandan gysyp-gowrarlar. ⁴⁴Olar seni weýran edip, seniň içindäki çagalary gyryp taşlarlar. Sende daş üstünde

daş goýmazlar, sebäbi sen Hudaýyň saňa gelen pursadyny saýgarmadyň».

Isa satyjylary ybadathanadan kowýar

(*Matta 21:12-17; Mark 11:15-19; Ýohanna 2:13-22*)

⁴⁵Onsoň Isa ybadathananyň howlusy-na girip, ol ýerdäki satyjylary kowmaga başlady. ⁴⁶Isa olara: «„Meniň öýüm ybadat öýi bolar“ diýip ýazylygydyr, emma siz muny garakçylaryň sürenine öwrüpsiňiz» diýdi. ⁴⁷Ol her gün ybadathananyň howlusynda sapak berýärdi. Ýolbaşçy ruhanylar, Töwrat mugallymlary we halkyň baştutanlary bolsa Ony öldürmegiň küýündediler. ⁴⁸Emma munuň ýoluny tapyp bilmeyärdiler, sebäbi ähli halk Ony uly üns bilen diňleýärdi.

20-nji bap

Isanyň erk-ygtyýary barada sowal

(*Matta 21:23-27; Mark 11:27-33*)

¹Bir gün Isa ybadathananyň howlusynda halka öwredip, Hoş Habary wagyz edýärkä, ýolbaşçy ruhanylar, Töwrat mugallymlary we ýaşulular Onuň ýanyna geldiler. ²Olar Isa: «Hany, bize aýt, Sen bu zatlary haýsy ygtyýar bilen edýärsiň? Bu ygtyýary Saňa kim berdi?» diýdiler. ³Isa hem: «Men hem size bir sowal berjek. Maňa aýdyň, ⁴Ýahýa çümdüriş ygtyýaryny nireden aldy? Gökdenmi ýa-da ynsandan?» diýip sorady. ⁵Olar muny özara maslahatlaşmaga başladylar: «Eger Gökden diýsek, Ol bize: „Onda näme üçin oňa ynanmadyňyz?“ diýer. ⁶Eger-de ynsandan diýsek, ähli halk bizi daşlar, sebäbi halk Ýahýanyň pygamberdigine ynanýar». ⁷Ahyry olar:

«Biz niredendigini bilemzok» diýip jogap berdiler. ⁸Isa-da olara: «Menem size bu zatlary haýsy ygtyýar bilen edýänimi aýtjak däl» diýdi.

Üzümçilik we kärendeçiler tymsaly

(*Matta 21:33-46; Mark 12:1-12*)

⁹Soňra Isa halka şu tymsaly gürrüň bermäge başlady: «Bir adam üzüm baglaryny oturdyp, ony bagbanlara kärendesine berýär-de, özi uzak wagtlyk başga ýurda gidýär. ¹⁰Hasyl möwsümi gelende, üzümüň miwesinden alyp gelmek üçin, ol hyzmatkärleriniň birini kärendeçileriň ýanyna iberýär. Emma kärendeçiler ony ýenjip, boş kowup goýberýärler. ¹¹Ol başga bir hyzmatkärini iberýär, kärendeçiler ony-da ýenjip, masgara edip, boş kowup goýberýärler. ¹²Ol üçünji hyzmatkärini-de iberýär. Olar ony hem ýaralap, kowup goýberýärler. ¹³Onsoň üzümçiligiň eýesi: „Men näme etmeli? Gel, öz söwer oglumy ibereýin, belki, ony sylarlar“ öýdýär. ¹⁴Kärendeçiler bolsa ony görenlerinden, özara maslahatlaşyp: „Mirasdar şudur! Geliň, şuny öldüreläň, miras bize galar“ diýişýärler. ¹⁵Şeýlelikde, ony üzümçilikden çykaryp öldürýärler. Indi üzümçiligiň eýesi bulara näme eder? ¹⁶Ol gelip, bu kärendeçileri öldürer, üzümçiligi bolsa başgalara berer». Halk muny eşidip: «Daş edewersin!» diýdi. ¹⁷Isa olara baky: «Onda „Ussalaryň ret eden daşy, binanyň burç daşy boldy“ diýen ýazgynyň manysy näme? ¹⁸Kim bu daşyň üstüne ýykylsa, bölek-bölek bolar. Eger ol biriniň üstüne gaçsa, ony mynjyrdar» diýdi. ¹⁹Töwrat mugallymlary bilen ýolbaşçy ruhanylar Ony şol wagtyň özünde tutmagyň ýoluny agtardylar,

sebäbi Onuň bu tymsaly özlerine kakdyryp aýdanyny aňdylar. Emma olar halkdan gorkýardylar.

Imperatoryňky – imperatora

(*Matta 22:15-22; Mark 12:13-17*)

²⁰Isany göz astyna alyp, Ony aňtamak üçin, birnäçe dogruçylsumagy Onuň yzyna saldylar. Olar Isany gepde tutup, Ony häkimiň hökümüne we ygtyýaryna tabşyrmak maksatlary bardy. ²¹Şeýlelikde, olar Oňa: «Mugallym! Biz Seniň dogry zady öwredýändigini, adamlaryň derejesine bakman, Hudaýyň ýoluny hakykat bilen öwredýändigini bilýäris. ²²Hany aýt, biziň imperatora salgyt tölemegimiz dogrumy ýa-da dogry däl?» diýip soradylar. ²³Isa olaryň hilesine düşünişip: ²⁴«Maňa salgyt puluny görkez. Bu teňňedäki şekil bilen ýazgy kimiňki?» diýdi. Olar: «Imperatoryňky» diýip jogap berdiler. ²⁵Ol: «Onda imperatoryňkyny – imperatora, Hudaýyňkyny Hudaýa beriň» diýdi. ²⁶Olar halkyň ýanynda Ony sözünde tutup bilmän, beren jogabyna haýran galyp, seslerini çykarmadylar.

Direliş barada sowal

(*Matta 22:23-33; Mark 12:18-27*)

²⁷Ölümden soň direlişin ýokdugyny aýdýan saddukeýleriň käbiri Isanyň ýanyna gelip, Oňa şeýle sorag berdi: ²⁸«Mugallym! Musa bize bir adamyň dogany perzentsiz ölüp, yzında aýaly galsa, dogany onuň aýalyny alyp, ölen doganynyň neslini dowam etdirmelidir diýip ýazypdyr. ²⁹Ýedi dogan bardy.

Birinjisi bir aýal alyp, perzent görmän dünýäden ötdi. ³⁰Ikinjisi bilen ³¹üçünjisi hem şol aýaly aldy. Şeýdip, ýedisi hem şol aýala öýlenip, yzlarynda perzent gal-dyrman öldüler. ³²Ahyrsoňy aýal hem öldi. ³³Indi direliş günü bu aýal olaryň haýsysynyň aýaly bolar? Olaryň ýedisi hem oňa öýlenipdi ahyryn». ³⁴Isa olara şeýle jogap berdi: «Bu döwrüň adamlary öýlenýändir, durmuşa çykýandyr. ³⁵Emma geljek döwre we ölümden direlişe ýetmäge mynasyp görülenler ne öýlener, ne-de durmuşa çykar. ³⁶Asla ölmezler, sebäbi olar perişdeler ýalydyr. Olar direlişin perzentleridikleri üçin Hudaýyň perzentleridir. ³⁷Musa-da ölüleriň direlýändigini tassyklap, ýanýan çaly baradaky bölümde Rebbi „Ybraýymyň, Yshagyň we Ýakubyň Hudaýy“ diýip atlandyrýar. ³⁸Ol ölüleriň däl-de, dirileriň Hudaýydyr, sebäbi Onuň üçin hemmeler diridir. ³⁹Töwrat mugallymlaryň käbiri: «Mugallym, gowy aýtdyň!» diýdi. ⁴⁰Oňa mundan artyk sorag bermäge hiç kim milt etmedi.

Mesih Kimiň Ogly?

(*Matta 22:41–23:36; Mark 12:35-40*)

⁴¹Onsoň Isa olara: «Näme üçin Mesihe Dawudyň ogly diýýärler? ⁴²Ine, Dawudyň özi Zebur kitabynda şeýle diýýär: „Hudaý Rebbime^a şeýle sözlledi: ⁴³Duşmanlaryňy aýak astyna salýançam, Meniň sagymda otur“.

⁴⁴Eger Dawut Mesihe Reb diýýän bolsa, Ol nähili Dawudyň ogly bolýar?»

^a **20:42 Reb** – Zeburda bu söz *reb* bolup, patyşa ýüzlenilende ulanyldy, bu ýerde bolsa *Reb* Mesihe degişli.

diýdi. ⁴⁵Bütün halk Oña gulak asyp otyrka, Isa şägirtlerine: ⁴⁶«Töwrat mugallymlaryndan ägä boluň! Olar uzyn don geýip gezmegi, bazarlarda özlerine salam berilmegini, sinagogalarda baş kürsüleri, meýlislerde töri halaýandyrlar. ⁴⁷Olar dul aýallaryň öýlerini talap, göz üçin uzyn-uzyn dogalar okan bolýandyrlar. Şeýle adamlar in agyr jeza sezewar bolarlar» diýdi.

21-nji bap

Dul aýalyň sadakasy

(Mark 12:41-44)

¹Isa gabagyny galdyryp seredende, baýlaryň ybadathananyň sadaka gutusyna öz sadakalaryny atyp duranyny gördi. ²Ol bir garyp dul aýalyň hem guta iki şaý atanyny gördi. ³Ol: «Size dogrusyny aýdýaryn, bu garyp dul aýal hemmelerden köp atdy. ⁴Bu adamlaryň hemmesi sadaka gutusyna özlerinden artany atdylar, bu aýal bolsa garyplygyna garamazdan, bar-ýoguny, elindäki ähli çörek puluny atdy» diýdi.

Ynsan Oglunyň dolanyp gelmeginiň alamatlary

(Matta 24:1-21, 29-35;

Mark 13:1-19, 24-31)

⁵Şägirtlerden käbiri ybadathananyň ajaýyp daşlar we Hudaýa bagyş edilen peşgeşler bilen bezelendigi barada söz açdy. Şonda Isa: ⁶«Şeýle bir günler geler, şonda bu ýerde daş üstünde daş galmaz, görýän zatlaryňyzdan hiç zat galman, hemmesi weýran bolar» diýdi. ⁷Olar Isadan: «Mugallym! Bu zatlar haçan bolar? Bularyň boljak mahalynda nähili alamat peýda bolar?» diýip soradylar. ⁸Isa: «Ägä boluň, hiç kim sizi aldaýmasyn! Köpler Meniň adym bilen gelip: „Men – Şolduryn“

we „Wagt golaýlady!“ diýerler. Olaryň yzyna düşmäň. ⁹Uruşlar hem gozgalaňlar barada habarlar eşideniňizde gorkmaň. Bu zatlar önürti bolmalydyr, emma entek soňy dälidir» diýip jogap berdi. ¹⁰Onsoň Isa olara şeýle diýdi: «Millet millete, patyşalyk patyşalyga garşy çykar. ¹¹Aýry-aýry ýerlerde güýçli ýertitremeler, açlyk hem gyrgyn keseli, gorkunç wakalar, gökden uly alamatlar bolar. ¹²Emma bu hadysalaryň hemmesinden öň, sizi yzarlap, azar bererler. Sizi sinagogalara tabşyryp, türmelere dykarlar. Men sebäpli sizi patyşalaryň we hökümdaralaryň huzuryna elterler. ¹³Bu bolsa şaýatlyk etmek üçin size bir pursat bolar. ¹⁴Emma siz özüňizi nähili gorajakdygyňyzy öňünden gaýgy etmezligi ýüregiňize düwüň. ¹⁵Munuň üçin Men size söz hem akyldarlyk bererin. Size garşy çykyanlaryň hiç biri muňa ne garşy durup biler, ne-de bir zat aýdyp biler. ¹⁶Size ene-ataňyz, doganlaryňyz, garyndaşlaryňyz, dostlaryňyz hem haýynlyk ederler, käbiriňizi öldürerler. ¹⁷Men sebäpli hemmeler sizi ýigrener. ¹⁸Emma saçyňyzyň bir tary hem kemelmez. ¹⁹Berk duruň, şonda janyňyzy halas edersiňiz. ²⁰Goşunlaryň Iýerusalimi gabandygyny gören çagyňyz, onuň weýran ediljek wagtynyň golaýlandygyny bilin. ²¹Şonda Ýahudyýadakylar daglara gaçsyn, şäheriň içindäkiler çyksyn, töweregindäkiler şähere girmesin. ²²Sebäbi şol günler ähli ýazylanlaryň berjaý bolmagy üçin jeza günleridir. ²³Ol günlerde göwreli aýallaryň we çaga emdirýänleriň dat gününe! Sebäbi ýurda äpet bela-beterler iner, bu halk gazaba duçar bolar. ²⁴Olar gylyçdan geçiriler, ýesir alnyp, ähli milletleriň arasyna sürgün ediler. Keseki milletler özleriniň möhleti dolýança, Iýerusalimi ýer bilen ýegsan ederler. ²⁵Günde, Aýda we ýyldyzlarda alamatlar peýda bolar. Ýer

ýüzünde milletler deňiz hem tolkunlaryň gürüldisi zerarly başagaý bolup, galagopluga düşerler. ²⁶Adamlar gorkudan, dünýäniň başyna gelýän betbagtçylyklara garaşmaktan ýaňa huşlaryny ýitirer, sebäbi asman jisimleri lertzana geler. ²⁷Şonda olar Ynsan Oglunyň beýik gudrata we şöhrata beslenip, bulutlarda gelýänini görerler. ²⁸Bu zatlar amala aşyp başlandy, başyňyzy galdyryp, ýokary serediň, sebäbi gutulyşyňyz golaýlap gelýändir».

²⁹Isa olara bir timsal aýtdy: «Injire, ähli agaçlara serediň. ³⁰Olaryň ýapraklandygyny görüp, tomsuň golaýlandygyny öz-özünüzden bilýärsiňiz. ³¹Şonuň ýaly hem, bu wakalaryň bolanyny göreniňizde, Hudaýyň Şalygynyň golaýlandygyny biliiň. ³²Size dogrusyny aýdýaryn: bu zatlar bolýança, bu nesil dünýäden ötmez. ³³Asman bilen ýer öter, emma Meniň sözlerim asla ötmez. ³⁴Ägä boluň! Aýşy-eşret, serhoşlyk, ýaşaýşyň gaýgylyary ýüregiňize ornamasyn. Ýogsam, ol gün duzak kimin duýdansyz üstünüzden iner. ³⁵Çünki ol gün tutuş ýer ýüzünde ýaşayanlaryň her biriniň üstünden iner. ³⁶Bu boljak wakalaryň baryndan gaçyp gutular ýaly we Ynsan Oglunyň huzurynda durup biler ýaly, hemişe oýa bolup, Hudaýa dileg ediň».

³⁷Isa gündizlerine ybadathananyň howlusynda halka öwrederdi, agşamlaryna bolsa şäherden daşary çykyp, gijäni Zeýtun dagynda geçirerdi. ³⁸Ir säher bilen ähli halk Onuň gürüňlerini diňlemek üçin ybadathana gelderdi.

22-nji bab

Ýudasyň haýynlygy

(*Matta 26:1-5,14-16;*

Mark 14:1,2,10,11; Ýohanna 11:45-53)

¹Ine, Pesah diýlip atlandyrylýan Petir baýramy ýakynlaşdy. ²Ýolbaşçy

ruhanylar bilen Töwrat mugallymlary Isany öldürmegiň ýoluny agtarýardylar, emma halkdan gorkýardylar. ³Şeýtan Onkileriň biri bolan Ýudas Iskariýodyň kalbyna girdi. ⁴Ýudas ýolbaşçy ruhanylar bilen serkerdeleriň ýanyna baryp, Isany nädip olaryň eline salyp berjekdigi barada maslahatlaşdy. ⁵Olar hem begenişip, oňa pul bermäge razy boldular. ⁶Ýudas olar bilen ylalaşdy we halk ýok wagty Isany olara tabşyrmak üçin, amatly pursat peýläp gezdi.

Pesah nahary

(*Matta 26:17-30; Mark 14:12-26;*

Ýohanna 13:21-30;

1 Korintoslylar 11:23-25)

⁷Pesah janlysynyň soýulýan günü, ýagny Petir baýramy ýetip geldi. ⁸Isa: «Gidiň-de, biziň üçin Pesah naharyny taýýarlaň» diýip, Petrus bilen Ýohannany iberdi. ⁹Olar: «Ony nirede taýýarlamagymyzy isleýärsiň?» diýip soradylar. ¹⁰Isa olara: «Şähere gireninizde, küýzede suw alyp barýan bir adama sataşarsyňyz. Yzyna düşüp gidiň-de, onuň giren öýüne giriň. ¹¹Onsoň öý eýesine: „Mugallym senden şägirtlerim bilen Pesah naharyny iýer ýaly, myhman otagy nirede diýip soraýar“ diýiň. ¹²Ol hem size ýokarky gatda ähli zat taýýarlanylýp goýlan giň bir otagy görkez. Şol ýerde taýýarlyk görüň» diýdi. ¹³Olar gitdiler we ähli zady Isanyň aýdyşy ýaly tapyp, Pesah naharyny taýýarladylar.

¹⁴Nahar wagty bolanda, Isa resullary bilen saçak başyna geçdi. ¹⁵Isa olara: «Men bu Pesah naharyny ejir çekmezimden öň, siziň bilen bile iýmegi gaty arzuw edipdim. ¹⁶Çünki Hudaýyň Şalygynda Pesah naharyny iýmek üçin

hemmämiz ýygnanýançak, Men ondan gaýdyp iýmerin» diýdi. ¹⁷Isa eline bir käse alyp şükür etdi-de: «Muny alyň-da, iňň. ¹⁸Size şuny aýdýaryn: Hudaýyň Şalygy gelýänçä, şeraby gaýtadan içmerin» diýdi. ¹⁹Onsoň çöregi aldy-da, şükür etdi, ony döwüp, şägirtlere berip: «Bu Meniň siziň üçin gurban edilýän bedenimdir, muny Meni ýada salmak üçin berjaý ediň» diýdi. ²⁰Şeýle hem nahardan soň şeraply käsäni alyp: «Bu käse Meniň siziň üçin dökülýän ganym arkaly baglanyşlyýan täze ähtdir. ²¹Ine, Maňa haýynlyk etjek adam Meniň bilen bir saçagyň başynda otyr. ²²Hawa, Ynsan Ogly öňünden bellenişi ýaly jan berer, emma Oňa haýynlyk edeniň halyna waý!» diýdi. ²³Olar muny kimiň etjekdigini biri-birlerinden sorap başladylar.

²⁴Olar öz arasynda haýsy birisiniň iň beýkdigi hakda jedelleşdiler. ²⁵Isa olara şeýle diýdi: «Keseki milletleriň patyşalary halklara öz hökümini ýöredýärler, ygtyýarly adamlary-da özlerni hemaýatkär diýip atlandyryýarlar. ²⁶Emma siz beýle bolmaň. Araňyzda iň uly iň kiçi ýaly bolsun, baştutan, goý, hyzmatkär kimin bolsun. ²⁷Haýsysy has uly: saçak başynda oturanmy ýa-da hyzmat edýän? Saçak başynda oturan dälmi? Emma Men siziň araňyzda bir hyzmat edýän kimindir. ²⁸Başymdan geçiren synaglarymda Meniň ýanymda bolan sizsiňiz. ²⁹Atamyň Meni Patyşa belleşýi ýaly, Men-de sizi patyşa edip belleýärim. ³⁰Siz Meniň Şalygymda iýip-içersiňiz we tagtlarda oturyp, Ýsraýylyň on iki tiresiniň üstünden kazylyk edersiňiz».

Isa Petrusyň inkär etjekdigini aýdýar

(*Matta 26:31-35; Mark 14:27-31; Ýohanna 13:36-38*)

³¹Onsoň Isa sözüni dowam edip: «Eý, Simun, Simun! Şeýtan sizi bugdaý ýaly sowurmak üçin diledi. ³²Emma Men imanyň kemelmesini diýip, seniň üçin dileg etdim. Sen hem bir wagt öwrülip geleniňde, doganlaryň kuwvatlandyr» diýdi. ³³Petrus: «Agam! Men Seniň bilen zyndana-da, hatda ölüme-de gitmäge taýýar» diýdi. ³⁴Isa: «Petrus, saňa diýýärim, sen bu gün horaz gygyrmazdan öň, Meni tanamaýandygyňy üç gezek aýdarsyň» diýdi. ³⁵Onsoň Isa olardan: «Men sizi gapjyksyz, torbasyz we çaryksyz ýollan çagym kem zadyňyz barmydy?» diýip sorady. Olar: «Ýokdy» diýip jogap berdiler. ³⁶Isa olara: «Indi gapjygyňyz bar bolsa, ýanyňyza alyň, bir torba hem alyň. Gylyjyňyz ýok bolsa, donuňyzy satyň-da, bir gylç ediniň. ³⁷„Ol ýazyklylar bilen bir saýlydy“ diýip ýazylgydyr. Men size diýýärim: bu Men barada berjaý bolmalydyr. Dogrudan-da, Men hakda ýazylanlar berjaý bolup barýar» diýdi. ³⁸Şägirtler: «Eý, Agam! Ine, bu ýerde iki gylç bar» diýdiler. Isa hem olara: «Şol yeterlik» diýdi.

Isa Zeýtun dagynda Hudaýa dileg edýär

(*Matta 26:36-46; Mark 14:32-42*)

³⁹Isa daşary çykyp, hemişekisi ýaly Zeýtun dagyna gitdi. Şägirtleri hem Onuň yzyna düşdüler. ⁴⁰Ol ýere baranlarynda, Isa olara: «Synaga düşmez ýaly dileg ediniň!» diýdi. ⁴¹Özi bolsa olardan

bir daş atym çete çekildi-de, dyza çöküp: 42«Éý, Atam! Eger isleseň, bu hasrat käsesini Menden sowa geçir! Ýöne Meniň islegim däl, Seniň islegiň amala aşsyn!» diýip, dileg etmäge durdy. 43Gökden bir perişde görnüp, Ony güýçlendirdi. 44Ol agyr gama batyp, yhlas bilen Hudaýa dileg etdi. Isadan akýan der ýere damýan gan damjalary ýalydy. 45Dileg edip bolandan soň turup, Isa sägirtleriň ýanyna geldi. Olaryň uklap ýatandyklaryny gördi, olar gaýgy-hasratdan ýaña tapdan düşüpdiler. 46Isa olara: «Näme üçin uklap ýatyrasyňyz? Synaga düşmez ýaly, turuň-da, Hudaýa dileg ediň!» diýdi.

Isa tutulýar

(*Matta 26:47-58; Mark 14:43-54; Ýohanna 18:3-11*)

47Ol entek gepläp durka, bir mähelle peýda boldy. Onkileriň biri Ýudas mähelläniň öňüne düşüp gelýärdi. Ýudas Isany ogşajak bolup, Onuň golaýyna geldi. 48Isa oňa: «Éý, Ýudas! Sen bir ogşuk bilen Ynsan Ogluna haýynlyk edýärsiňmi?» diýip sorady. 49Isanyň ýanyndakylar näme boljagyny görüp: «Éý, Agam! Gylyç bilen uralymy?» diýdiler. 50Olaryň biri baş ruhanynyň hyzmatkärini urup, onuň sag gulagyny kesdi. 51Emma Isa: «Hany, bes ediň!» diýdi. Onsoň hyzmatkärini gulagyna elini degrip, ony sagaltdy. 52Onsoň Isa Özüni ele salmaga gelen ýolbaşçy ruhanylara, ybadathananyň goragçylaryna, ýaşululara ýüzlenip: «Näme üçin bir gozgalaňçynyň garşysyna çykan ýaly, Meni tutmak üçin gylyçly hem taýakly gelipsiňiz?» 53Men her gün siziň bilen birlikde ybadathanadakam, Meni tutmandyňyz. Emma indi bu pursat siziňkidir, tümlügiň höküm sürýän sagadydyr» diýdi. 54Isany tutup, baş ruhanynyň öýüne alyp gitdiler. Pet-

rus hem gara görnümünden olaryň yzyna düşüp gitdi.

Petrus Isany inkär edýär

(*Matta 26:67-75; Mark 14:65-72; Ýohanna 18:15-18,25-27*)

55Howlynyň ortasynda ot ýakyp otyrkalar, Petrus-da olaryň arasynda otyrdy. 56Petrusy oduň ýagtysyna gören bir keniz oňa içgin seretdi-de: «Bu adam hem Onuň bilen bileli» diýdi. 57Emma Petrus: «Éý, zenan, men Ony tanamaýaryn» diýip inkär etdi. 58Az salymdan soň başga biri ony görüp: «Sen hem şolardan» diýdi. Emma Petrus: «Gardaş, men olardan däl» diýdi. 59Aradan bir sagada golaý wagt geçen-soň, başga bir adam: «Dogrudan-da, bu adam Onuň bilen bileli, sebäbi bu jelileli» diýdi. 60Emma Petrus: «Éý, gardaş, men seniň näme aýdýanyňy bilemok» diýdi. Edil şol wagt, Petrus gepläp durka, horaz gygyrdy. 61Reb Isa gaňrylyp, Petrusa seretdi. Petrus Rebbiň: «Horaz gygyrmazdan öň, sen Meni üç gezek inkär edersiň» diýen sözünü ýatlady. 62Petrus daşary çykyp, möňňürüp aglady. 63Isany saklaýan adamlar Ony masgaralap, urmaga başladylar. 64Gözünü daňyp: «Hany, welilik et! Seni uran kim?» diýip soradylar. 65Ýene-de Oňa ençeme hapa sözler aýtdylar.

Isa mejlisiň öňünde

(*Matta 26:59-66; Mark 14:55-64; Ýohanna 18:19-24*)

66Daň atanda, ýolbaşçy ruhanylar we Töwrat mugallymlary halkyň beýleki ýaşululary bilen ýygnaşyp, Ony özleriniň mejlisine getirdiler. 67Olar Isadan: «Bize aýt, Sen Mesihmi?» diýip soradylar. Isa olara: «Aýtsam, ynanmar-

syňyz; ⁶⁸sorasam, jogap bermersiňiz. ⁶⁹Emma mundan beýläk Ynsan Ogly gudratly Hudaýyň sagynda oturar» diýdi. ⁷⁰Olaryň hemmesi: «Onda Sen Hudaýyň Ogly-da?» diýip sorady. Isa olara: «Meniň Kimdigimi özüňiz aýdyp dursuňyz» diýip jogap berdi. ⁷¹Olar: «Bize mundan başga şaýatlyk nämä gerek? Biz muny Onuň Öz dilinden eşitdik ahry» diýişdiler.

23-nji bap

Isa Pilatyň we Hirodyň öňünde

(Matta 27:1,2,11-26; Mark 15:1-15; Yohanna 18:28–19:16)

¹Onsoň mejlisiň ähli agzalary ýerlerinden turup, Isany Pilatyň ýanyna getirdiler. ²Olar Isany ýazgarmaga başladylar: «Biz bu adamyň milletimizi azdyrýandygyny gördük. Ol imperatora salgyt tölemäge garşy çykýar we Özünü Mesih hem Patyşa diýip atlandyrýar». ³Pilat Ondan: «Sen ýahudylaryň patyşasymy?» diýip sorady. Isa oňa: «Aýdyşyň ýalydyr» diýip jogap berdi. ⁴Onsoň Pilat ýolbaşçy ruhanylar bilen halka: «Men bu adamda hiç hili etmiş görmedim» diýdi. ⁵Emma olar hötjetlik edip: «Bu adam Öz taglymaty bilen tutuş Ýahudyýanyň ilatyny öjükdirýär. Ol Jelileden başlap, şu ýere çenli geldi» diýdiler. ⁶Muny eşidip, Pilat: «Bu adam jelilelimi?» diýip sorady. ⁷Isanyň Hirodyň welaýatyndandygyny bilensoň, Pilat Ony Hirodyň ýanyna iberdi, sebäbi şol wagt Hirodyň özi hem Iýerusalimdedi. ⁸Hirod Isany görüp gaty begendi, sebäbi köp wagtdan bäri Ony görmek isleýärdi. Ol baradaky eşiden ençeme zatlaryna

göra, Ondan bir gudratly alamat görerin diýen umydy bardy. ⁹Hirod Ondan köp soraglar sorady, emma Isa oňa hiç bir jogap bermedi. ¹⁰Ýolbaşçy ruhanylar bilen Töwrat mugallymlary bolsa ol ýerde durup, Ony biragyздan aýyp-laýardylar. ¹¹Soňra Hirod bilen onuň esgerleri Isany kemsidip masgaraladylar. Egnine bir nepis don geýdirip, Pilatyň ýanyna yzyna iberdiler. ¹²Şol gün Pilat bilen Hirod dost boldy; mundan öň olaryň arasynda duşmançylyk bardy.

¹³Pilat ýolbaşçy ruhanylary, baştutanlary we halky üýşürüp, ¹⁴olara: «Siz bu adamy meniň ýanyma halky azdyrýar diýip getirdiňiz. Men Ony gözünüzüň alnynda soraga çekdim, emma Ol baradaky aýyplamalaryňyz dogry çykmady. ¹⁵Ony Hirodyň ýanyna iberdim, ol hem hiç günä tapman, Ony yzyna iberdi. Siziň görşüňiz ýaly, Ol ölüme laýyk hiç zat etmändir. ¹⁶Şonuň üçin hem, men Onuň temmisini berip, boşatjak» diýdi. ^a¹⁸Emma ähli halk biragyздan: «Bu adamy ýok et! Bize Barabbasy boşat!» diýip gygyrýşdy. ¹⁹Barabbas şäherde ýüze çykan bir gozgalaňa gatnaşandygy we ganhordugy üçin zyndana salnypdy. ²⁰Pilat Isany boşatmak niýeti bilen ýene-de halka ýüzlendi. ²¹Emma olar: «Ony haça çüýle! Haça çüýle!» diýip gygyrýşdylar. ²²Pilat üçünji gezek olara: «Näme üçin? Bu adam näme ýamanlyk etdi? Men Ondan ölüm jezasyna laýyk hiç zat tapmadym. Şonuň üçin hem Ony jezalandyryp boşatjak» diýdi. ²³Emma olar seslerini has gataldyp, hötjetlik bilen Onuň haça çüýlenmegini talap etdiler we olaryň sesi üstün çykdy. ²⁴Şeýlelik bilen, Pilat olaryň talabyny

a 23:16 Käbir golýazmalarda 17-nji aýat duş gelyär: *Pilat baýramçylyk mynasybetli halka bir adamy boşadyp bermelidi.*

berjaý etmek kararyna geldi. ²⁵Olaryň soran adamyny, gozgalan turzup, adam öldüreni üçin zyndana salnan adamy boşatdy, Isany bolsa olaryň ygtyýaryna berdi.

Isa haça çüýlenýär

(*Matta 27:32-44; Mark 15:21-32; Ýohanna 19:17-27*)

²⁶Esgerler Isany alyp barýarkalar, ekin meýdanyndan gelýän kirineýli Simuny tutup, arkasyna haçy ýüklediler we Isanyň zyndan ýöremäge mejbur etdiler. ²⁷Uly bir mähelle Isanyň zyna düşüp gitdi, olaryň arasynda Onuň üçin zaryn-zaryn aglaýan aýallar hem bardy. ²⁸Isa ol aýallara tarap öwrülip, şeýle diýdi: «Eý, Iýerusalim gyzlary! Meniň üçin aglamaň. Özünüň we çagalaryňyz üçin aglaň. ²⁹Çünki şeýle bir günler geler, adamlar: „Önelgesiz aýallar, dogurmadyk ýatgylyr, çaga emdirmedik göwüsler neneňsi bagtly!“ diýerler. ³⁰Şonda daglara: „Biziň depämize iniň!“ depelere: „Bizi örtüň!“ diýerler. ³¹Eger adamlar gök daragta şeýle zatlar edýän bolsalar, onda gury daragta näme bolar?» ³²Isa bilen başga iki jenaýatçyny hem jezalandyrmak üçin alyp barýardylar. ³³Olar Kelleçanak diýilýän ýere gelenlerinden soň, Isany ýaňky jenaýatçylar bilen birlikde haça çüýlediler. Jenaýatçylaryň biri Onuň sag tarapynda, beýlekisi çep tarapyndady. ³⁴Isa: «Atam! Olary bagyşla, sebäbi olar näme edýänlerini bilenoklar» diýdi. Esgerler bize atyşyp, Onuň eşiklerini paýlaşýardylar. ³⁵Halk Oňa seredip durdy. Ýolbaşçylar hem Onuň üstünden

gülüp: «Ol özgelere halas etdi. Eger Ol Hudaýyň saýlap-seçen Mesihi bolsa, goý, indi Özünü hem halas etsin-däl!» diýişýärdiler. ³⁶Esgerler hem ýanyna gelip, Ony masgaralaýardylar. Oňa sirke hödür edip: ³⁷«Ýahudylaryň patyşasy bolsaň, Özünü halas et-däl!» diýýärdiler. ³⁸Onuň depesinde bolsa ^a: «BU ÝAHUDYLARYŇ PATYŞASYDYR» diýen ýazgy bardy. ³⁹Çüýlenen jenaýatçylaryň biri Oňa ýaňsylyp: «Sen Mesih dälmi näme? Onda Özünü-de, bizi-de halas et-däl!» diýdi. ⁴⁰Ikinji jenaýatçy bolsa muny aýdana käýäp: «Sen Hudaýdan gorkaňokmy? Sen hem Onuň bilen bir jezany çekýärsiň!» ⁴¹Biz öz etmişimize laýyk adalatly jeza aldyk. Emma bu adam hiç hili erbetlik etmedi ahyry» diýdi. ⁴²Onsoň ol: «Isa, Şalygyňa baran çagyň meni ýatlagyn!» diýdi. ⁴³Isa hem oňa: «Saňa dogrusyny aýdýaryn, sen şu gün Meniň bilen bile jennetde bolarsyň» diýdi.

Isanyň ölümi

(*Matta 27:45-56; Mark 15:33-41; Ýohanna 19:28-30*)

⁴⁴⁻⁴⁵Wagt günortana golaýlanda, Günüň ýüzi tutuldy, öýlän sagat üçe çenli tutuş ýurdy garaňkylyk gaplap aldy. Ybadathananyň perdesi ortarasyndan ýyrtylyp, ikä bölündi. ⁴⁶Isa gaty ses bilen gygyryp: «Atam! Ruhumy Seniň eliňe tabşyryň» diýdi-de, jan berdi. ⁴⁷Ýüzbaşy bolan wakany görüp, Hudaýy şöhratlandyrdy. Ol: «Bu, haçykatdan-da, dogry adam eken!» diýdi. ⁴⁸Bu zatlara tomaşa etmek üçin üýşen ähli halk bolan wakalary görüp, döşlerini

^a **23:38** Käbir golýazmalarda *grekçe, latynça we ýewreyçe* diýen jümle hem bar.

ýumruklaý-ýumruklaý yzlaryna gaýtdy. ⁴⁹Isany tanaýan adamlaryň bary, şeýle-de Jelileden Onuň yzyna düşüp gaýdan aýallar uzagrakda durup, bu wakalara syn edýärdiler.

Isa jaýlanýar

(*Matta 27:57-61; Mark 15:42-47; Ýohanna 19:38-42*)

⁵⁰Mejlis agzalaryndan Ýusup atly bir adam bardy. Ol oňat hem dogruçyl adamdy. ⁵¹Özi-de mejlisiň kararyna we işine razylyk bermändi. Ýusup Ýahudyýanyň Arimatiýa şäherinden bolup, Hudaýyň Şalygyna garaşýardy. ⁵²Ol Pilatyň ýany-na baryp, Isanyň jesedini diledi. ⁵³Onsoň Ony aşak düşürüp, kepene dolap, gaýada oýulan we henize çenli hiç kimiň jaýlanmadyk mazarynda jaýlady. ⁵⁴Bu iş Taýýarlyk gününüň ahrynda bolup, Sabat gününüň başlanmagyna golaýdy. ⁵⁵Isa bilen Jelileden gelen aýallar hem Ýusubyň yzyna düşüp gitdiler-de, mazary we Onuň jesediniň nähili jaýlananyny gördüler. ⁵⁶Onsoň olar öýlerine gaýdyp, ýakymly ysly tütetgiler we atyrlar taýýarladylar.

Emma Hudaýyň buýrugy boýunça Sabat günü olar dynç aldylar.

24-nji bap

Isa direlýär

(*Matta 28:1-10; Mark 16:1-8; Ýohanna 20:1-10*)

¹Hepdäniň birinji günü ^a ir säher bilen aýallar taýýarlan ýakymly ysly tütetgilerini alyp, mazara bardylar. ²Olar mazaryň agzyndaky daşyň bir çete togalanandygyny gördüler. ³Mazaryň

içine girenlerinde bolsa, Reb Isanyň jesedini tapmadylar. ⁴Muňa haýran bolup durkalar, garşylarynda lowurdaýan lybasda iki sany adam birdenkä peýda boldy. ⁵Aýallar gorkup, başlaryny ýere egdiler. Ýaňky adamlar olara: «Siz näme üçin dirini ölüleriň arasyndan gözleýärsiňiz? ⁶Ol bu ýerde ýok, Ol direldi! Ol heniz siziň bilen bilekä Jelilede özüňize aýdan zatlaryny ýadyňyza salyň. ⁷Ol: „Ynsan Ogly günäli adamlaryň eline tabşyrylmaly, haça çüýlenmeli we üçülenji gün direlmelidir“ diýipdi» diýdiler. ⁸Onsoň Isanyň bu sözleri olaryň ýadyna düşdi.

⁹Aýallar mazardan dolanyp gelip, bularyň baryny Onbirlere we beýlekileriň hemmesine habar berdiler. ¹⁰Resullara bu habary ýetirenler magdalaly Merýem, Ýowanna, Ýakubyň ejesi Merýem we olaryň ýanyndaky beýleki aýallardy. ¹¹Emma bu sözler resullara boş göründi, olar aýallara ynanmadylar. ¹²Petrus bolsa ýerinden turup, mazara tarap eňdi. Ol eglip, kepeniň boş ýatanyny gördi. Ol bolan waka geň galyp, zynda dolandy.

Isa Emmausa barýanlara görünýär

(*Mark 16:12,13*)

¹³Şol gün şägirtlerden ikisi Emmaus diýen oba barýardy. Bu oba Iýerusalimden on çakrym ^b uzaklykda ýerleşýärdi. ¹⁴Olar bolup geçen bu wakalar hakda özara gürlleşýärdiler. ¹⁵Şeýlelikde, gepleşip, pikir alyşyp barýarkalar, Isanyň Özi golaýa gelip, olar bilen bile ýöräberdi. ¹⁶Ýöne Ony tanamaz ýaly, olaryň gözleri baglanypdy. ¹⁷Isa olardan: «Ýol bolsun! Näme hakda gürrüň edip barýaňyz?»

^a **24:1 Hepdäniň birinji günü** – bu ýewreýleriň senenamasy boýunça ýekşenbe gündür.

^b **24:13 On çakrym** – grekçe *altmyş stadios*. Bu takm. 11 kilometre deňdir.

diýip sorady. Olar gaýgyly ýagdaýda aýak çekdiler. ¹⁸Olaryň Kleýop atlysy: «Iýerusalimde bolubam, şu günler ol ýerde bolan wakalardan bihabar gelmişek diňe Senmikän?» diýip sorady. ¹⁹Isa olardan: «Haýsy wakalar?» diýip sorady. Olar şeýle jogap berdiler: «Nasyraly Isa hakdaky wakalar. Ol Hudaýyň we ähli halkyň nazarynda sözde hem işde güýçli pygamberdi. ²⁰Ýolbaşçy ruhanýalar bilen baştutanlarymyz Ony ölüm jezasyna höküm etdirip, haça çüýlemek üçin häkimiň eline tabşyrdylar. ²¹Biz bolsa Ysraýyly halas etjek Şoldur diýip umyt edipdik. Onsoňam bu zatlaryň bolanyňa üç gün boldy. ²²Üstesine, aýallarymyzyň käbirem bizi haýrana goýdy. Olar şu gün ir bilen mazara baryp, ²³Onuň jesedini tapmandyrlar. Olar biziň ýanymyza gelip, özlerine perişdeleriň görnendigini aýtdylar. Perişdeler Oňa diri diýýärmişler. ²⁴Onsoň biziňkileriň käbiri mazara baryp, ýagdaýyň edil aýallaryň aýdyşy ýalydygyny görüpdirler, emma Isany görmändirler».

²⁵Isa olara: «Wah, siz akmaklar! Pygamberleriň aýdanlaryna giç ynanýanlar! ²⁶Mesih bu görgüleri görüp, Öz şöhratyna girmeli dälmi?» diýdi. ²⁷Onsoň Ol Musa bilen ähli pygamberlerden başlap, hemme Mukaddes Ýazgylarda Özi hakda aýdylanlary olara düşündirdi. ²⁸Olar barýan obalaryna golaýlanlarynda, Isa uzagrak giderli göründi. ²⁹Emma olar Ony saklap: «Biziň ýanymyzda galaý, basym agşam düşer, gün ýaşyp barýar» diýdiler. Şeýlelikde, Isa olaryň ýanynda galdy. ³⁰Isa olar bilen saçak başynda otyrka, çörek alyp, şükür etdi-de, bölüp olara berdi. ³¹Şonda olaryň gözleri açylyp, Isany tanadylar, emma Isa

olaryň gözlerinden gaýyp boldy. ³²Olar biri-birlerine: «Ýolda biziň bilen gepleşip gelýärkä, bize Mukaddes Ýazgylary düşündirýärkä, içimizde ýüregimiz ýanmaýarmydy diýsene?» diýişdiler. ³³Olar turup, şol pursadyň özünde Iýerusalime dolandy. Ol ýerde Onbirleri we olaryň ýanynda bile üşüp oturanlary tapdylar. ³⁴Bular: «Dogrudan-da, Reb Isa direlipdir we Simuna görnüpdir!» diýdiler. ³⁵Onsoň ol ikisi ýolda bolan wakalary, Isa çöregi bölende, Ony tanandyklaryny gürrüň berdiler.

Isa şägirtlere görünýär

(*Matta 28:16-20; Mark 16:14-18; Ýohanna 20:19-23; Resul 1:6-8*)

³⁶Olar heniz bu barada gürrüň berip durkalar, Isanyň Özi olaryň arasynda durup: «Size salam bolsun!» diýdi. ³⁷Olar ruh görýändiris öýdüp, tisinginip gorka düşdüler. ³⁸Isa olara: «Näme üçin dowla düşýärsiňiz? Näme sebäpden göwnüňize beýle pikirler gelýär?» ³⁹Meniň ellerime, aýaklaryma serediň. Bu Meniň Özüm! Maňa elleriňizi degrip görüň. Ruhuň et bilen süňki bolmaz, emma görşüňiz ýaly, Meniňki bar» diýdi. ⁴⁰Muny aýdyp, ellerini, aýaklaryny olara görkezdi. ⁴¹Olar şatlykdan ýaña henizem ynanyp bilmän, haýran galyp durkalar, Isa olara: «Bu ýerde iýmäge bir zadyňyz barmy?» diýip sorady. ⁴²Oňa bişirilen balygyň bir bölegini ^a berdiler. ⁴³Isa alyp, olaryň gözleriniň alynda ony iýdi. ⁴⁴Isa olara: «Men heniz ýanyňyzdakam size aýdan sözlerim şulardy: Men hakda Töwratda, pygamberleriň ýazgylarynda, Zeburda ýazylanlaryň ählisi berjaý bolmalydy» diýdi. ⁴⁵Onsoň Mukaddes Ýazgylara düşünmekleri üçin, olaryň aňlaryny

^a 24:42 Käbir golýazmalarda *we biraz bal* diýen sözler hem bar.

açdy. ⁴⁶Isa olara: «Mesih görgi görer we üçülenji gün ölümden direler diýip ýazylandyr. ⁴⁷Şeýle hem toba edip, günäleriniň bagyşlanmagy baradaky Hoş Habary Iýerusalimden başlap, ähli milletlere Onuň adyndan wagyz edilmelidir. ⁴⁸Siz bu zatlara şaýat bolarsyňyz. ⁴⁹Men hem Atamyň wada eden Mukaddes Ruhuny size ýollaryn. Emma siz gökden injek gudrat bilen doldurylýançaňyz, Iýerusalimde galyň» diýdi.

Isa göge göterilýär

(Mark 16:19,20; Resul 1:9-11)

⁵⁰Isa olary şäheriň daşyna çykaryp, Beýtaniýa getirdi. Onsoň ellerini galdyryp, olara pata berdi. ⁵¹Pata berip durka, olardan aýrylyp, göge göterildi. ⁵²Olar hem Oña sežde edip, uly şatlyk bilen Iýerusalime dolandylar. ⁵³Olar hemişe ybadathanada bolup, Hudaýa alkyş okaýardylar. ^a

^a 24:53 Kåbir golýazmalarda *Omyn* diýen söz hem bar.